

ספר חקיקה נלווה

מועד דצמבר 2024

קובץ חקיקה לבחינת הסמכה

מועד דצמבר 2024

תוכן עניינים

3	 חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965
6	 חוק המחאת חיובים, התשכ"ט-1969
7	 חוק ההתיישנות, התשי"ח-1958
10	 חוק החברות, התשנ"ט-1999
23	 חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973
25	 חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א-1970
27	 חוק החוזים האחידים, התשמ"ג-1982
29	 חוק הירושה, התשכ"ה-1965
34	 תקנות הירושה (דרכים להשקעת כספי עזבונו), התש"ס-2000
36	 חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961
38	 כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986
40	 כללי לשכת עורכי הדין (העסקת טוען), התשע"ו-2016
41	 כללי לשכת עורכי הדין (עיסוק אחר), התשס"ג-2003
42	 חוק המכר, התשכ"ח-1968
44	 חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963
54	 חוק המקרקעין, התשכ"ט-1969
63	 חוק הנאמנות, התשל"ט-1979
66	 פקודת הנזיקין [נוסח חדש]
70	 חוק העונשין, התשל"ז-1977
78	 חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975
80	 פקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971
81	 חוק השכירות והשאלה, התשל"א-1971

חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965

סעיפים נבחרים

פרק ג': פרסומים מותרים; הגנות והקלות

13. לא ישמש עילה למשפט פלילי או אזרחי -
- (1) פרסום לפי סעיף 28 לחוק-יסוד: הכנסת, או פרסום המוגן לפי סעיף 1 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951;
- (2) פרסום בישיבת הממשלה;
- (3) פרסום על ידי הממשלה, או חבר ממשלה בתוקף תפקידו, או פרסום על פי הוראת הממשלה או הוראת חבר ממשלה בתוקף תפקידו;
- (4) פרסום על ידי מבקר המדינה בתוקף תפקידו או פרסום כאמור מטעמו;
- (5) פרסום על ידי שופט, חבר של בית דין דתי, בורר, או אדם אחר בעל סמכות שיפוטית או מעין-שיפוטית על פי דין, שנעשה תוך כדי דיון בפניהם או בהחלטתם, או פרסום על ידי בעל דין, בא כוחו של בעל דין או עד, שנעשה תוך כדי דיון כאמור;
- (6) פרסום על ידי חבר ועדת חקירה, כמשמעותה בסעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת או בפקודת ועדות חקירה, שנעשה תוך כדי דיון בפני הועדה, או בדיון וחשבון שלה, או פרסום על ידי אדם שענינו משמש נושא לחקירת הועדה, בא כוחו של אדם כזה או עד, שנעשה תוך כדי דיון כאמור;
- (7) דין וחשבון נכון והוגן על מה שנאמר או אירע כאמור בפסקאות (5) או (6) בישיבה פומבית, ובלבד שהפרסום לא נאסר לפי סעיף 21;
- (8) דין וחשבון נכון והוגן על מה שנאמר או אירע בישיבה פומבית של ארגון בין-לאומי שמדינת ישראל חברה בו, של ועידה בין-לאומית שאליה שלחה ממשלת ישראל נציג, של בית דין בין-לאומי, או של מוסד ממוסדותיה הנבחרים של ההסתדרות הציונית העולמית - הסוכנות היהודית לארץ ישראל;
- (9) פרסום שהמפרסם חייב לעשות על פי דין או על פי הוראה של רשות המוסמכת לכך כדין או שהוא רשאי לעשות על פי היתר של רשות כאמור;
- (10) העתק או תמצית נכונה והוגנת ממרשם המתנהל על פי חקוק או ממסמך אחר הפתוחים על פי חקוק לעיון כל דורש;
- (11) פרסום נכון והוגן - מלא, חלקי או תמציתי - של מה שפורסם קודם לכן בנסיבות האמורות בפסקאות (1), (3), (4), (7), (8), (9) או (10), ופרסום חוזר כאמור של מה שפורסם בישיבת הממשלה והממשלה התירה לפרסמו.
14. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש.
15. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו:
- (1) הוא לא ידע ולא היה חייב לדעת על קיום הנפגע, או על הנסיבות שמהן משתמעת לשון הרע או התייחסותה לנפגע כאמור בסעיף 3;
- (2) היחסים שבינו לבין האדם שאליה הופנה הפרסום הטילו עליו חובה חוקית, מוסרית או חברתית לעשות אותו פרסום;

- (3) הפרסום נעשה לשם הגנה על ענין אישי כשר של הנאשם או הנתבע, של האדם שאליו הופנה הפרסום או של מי שאותו אדם מעונין בו ענין אישי כשר ;
- (4) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, בשירות ציבורי או בקשר לענין ציבורי, או על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות ;
- (5) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע -
- (א) כבעל דין, כבא כוחו של בעל-דין או כעד בישיבה פומבית של דיון כאמור בסעיף 13(5), ובלבד שהפרסום לא נאסר לפי סעיף 21, או
- (ב) כאדם שענינו משמש נושא לחקירה, כבא כוחו של אדם כזה או כעד בישיבה פומבית של ועדת חקירה כאמור בסעיף 13(6), או על אפיו, עברו מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות ;
- (6) הפרסום היה בקורת על יצירה ספרותית, מדעית, אמנותית או אחרת שהנפגע פרסם או הציג ברבים, או על פעולה שעשה בפומבי, ובמידה שהדבר כרוך בבקורת כזאת - הבעת דעה על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה יצירה או פעולה ;
- (7) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגותו או אפיו של הנפגע בענין שבו הנאשם או הנתבע ממונה על הנפגע, מכוח דין או חוזה, והפרסום היה מוצדק על ידי היותו ממונה כאמור ;
- (8) הפרסום היה בהגשת תלונה על הנפגע בענין שבו האדם שאליו הוגשה התלונה ממונה על הנפגע, מכוח דין או חוזה, או תלונה שהוגשה לרשות המוסמכת לקבל תלונות על הנפגע או לחקור בענין המשמש נושא התלונה. ואולם אין בהוראה זו כדי להקנות הגנה על פרסום אחר של התלונה, של דבר הגשתה או של תכנה ;
- (9) הפרסום היה דין וחשבון נכון והוגן על אסיפה פומבית או על אסיפה או ישיבה של תאגיד שלציבור היתה גישה אליה, והיה בפרסומו ענין ציבורי ;
- (10) הפרסום לא נעשה אלא כדי לגנות או להכחיש לשון הרע שפורסמה קודם לכן ;
- (11) הפרסום לא היה אלא מסירת ידיעה לעורך אמצעי תקשורת או לנציגו כדי שיבחן שאלת פרסומה באמצעי התקשורת ;
- (12) הפרסום נעשה בשידור רדיו או טלוויזיה שלא הוקלט מראש והנאשם או הנתבע הוא מי שאחראי לפי סעיף 11 והוא לא ידע ולא יכול היה לדעת על הכוונה לפרסם לשון הרע.

נמל ההוכחה

16. (א) הוכיח הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום באחת הנסיבות האמורות בסעיף 15 ושהפרסום לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות, חזקה עליו שעשה את הפרסום בתום לב.
- (ב) חזקה על הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום שלא בתום לב אם נתקיים בפרסום אחת מאלה :
- (1) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא האמין באמיתותו ;
- (2) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא נקט לפני הפרסום אמצעים סבירים להיווכח אם אמת הוא אם לא ;
- (3) הוא נתכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהיתה סבירה להגנת הערכים המוגנים עלידי סעיף 15.

שלילת הגנת תום לב
(תיקונים: התשכ"ז,
התשמ"ד)

17. (א) פורסמה לשון הרע באמצעי תקשורת לא תעמוד הגנת תום לב לעורכו, למי שהחליט בפועל על הפרסום או לאחראי על אותו אמצעי תקשורת אם הנפגע, או

אחד הנפגעים, דרש ממנו לפרסם תיקון או הכחשה מצד הנפגע ולא פרסם את התיקון או ההכחשה בכותרת מתאימה במקום, במידה, בהבלטה ובדרך שבה פורסמה אותה לשון הרע, ותוך זמן סביר מקבלת הדרישה; ובלבד שהדרישה היתה חתומה בידי הנפגע, שהתיקון או ההכחשה לא היה בהם משום לשון הרע או תוכן בלתי חוקי אחר, וארכם לא חרג מתחום הסביר בנסיבות.

(ב) היה הפרסום בעתון המופיע בתדירות פחותה מאחת לשבוע, יפורסמו התיקון או ההכחשה, לפי דרישת הנפגע, גם בעתון יומי.

18. הביא הנאשם או הנתבע ראיה או העיד בעצמו כדי להוכיח אחת ההגנות הניתנות בחוק זה, רשאי התובע להביא ראיות סותרות; אין בהוראה זו כדי לגרוע מסמכות בית המשפט לפי כל דין להתיר הבאת ראיות על-ידי בעלי הדין.

19. בבואו לגזור את הדין או לפסוק פיצויים רשאי בית המשפט להתחשב לטובת הנאשם או הנתבע גם באלה:

(1) לשון הרע לא היתה אלא חזרה על מה שכבר נאמר, והוא נקב את המקור שעליו הסתמך;

(2) הוא היה משוכנע באמיתותה של לשון הרע;

(3) הוא לא נתכוון לנפגע;

(4) הוא התנצל בשל הפרסום, תיקן או הכחיש את הדבר המהווה לשון הרע או נקט צעדים להפסקת מכירתו או הפצתו של עותק הפרסום המכיל את לשון הרע, ובלבד שההתנצלות, התיקון או ההכחשה פורסמו במקום, במידה ובדרך שבהן פורסמה לשון הרע, ולא היו מסוייגים.

20. חוק זה אינו בא להתיר פרסום האסור על פי דין אחר ואינו בא לגרוע מחסינות הניתנת על-פי דין אחר.

חוק המחאת חיובים, התשכ"ט-1969

(סעיפים נבחרים)

1. (א) זכותו של נושה, לרבות זכות מותנית או עתידה לבוא, ניתנת להמחאה ללא הסכמת החייב, זולת אם נשללה או הוגבלה עבירותה לפי דין, לפי מהות הזכות או לפי הסכם בין החייב לבין הנושה.
(ב) ההמחאה יכול שתהיה לגבי הזכות, כולה או מקצתה, ויכול שתהיה מותנית או על דרך שעבוד.	המחאת זכות
2. (א) המחאת-זכות אין בה כדי לשנות את הזכות או תנאיה, ולחייב יעמדו כלפי הנמחה כל הטענות שעמדו לו כלפי הממחה בעת שנודע לו על ההמחאה.
(ב) פרע החייב את הזכות לממחה לפני שהודיע לו על ההמחאה או שהוצגה לפניו המחאה בכתב מאת הממחה, מופטר החייב, זולת אם פעל שלא בתום-לב.
(ג) פרע החייב את הזכות לנמחה לאחר שהממחה הודיע לו על ההמחאה או שהוצגה לפניו המחאה בכתב מאת הממחה, מופטר החייב אף אם לא עברה הזכות לנמחה, זולת אם פעל שלא בתום-לב.	הגנת החייב
3. הומחתה מקצתה של זכות, רשאי החייב לנכות את ההוצאות שנגרמו לו כתוצאה מפיצול הזכות.	המחאת חלקית
4. המחאה הנושה זכות לאחד וחזר והמחה אותה לאחר, הזכות היא של הראשון; אולם אם הודיעו לחייב על ההמחאה השניה לפני שהודיעו לו על הראשונה, הזכות היא של השני.	המחאות סותרות
5. בכפוף להסכם ההמחאה כוללת המחאת-זכות גם כל ערבות ושעבוד שניתנו להבטחתה וכל זכות אחרת הנלווית לזכות שנמחתה, במידה שהן עבירות; ועל הנושה לעשות, לפי דרישת הנמחה, את הפעולות הדרושות כדי שכוחה של המחאת הזכויות האמורות יהיה יפה לכל דבר.	זכויות נלוות
6. חבותו של חייב ניתנת להמחאה, כולה או מקצתה, בהסכם בין החייב לבין הנמחה שבאה עליו הסכמת הנושה, זולת אם נשללה או הוגבלה עבירותה לפי דין.	המחאת חבות
7. המחאת-חבות אין בה כדי לשנות את החבות או תנאיה, ולנמחה יעמדו כלפי הנושה כל הטענות שעמדו לחייב בעת ההמחאה.	הגנות הנמחה
8. היתה החבות מובטחת בערבות או בשעבוד שניתן לא מידי החייב, מפקיעה המחאת-החבות את הערבות והשעבוד, זולת אם הערב או בעל הנכס המשועבד הסכים להמחאה.	ערבויות, שעבודים וכו'
9. הוראות חוק זה יחולו גם על המחאת זכות או חבות שאין נובעות מחיוב.	המחאות אחרות
10. הוראות חוק זה יחולו כשאין בדין אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון; הן אינן חלות על המחאות לפי מסמכים סחירים.	תחולה
11. זכות הנובעת מחיוב שנוצר לפני תחילת חוק זה, המחאת מקצתה טעונה הסכמת החייב.	הוראת מעבר

חוק ההתיישנות, התשי"ח-1958¹

פרק ראשון: עיקרי ההתיישנות

1. בחוק זה -
"בית־משפט" - כל רשות שיפוטית או בורר, ולמעט בית־דין דתי;
"תובענה" - הליך אזרחי לפני בית־משפט;
"מקרקעין" - קרקע מכל סוג וכל זכות או טובת־הנאה בקרקע וכל דבר המחובר לקרקע
חיבור־קבע וכל זכות או טובת־הנאה הטעונים רישום בספרי האחוזה.
2. תביעה לקיום זכות כל שהיא נתונה להתיישנות, ואם הוגשה תובענה על תביעה
שהתיישנה וטען הנתבע טענת התיישנות, לא יודקק בית המשפט לתובענה, אך אין
בהתיישנות בלבד כדי לבטל את הזכות גופה.
3. אין נזקקים לטענת התיישנות אם לא טען הנתבע טענה זו בהזדמנות הראשונה
לאחר הגשת התובענה.
4. בתובענה על תביעה שלא התיישנה או שהתיישנה אך לא נטענה נגדה טענת
התיישנות, לא תישמע טענת התיישנות נגד קיזוז באותה תובענה ולא נגד תביעה־שכנגד,
כשהיא והתביעה שבאותה תובענה נושאן אחד או כשהן נובעות מאותן נסיבות.

פרק שני: תקופת התיישנות

5. התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה (להלן - תקופת
ההתיישנות) היא -
(1) בשאינו מקרקעין - שבע שנים;
(2) במקרקעין - חמש־עשרה שנה; ואם נרשמו בספרי האחוזה לאחר
סידור זכות קנין לפי פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) - עשרים וחמש
שנה.
6. תקופת ההתיישנות מתחילה ביום שבו נולדה עילת התובענה.
7. מרוץ תקופת ההתיישנות של תביעה יושעה כל עוד נמנע התובע מלהגיש תובענה
בשל כך שהנתבע, או מי מטעמו, מטעה בידועין את התובע, מפעיל נגדו כוח, מאיים עליו
או מנצל את מצוקתו; לענין זה, "הטעיה" - לרבות בדרך של איגילוי בידועין של עובדה
מהעובדות המהוות את עילת התובענה.
8. נעלמו מן התובע העובדות המהוות את עילת התובענה, מסיבות שלא היו תלויות
בו ושאינן בהירות סבירה לא יכול היה למנוע אותן, תתחיל תקופת ההתיישנות ביום שבו
נודעו לתובע עובדות אלה.
9. הודה הנתבע, בכתב או בפני בית־משפט, בין בתוך תקופת ההתיישנות ובין
לאחריה, בקיום זכות התובע, תתחיל תקופת ההתיישנות מיום ההודאה; ומעשה שיש בו
משום ביצוע מקצת הזכות, דינו כהודאה לענין סעיף זה.
- בסעיף זה, "הודאה" - למעט הודאה שהיה עמה טיעון התיישנות.

1. בס"ח 575, התשכ"ט, עמ' 279 (חוק המקרקעין, התשכ"ט-1969), סעיף 159(ב), נקבע: "חוק ההתיישנות,
התשי"ח-1958, לא יחול על תביעות לקיום זכות במקרקעין מוסדרים, אולם אין בכך כדי למנוע טענה מכוח
ההתיישנות שאדם היה זכאי לטעון אותה לפני תחילת חוק זה".

פרק שלישי: חישוב תקופת ההתיישנות

10. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו עדיין לא מלאו לתובע שמונה עשרה שנה. **קביעות**
11. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו התובע לא היה מסוגל לדאוג לענייניו מחמת ליקוי נפשי או שכלי, זמני או קבוע, ולא היה עליו אפטרופוס; היה עליו אפטרופוס, לא יבוא במנין הזמן שבו טרם נודעו לאפטרופוס העובדות המהוות את עילת התובענה. **ליקוי נפשי או שכלי (תיקון התשס"ד)**
12. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו היה התובע אפטרופוס של הנתבע או נתון לאפטרופוסות. **יחסי אפטרופוסות**
13. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו היו בעליהדין נשואים זה לזה; בנישואין שהוכרזו כדין בטלים מעיקרא או שהופקעו כדין, יראו את בעלי הדין לענין סעיף זה, כאילו היו נשואים זה לזה עד יום ההכרזה או עד יום ההפקעה. **נישואין**
14. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו נמצא אחד מבעלי הדין בשטח מדינה, שמחמת התנאים שהיה נתון בהם שם או מחמת היחסים שהיו שוררים בין אותה מדינה לבין מדינת ישראל לא יכול היה, הוא או בעלדינו, לקיים את הבירור המשפטי. **שהיה מחוץ לישראל (תיקון התשל"ח)**
- בסעיף זה -
"שטח מדינה" - לרבות כל ארץ-חסות וכל שטח התפוס למעשה בידי מדינה;
"בעלדין" - לגבי נכס המוקנה לאפטרופוס על נכסי נפקדים, לאפטרופוס על נכסי גרמנים או לממונה על רכוש האויב - מי שהיה בעל הנכס האמור ערב ההקנייה, ולגבי נכס שבניהולו של האפטרופוס הכללי - בעל הנכס.
15. הוגשה תובענה לפני בית-משפט, לרבות בית-דין דתי, והתובענה נדחתה באופן שלא נבצר מן התובע להגיש תובענה חדשה בשל אותה עילה, לא יבוא במנין תקופת ההתיישנות הזמן שבין הגשת התובענה ובין דחייתה. **תובענה שנדחתה**
- 15א. (א) בחישוב תקופת ההתיישנות של תביעה בשאינו מקרקעין, שערב תחילתו של חוק ההתיישנות (תיקון מס' 8 חרבות ברזל), התשפ"ד-2024 (בסעיף זה - תיקון מס' 8) לא הסתיימה - לא תבוא במנין התקופה שמיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) עד יום כ"ז באדר ב' התשפ"ד (6 באפריל 2024). **עיכוב של תקופת ההתיישנות - חרבות ברזל (תיקון התשפ"ד)**
- (ב) בחישוב תקופת ההתיישנות של תביעה במקרקעין, שתקופת ההתיישנות שלה הייתה מסתיימת, על פי הדין החל ערב תיקון מס' 8, בתקופה שמיום תחילתו של תיקון מס' 8 ועד יום כ"ז באדר ב' התשפ"ד (6 באפריל 2024) - לא תבוא במנין התקופה שמיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) עד יום כ"ז באדר ב' התשפ"ד (6 באפריל 2024).
- (ג) הסתיימה תקופת ההתיישנות של תביעה, בין במקרקעין ובין בשאינו מקרקעין, בתקופה שמיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) עד ערב תחילתו של תיקון מס' 8 יראו את תקופת ההתיישנות כאילו טרם הסתיימה, ולא תבוא במנין התקופה שמיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) עד יום כ"ז באדר ב' התשפ"ד (6 באפריל 2024).
- (ד) על אף האמור בסעיף קטן (ג), בית המשפט רשאי לקבוע כי הוראות אותו סעיף קטן לא יחולו על תביעה שהתיישנה ערב תחילתו של תיקון מס' 8, מטעמים מיוחדים שיירשמו; בהחלטתו ישקול בית המשפט, בין השאר, אם חל שינוי לרעה במצבו של הנתבע בשל חלוף תקופת ההתיישנות בהתאם לדין ערב תחילתו של תיקון מס' 8.

(ה) הוראות סעיף זה יחולו גם לעניין תקופת התיישנות בתביעה שנקבעה בחיקוק אחר, למעט בהוראה מהוראות אלה:

- (1) סעיף 5 לחוק התובלה האווירית, התש"ס-1980;
- (2) תקנות 6 ו-6א לתקנות האג בעניין שטרי מטען המובאות בסעיף III לתוספת לפקודת הובלת טובין בים;
- (3) סעיף 23 לחוק האחריות לפיצוי נזקי זיהום בשמן, התשס"ד-2004;
- (4) סעיף 5א(3) לחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב-1952;
- (5) סעיף 75 לחוק הספנות (ימאים), התשל"ג-1973;
- (6) סעיף 39(ב) בתוספת לחוק המכר (מכר טובין בינלאומי), התש"ס-1999;
- (7) סעיף 154(ב) לפקודת המכס.

16. נתעכב מנין תקופת ההתיישנות כאמור בסעיפים 10 ו-12 עד 15, לא תסתיים התקופה לפני שעברה לפחות שנה אחת מן היום שבו חדל העיכוב; נתעכב מנין התקופה כאמור בסעיף 11 - לא תסתיים לפני שעברו לפחות שנתיים מן היום שבו חדל העיכוב.

17. נבצר מן התובע בשנה האחרונה של תקופת ההתיישנות להגיש את התובענה מפני שנסגר בית המשפט המוסמך לדון בה, לא תסתיים תקופת ההתיישנות לפני שעברה שנה מן היום שבו חזר ונפתח בית המשפט.

חוק החברות, התשנ"ט-1999

(סעיפים נבחרים)

חלק ראשון: פרשנות

1. בחוק זה -
- "אגרת חוב" - מסמך שהנפיקה חברה המעיד על קיומה של התחייבות כספית שחבה החברה, ומגדיר את תנאיה, למעט שטרי חוב או שטרי חליפין שנתנה חברה במהלך עסקיה;
- "אגרת חוב מובטחת" - אגרת חוב שהתחייבות החברה לפיה מובטחת במשכון על נכסי החברה, כולם או מקצתם;
- "אמצעי שליטה" - כל אחד מאלה:
- (1) זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה;
 - (2) הזכות למנות דירקטור של חברה;
- "אסיפה כללית" - אסיפה שנתית או אסיפה מיוחדת של בעלי המניות;
- "אסיפה מיוחדת" - אסיפה כללית של בעלי המניות שאינה אסיפה שנתית;
- "אסיפת סוג" - אסיפה של בעלי סוג מניות;
- "אסיפה שנתית" - אסיפה של בעלי המניות לפי סעיף 60;
- "בורסה" - בורסה בישראל, בורסה מחוץ לישראל שקיבלה אישור מידי מי שרשאי לתתו על פי דין במדינה שבה היא פועלת, וכן שוק מוסדר כהגדרתו בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994;
- "בורסה בישראל" - בורסה כהגדרתה בחוק ניירות ערך;
- "בעל אגרת חוב", בחברת אגרות חוב - בעל אגרת חוב של החברה, הרשומה למסחר בבורסה או שהוצעה לציבור על פי תשקיף כמשמעותו בחוק ניירות ערך או שהוצעה לציבור מחוץ לישראל על פי מסמך הצעה לציבור הנדרש לפי הדין מחוץ לישראל;
- "בית המשפט" - (נמחקה);
- "בעל מניה מהותי" - מי שמחזיק בחמישה אחוזים או יותר מהון המניות המונפק של החברה או מזכויות ההצבעה בה;
- "בעל ענין" - בעל מניות מהותי, מי שיש לו הסמכות למנות דירקטור אחד או יותר או את המנהל הכללי, ומי שמכהן בחברה כדירקטור או כמנהל כללי;
- "דבוקת שליטה" - מניות המקנות עשרים וחמישה אחוזים או יותר מכלל זכויות ההצבעה באסיפה הכללית;
- "דיבידנד" - כל נכס הניתן על ידי החברה לבעל מניה מכוח זכותו כבעל מניה, בין במזומן ובין בכל דרך אחרת, לרבות העברה ללא תמורה שוות ערך ולמעט מניות הטבה;
- "דירקטור" - חבר בדירקטוריון של חברה;
- "דירקטור בלתי תלוי" - דירקטור חיצוני או יחיד המכהן כדירקטור שמתקיימים לגביו התנאים המפורטים להלן, אשר מונה או סווג ככזה לפי הוראות פרק ראשון לחלק השישי:
- (1) מתקיימים לגביו תנאי הכשירות למינוי דירקטור חיצוני הקבועים בסעיף 240(ב) עד (ו) וועדת הביקורת אישרה זאת;
 - (2) הוא אינו מכהן כדירקטור בחברה מעל תשע שנים רצופות, ולעניין זה לא יראו בהפסקת כהונה שאינה עולה על שנתיים כמפסיקה את רצף הכהונה;
- "דירקטור חיצוני" - כמשמעותו בחלק השישי, פרק ראשון, בסימן ה';

"החזקה" ו"רכישה" - כמשמעותן בחוק ניירות ערך;
"הליכי חדלות פירעון" - כהגדרתם בחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי;
"הצעה פרטית" - הצעה להנפקת ניירות ערך של חברה ציבורית שאינה הצעה לציבור, או הצעה של חברה ציבורית למכירה של ניירות ערך שלה אשר נרכשו על ידה לפי סעיף 308, שאינה הצעה לציבור;
"הצעה פרטית מהותית" - הצעה פרטית שמתקיים בה האמור בסעיף 270(5);
"הצעת רכש" - הצעה לרכישת מניות, המופנית לציבור בעלי המניות של חברה;
"ועדת דירקטוריון" - ועדה שהקים הדירקטוריון לפי הוראות סעיף 110;
"חבר בורסה" - מי שהוא חבר בורסה בהתאם לתקנון הבורסה כמשמעותו בסעיף 46 לחוק ניירות ערך;
"חברה" - חברה שהתאגדה לפי חוק זה, לפי פקודת החברות, פקודת החברות 1921 או פקודת החברות 1919;
"חברת איגרות חוב" - חברה שאיגרות חוב שלה רשומות למסחר בבורסה או שהוצעו לציבור על פי תשקיף כמשמעותו בחוק ניירות ערך, או שהוצעו לציבור מחוץ לישראל על פי מסמך הצעה לציבור הנדרש לפי הדין מחוץ לישראל, ומוחזקות בידי הציבור;
"חברה בת" - כמשמעותה בחוק ניירות ערך;
"חברה לרישומים" - כמשמעותה בחוק ניירות ערך;
"חברה לתועלת הציבור" - כמשמעותה בפרק ראשון א' בחלק התשיעי;
"חברה ממשלתית" ו"חברת בת ממשלתית" - כהגדרתן בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975;
"חברה מתמזגת" - חברת יעד וחברה קולטת;
"חברה פרטית" - חברה שאינה חברה ציבורית;
"חברה ציבורית" - חברה שמניותיה רשומות למסחר בבורסה או שהוצעו לציבור על פי תשקיף כמשמעותו בחוק ניירות ערך, או שהוצעו לציבור מחוץ לישראל על פי מסמך הצעה לציבור הנדרש לפי הדין מחוץ לישראל, ומוחזקות בידי הציבור;
"חברה קולטת" - חברה שכל נכסיה והתחייבויותיה של חברת היעד עוברים אליה במיזוג;
"חברה קשורה" - כמשמעותה בחוק ניירות ערך;
"חברת חוץ" - תאגיד, למעט שותפות, שהתאגד מחוץ לישראל;
"חברת יעד" - חברה, אחת או יותר, האמורה להתמזג עם חברה קולטת באופן שיביא לחיסולה של החברה;
"חברת מטרה" - חברה שהצעת רכש מופנית לבעלי מניותיה;
"חוק הנאמנות" - חוק הנאמנות, התשל"ט-1979;
"חוק העמותות" - חוק העמותות, התש"ס-1980;
"חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי" - חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018;
"חוק ניירות ערך" - חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968;
"חוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים" - חוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים, התשע"ח-2018;
"חלוקה" - מתן דיבידנד או התחייבות לתיתו, במישרין או בעקיפין, וכן רכישה; ולענין זה, "רכישה" - רכישה או מתן מימון לרכישה, במישרין או בעקיפין, בידי חברה או בידי חברה בת שלה או בידי תאגיד אחר בשליטתה, של מניות החברה או של ניירות ערך שניתן להמירם למניות החברה או שניתן לממשם במניות החברה, או פדיון של ניירות ערך בני פדיון שהם חלק מהונה העצמי של החברה בהתאם לסעיף 312(ד), ולרבות התחייבות לעשיית כל אחד מאלה, והכל, ובלבד שהמוכר אינו החברה עצמה או תאגיד אחר בבעלותה המלאה של החברה;
"יום ההתאגדות" - התאריך שקבע הרשם כיום ההתאגדות של החברה בתעודת ההתאגדות;

"יזם" - מי שעושה פעולה, בשמה או במקומה של חברה שטרם התאגדה ;
 "מדד" - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ;
 "מיזוג", לענין החלק השמיני - העברה של כלל הנכסים והחייבים, לרבות חיובים מותנים, עתידיים, ידועים ובלתי ידועים, של חברת יעד לחברה קולטת, אשר כתוצאה ממנה מתחשלת חברת היעד, בהתאם לסעיף 323 ;
 "מניה" - אגד של זכויות בחברה הנקבעות בדין ובתקנון ;
 "מניות הטבה" - מניות שמקצה החברה ללא תמורה לבעלי מניותיה הזכאים לכך ;
 "מנין קולות" - מנין קולות המצביעים, בהתאם לזכויות ההצבעה הקבועות למניות שמכוחן מצביעים בעלי המניות המשתתפים באסיפה ;
 "מספר זהות" -

- (1) לגבי חברה הרשומה בישראל - מספר הרישום ;
- (2) לגבי חברה רשומה הרשומה מחוץ לישראל - המדינה שבה היא רשומה ומספר הרישום, אם יש לה מספר רישום ;
- (3) לגבי תאגיד אחר שיש לו מספר רישום עלפי דין - מספר הרישום שלו ;
- (4) לגבי יחיד תושב ישראל - מספר זהותו במרשם האוכלוסין ;
- (5) לגבי יחיד שאינו תושב ישראל - המדינה שבה הוצא הדרכון ומספר הדרכון ;

"מען" -

- (1) לגבי יחיד תושב ישראל - מענו כפי שהוא רשום במרשם האוכלוסין, ואם מסר מען אחר - המען שמסר ;
- (2) לגבי יחיד שאינו תושב ישראל - מען מגוריו, ואם מסר מען אחר - המען שמסר ;
- (3) לגבי חברה הרשומה בישראל - מען משרדה הרשום ;
- (4) לגבי חברה הרשומה מחוץ לישראל - מען משרדה מחוץ לישראל, ואם מסרה מען בישראל - המען שמסרה ;
- (5) לגבי תאגיד אחר שיש לו מען רשום עלפי דין - מענו הרשום ;

"מען דיגיטלי" - כל אחד מהפרטים המנויים בתוספת הרביעית ;
 "מענק פרישה" - מענק, תשלום, גמול, פיצוי או כל הטבה אחרת הניתנים לנושא משרה בזיקה לסיום תפקידו בחברה ;
 "מציע", בהצעת רכש - מי שמציע הצעת רכש ;
 "משכון" - כמשמעותו בחוק המשכון, התשכ"ז-1967, וכן שעבוד צף ;
 "נוכחות בעל מניות", באסיפה כללית - נוכחות בעל המניות בעצמו או באמצעות שלוח, או באמצעות כתב הצבעה כאמור בסעיף 87 ;
 "נושא משרה" - מנהל כללי, מנהל עסקים ראשי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, כל ממלא תפקיד כאמור בחברה אף אם תוארו שונה, וכן דירקטור או מנהל הכפוף במישרין למנהל הכללי ;
 "נייר ערך" - לרבות מניה, איגרת חוב, או זכויות לרכוש, להמיר או למכור כל אחת מאלה ;

"ניצע", בהצעת רכש - בעל המניות שמוצע לרכוש בהצעת רכש ;
 "סדרת איגרות חוב" - שתי איגרות חוב או יותר שהן שוות-דרגה לענין ההתחייבות הכספית והערובה לתשלומה ;

"ענין אישי" - ענין אישי של אדם בפעולה או בעסקה של חברה, לרבות ענין אישי של קרובו ושל תאגיד אחר שהוא או קרובו הם בעלי ענין בו, ולמעט ענין אישי הנובע מעצם החזקת מניות בחברה לרבות ענין אישי של אדם המצביע על פי ייפוי כוח שניתן לו מאת אדם אחר אף אם אין לאחר ענין אישי, וכן יראו הצבעה של מי שקיבל ייפוי כוח להצביע בשם מי שיש לו ענין אישי כהצבעה של בעל הענין אישי, והכל בין אם שיקול הדעת בהצבעה הוא בידי המצביע ובין אם לאו ;

"עסקה" - חוזה או התקשרות וכן החלטה חד צדדית של חברה בדבר הענקת זכות או טובת הנאה אחרת ;

"עסקה חריגה" - עסקה שאינה במהלך העסקים הרגיל של החברה, עסקה שאינה בתנאי שוק או עסקה העשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכוש או התחייבויותיה ;

"פעולה" - פעולה משפטית, בין במעשה ובין במחדל ;

"פעולה מהותית" - פעולה העשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכוש או התחייבויותיה ;

"פקודת החברות" - פקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983 ;

"פרמיה" - סכום שבו עולה תמורת ההקצאה של מניות החברה על ערך הנקוב של המניות ;

"צו לפתיחת הליכים" - צו לפתיחת הליכים שניתן לפי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי ;

"קרוב" - בן זוג, אח או אחות, הורה, הורי הורה, צאצא וכן צאצא, אח, אחות או הורה של בן הזוג או בן זוגו של כל אחד מאלה ;

"רואה חשבון מבקר" - רואה חשבון שמונה לשם ביצוע פעולת ביקורת כאמור בסעיף 154 ;

"רשות ניירות ערך" - הרשות כמשמעותה בחוק ניירות ערך ;

"רשם ההקדשות" ו"הקדש ציבורי" - כמשמעותם בחוק הנאמנות ;

"רשם החברות", "הרשם" - רשם החברות כאמור בסעיף 36 ;

"שטר מניה" - (בוטלה) ;

"שעבוד צף" - כמשמעותו בפקודת החברות ;

"שליטה" - כמשמעותה בחוק ניירות ערך ;

"תאגיד מדווח" - תאגיד מדווח כהגדרתו בחוק ניירות ערך או תאגיד שהוראות פרק ה'3 לחוק האמור חלות עליו ;

"תביעה נגזרת" - תובענה שהגיש תובע בשם חברה בשל עילת תביעה שלה ;

"תזכיר" - כמשמעותו בפקודת החברות כנוסחה ערב תחילתו של חוק זה ;

"תנאי כהונה והעסקה", של נושא משרה - תנאי כהונה או העסקה של נושא משרה, לרבות מתן פטור, ביטוח, התחייבות לשיפוי או שיפוי לפי היתר שיפוי, מענק פרישה, וכל הטבה, תשלום אחר או התחייבות לתשלום כאמור, הניתנים בשל כהונה או העסקה כאמור ;

"תעודת התאגדות" - תעודה בחתימת הרשם המעידה על רישומה של חברה ;

"תעודת מניה" - תעודה שבה מצוין שמו של הבעלים הרשום במרשמי החברה בציון מספר המניות שבעלותו ;

"תקנון" - תקנון של חברה כפי שהוגש לרשם בראשונה עם התאגדותה או כפי ששונה לפי דין ;

"השר" - שר המשפטים.

חלק שני: ייסוד החברה

פרק ראשון : ההתאגדות

סימן א': זכות ההתאגדות

2. כל אדם רשאי לייסד חברה, ובלבד שמטרה ממטרות החברה אינה נוגדת את זכות ההתאגדות החוק, אינה בלתי מוסרית או אינה נוגדת את תקנת הציבור.
3. לחברה יכול שיהיה בעל מניה אחד.

חברת אדם אחד

סימן ב': האישיות המשפטית

4. חברה היא אישיות משפטית כשרה לכל זכות, חובה ופעולה המתיישבת עם אופייה וטבעה כגוף מואגד.
- האישיות המשפטית של החברה
5. קיומה של חברה הוא מיום ההתאגדות המצוין בתעודת ההתאגדות ועד לפקיעת ההתאגדות, כתוצאה מחיסולה של החברה.
- קיום חברה
6. (א) (1) בית משפט רשאי לייחס חוב של חברה לבעל מניה בה, אם מצא כי בנסיבות הענין צודק ונכון לעשות כן, במקרים החריגים שבהם השימוש באישיות המשפטית הנפרדת נעשה באחד מאלה:
- הרמת מסך
[תיקונים: התשס"ה, התש"ע
(מס' 3)]
- (א) באופן שיש בו כדי להונות אדם או לקפח נושה של החברה;
- (ב) באופן הפוגע בתכלית החברה ותוך נטילת סיכון בלתי סביר באשר ליכולתה לפרוע את חובותיה, ובלבד שבעל המניה היה מודע לשימוש כאמור, ובשים לב לאחזקותיו ולמילוי חובותיו כלפי החברה לפי סעיפים 192 ו-193 ובשים לב ליכולת החברה לפרוע את חובותיה.
- (2) לענין סעיף קטן זה, יראו אדם כמודע לשימוש כאמור בפסקה (1)(א) או (ב) גם אם חשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות, שגרמו לשימוש כאמור, אך נמנע מלבררן, למעט אם נהג ברשלנות בלבד.
- (ב) בית משפט רשאי לייחס תכונה, זכות או חובה של בעל מניה לחברה או זכות של החברה לבעל מניה בה, אם מצא כי בנסיבות הענין, צודק ונכון לעשות כן בהתחשב בכוונת הדין או ההסכם החלים על הענין הנדון לפניו.
- (ג) בית משפט רשאי להשעות זכותו של בעל מניה לפירעון חובו מאת החברה עד לאחר שהחברה פרעה במלואן את כל התחייבויותיה כלפי נושים אחרים של החברה, אם מצא כי התקיימו התנאים לייחוס חוב של החברה לבעל המניה כאמור בסעיף קטן (א).
- (ד) בסעיף זה ובסעיף 7, "בית המשפט" - בית המשפט שלו הסמכות לדון בתובענה.
7. (א) הורה בית משפט כי יש ליחס חובות של חברה לבעל מניה בה, לפי הוראות סעיף 6(א), רשאי הוא להורות, כי במשך תקופה שיקבע ושלא תעלה על חמש שנים (בסעיף זה - תקופת ההגבלה), לא יוכל אותו בעל מניה להיות דירקטור או מנהל כללי של חברה או להיות מעורב, במישרין או בעקיפין, בייסוד חברה או בניהולה (בסעיף זה - צו הגבלה).
- הגבלת עיסוקים
[תיקונים: התשס"ה, התשס"ח (מס' 3)]
- (ב) בית משפט שנתן צו הגבלה ישלח לרשם החברות הודעה על הצו ופרטיו.
- (ג) בלי לגרוע מהוראות סעיף 6, המפר צו הגבלה חב בחובות החברה שלגביה הופר הצו ושנוצרו בתקופת ההגבלה.

חלק שלישי: מבנה החברה

פרק שני: האסיפה הכללית

סימן ב': אסיפה שנתית ואסיפה מיוחדת

60. (א) חברה תקיים אסיפה שנתית בכל שנה ולא יאוחר מתום חמישה עשר חודשים לאחר האסיפה השנתית האחרונה.
- כינון אסיפה שנתית
(תיקון התשס"ה)
- (ב) סדר היום באסיפה השנתית יכלול דיון בדוחות הכספיים ובדיווח הדירקטוריון; סדר היום יכול שיכלול מינוי דירקטורים, מינוי רואה חשבון מבקר וכן

נושא שנקבע בתקנון שיידון באסיפה שנתית, או כל נושא אחר שנקבע על סדר היום כאמור בסעיף 66.

61. (א) חברה פרטית רשאית לקבוע בתקנונה הוראה, לפיה אינה חייבת לקיים אסיפה שנתית כאמור בסעיף 60, אלא ככל שהדבר נחוץ למינוי רואה חשבון מבקר; נקבעה הוראה כאמור, רשאית החברה שלא לקיים אסיפה שנתית אלא אם כן אחד מבעלי המניות או הדירקטורים דרש מהחברה לקיימה.
- (ב) לא התקיימה אסיפה שנתית, תשלח החברה לבעלי המניות הרשומים במרשם בעלי המניות, פעם בשנה, דוחות כספיים כאמור בסעיף 172 לא יאוחר מן המועד האחרון שבו היה עליה לקיים אסיפה שנתית אלמלא קבעה בתקנונה הוראה כאמור בסעיף קטן (א).
62. (א) לא התקיימה אסיפה שנתית כאמור בסעיף 60, או לאחר שנדרש קיומה כאמור בסעיף 61, רשאי בית המשפט, לבקשת בעל מניה או דירקטור בחברה, להורות על כינוסה.
- (ב) הורה בית המשפט כאמור תישא החברה בהוצאות סבירות שהוציא המבקש בהליך בבית המשפט, כפי שקבע בית המשפט, והדירקטורים האחראים לאי כינוסה יהיו חייבים להשיבן לחברה.
63. (א) דירקטוריון חברה פרטית יכנס אסיפה מיוחדת עלפי החלטתו וכן לדרישת כל אחד מאלה:
- (1) דירקטור אחד;
- (2) בעל מניה, אחד או יותר, שלו לפחות עשרה אחוזים מההון המונפק ואחוז אחד לפחות מזכויות ההצבעה בחברה, או בעל מניה, אחד או יותר, שלו לפחות עשרה אחוזים מזכויות ההצבעה בחברה.
- (ב) דירקטוריון חברה ציבורית יכנס אסיפה מיוחדת על פי החלטתו, וכן לדרישת כל אחד מאלה:
- (1) שני דירקטורים או רבע מן הדירקטורים המכהנים;
- (2) בעל מניה, אחד או יותר, שלו לפחות חמישה אחוזים מההון המונפק ואחוז אחד לפחות מזכויות ההצבעה בחברה או בעל מניה, אחד או יותר, שלו לפחות חמישה אחוזים מזכויות ההצבעה בחברה.
- (ג) דירקטוריון שנדרש לזמן אסיפה מיוחדת, יזמנה בתוך עשרים ואחד ימים מיום שהוגשה לו הדרישה, למועד שיקבע בהזמנה לפי סעיף 67 או בהודעה לפי סעיף 69, ובלבד שלגבי חברה ציבורית, מועד הכינוס יהיה לא יאוחר משלושים וחמישה ימים ממועד פרסום ההודעה, אלא אם כן נקבע אחרת לענין אסיפה שחל לגביה סימן ז', ולגבי חברה פרטית יחולו הוראות סעיף 67.
64. (א) לא זימן הדירקטוריון אסיפה מיוחדת שנדרשה לפי סעיף 63, רשאי הדורש, וכשמדובר בבעלי מניות - גם חלק מהם שיש לו יותר ממחצית מזכויות ההצבעה שלהם, לכנס את האסיפה בעצמו, ובלבד שלא תתקיים אחרי עבור שלושה חודשים מהיום שהוגשה הדרישה כאמור, והיא תכונס, ככל האפשר, באותו האופן שבו מכונסות אסיפות בידי הדירקטוריון.
- (ב) כונסה אסיפה כללית כאמור בסעיף קטן (א), תכסה החברה את ההוצאות הסבירות שהוציא הדורש והדירקטורים האחראים לאי כינוסה חייבים להשיבן לחברה.
65. (א) לא זימן הדירקטוריון אסיפה מיוחדת שנדרשה לפי סעיף 63, רשאי בית המשפט, לבקשת הדורש, להורות על כינוסה.
66. (א) לא זימן הדירקטוריון אסיפה מיוחדת שנדרשה לפי סעיף 63, רשאי בית המשפט, לבקשת הדורש, להורות על כינוסה.

(ב) הורה בית המשפט כאמור, תישא החברה בהוצאות הסבירות שהוציא המבקש בהליך בבית המשפט, כפי שקבע בית המשפט, והדירקטורים האחראים לאי כינוסה יהיו חייבים להשיבן לחברה.

פרק רביעי: המנהל הכללי

119. (א) חברה ציבורית או חברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב תמנה מנהל כללי, ורשאית היא למנות יותר ממנהל כללי אחד.

מינוי המנהל הכללי
[תיקון התשע"א (מס' 4)]

(ב) חברה פרטית שאינה חברת איגרות חוב רשאית למנות מנהל כללי אחד או יותר; לא מונה מנהל כללי, תנוהל החברה בידי הדירקטוריון.

120. המנהל הכללי אחראי לניהול השוטף של עניני החברה במסגרת המדיניות שקבע הדירקטוריון וכפוף להנחיותיו.

אחריות המנהל הכללי

121. (א) למנהל הכללי יהיו כל סמכויות הניהול והביצוע שלא הוקנו בחוק זה או בתקנון לאורגן אחר של החברה, והוא יהיה נתון לפיקוחו של הדירקטוריון.

סמכויות המנהל הכללי
[תיקונים: התשס"ה, התשע"א (מס' 3), (מס' 4), התשע"ו]

(ב) המנהל הכללי רשאי, באישור הדירקטוריון, לאצול לאחר, הכפוף לו, מסמכויותיו.

(ג) על אף הוראות סעיף 95, רשאית האסיפה הכללית של חברה ציבורית להחליט, כי לתקופות שכל אחת מהן לא תעלה על שלוש שנים ממועד קבלת ההחלטה ניתן להסמיך את יושב ראש הדירקטוריון או קרובו למלא את תפקיד המנהל הכללי או להפעיל את סמכויותיו וכן להסמיך את המנהל הכללי או קרובו למלא את תפקיד יושב ראש הדירקטוריון או להפעיל את סמכויותיו, ובלבד שיתקיים אחד מאלה:

(1) במנין קולות הרוב באסיפה הכללית ייכללו לפחות רוב מקולות בעלי המניות שאינם בעלי השליטה בחברה וכן מי שאינם בעלי עניין אישי באישור ההחלטה המשתתפים בהצבעה; במנין הקולות של בעלי המניות האמורים לא יובאו בחשבון קולות הנמנעים; על מי שיש לו עניין אישי, יחולו הוראות סעיף 276, בשינויים המחויבים;

(2) סך קולות המתנגדים מקרב בעלי המניות האמורים בפסקה (1) לא עלה על שני אחוזים מכלל זכויות ההצבעה בחברה.

(ד) על אף הוראות סעיף 95, רשאי דירקטוריון חברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב להחליט כי לתקופות שכל אחת מהן לא תעלה על שלוש שנים ממועד קבלת ההחלטה, ניתן להסמיך את יושב ראש הדירקטוריון או קרובו למלא את תפקיד המנהל הכללי או להפעיל את סמכויותיו וכן להסמיך את המנהל הכללי או את קרובו למלא את תפקיד יושב ראש הדירקטוריון או להפעיל את סמכויותיו, ובלבד שניתן לכך אישור מאת ועדת הביקורת.

(ה) על אף הוראות סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) רשאי השר, בהתייעצות עם רשות ניירות ערך, לקבוע כי החלטה לפי אותם סעיפים קטנים תינתן לתקופות העולות על שלוש שנים, לסוגי חברות ובתנאים שיקבע.

122. (א) המנהל הכללי חייב להודיע ליושב ראש הדירקטוריון על כל ענין חריג שהוא מהותי לחברה; לא היה לחברה יושב ראש דירקטוריון או שנבצר ממנו למלא את תפקידו, יודיע המנהל הכללי כאמור לכל חברי הדירקטוריון.

חובת דיווח לדירקטוריון

(ב) המנהל הכללי יגיש לדירקטוריון דיווחים בנושאים, במועדים ובהיקף שיקבע הדירקטוריון.

(ג) יושב ראש הדירקטוריון רשאי, בכל עת, מיוזמתו או לפי החלטת הדירקטוריון, לדרוש דיווחים מהמנהל הכללי בענינים הנוגעים לעסקי החברה.

(ד) הצריכו הודעה או דיווח של המנהל הכללי פעולה של הדירקטוריון, יזמן יושב ראש הדירקטוריון, ללא דיחוי, ישיבה של הדירקטוריון.

חלק שביעי: הון החברה

פרק שני: שמירת ההון וחלוקה

סימן א': חלוקה מותרת

301. (א) חברה רשאית לבצע חלוקה לפי הוראות פרק זה בלבד; ואולם חברה רשאית להתחייב בתקנונה או בחוזה שלא לבצע חלוקה במגבלות נוספות על הוראות פרק זה. (ב) חלוקה בניגוד להוראות פרק זה היא חלוקה אסורה.
302. (א) חברה רשאית לבצע חלוקה מתוך רווחיה (להלן - מבחן הרווח), ובלבד שלא קיים חשש סביר שהחלוקה תמנע מן החברה את היכולת לעמוד בחביותיה הקיימות והצפויות, בהגיע מועד קיומן (להלן - מבחן יכולת הפרעון). (ב) בסעיף זה - "רווחים", לענין מבחן הרווח - יתרת עודפים או עודפים שנצברו בשנתיים האחרונות, לפי הגבוה מבין השניים, והכל על פי הדוחות הכספיים המותאמים האחרונים, המבוקרים או הסקורים, שערכה החברה, תוך הפחתת חלקות קודמות אם לא הופחתו כבר מן העודפים, ובלבד שהמועד שלגביו נערכו הדוחות אינו מוקדם ביותר מששה חודשים ממועד החלוקה; "דוחות כספיים מותאמים" - דוחות כספיים מותאמים למדד או דוחות כספיים הבאים או שיבואו במקומם, והכל לפי כללי חשבונאות מקובלים; "עודפים" - סכומים הכלולים בהון העצמי של חברה ושמקורם ברווח הנקי שלה כפי שנקבע לפי כללי חשבונאות מקובלים, וכן סכומים אחרים הכלולים בהון העצמי לפי כללי חשבונאות מקובלים ושאינם הון מניות או פרמיה, שהשר קבע שיראו אותם כעודפים. (ג) השר רשאי לקבוע הוראות לענין חזקות בדבר עמידתה של חברה בתנאי מבחן יכולת הפרעון וכן פטורים או הקלות לענין התאמת הדוחות הכספיים.
303. (א) בית המשפט רשאי, לבקשת חברה, לאשר לה לבצע חלוקה שלא מקיימת את מבחן הרווח, ובלבד ששוכנע שמתקיים מבחן יכולת הפירעון. (ב) חברה תודיע לנושיה על הגשת בקשה לבית המשפט כאמור בסעיף קטן (א) באופן שיקבע השר. (ג) נושה רשאי לפנות לבית המשפט ולהתנגד לבקשת החברה להתיר לה ביצוע חלוקה. (ד) בית המשפט רשאי, לאחר שנתן לנושים שהתנגדו הזדמנות להשמיע את טענותיהם, לאשר את בקשת החברה, כולה או חלקה, לדחותה או להתנות את אישורה בתנאים.
304. (א) החליטה חברה להקצות מניות שלחן ערך נקוב, בתמורה הנמוכה מערך הנקוב, לרבות מניות הטבה, עליה להפוך להון מניות חלק מרווחיה, כמשמעותם בסעיף 302(ב), מפרמיה על מניות, או מכל מקור אחר הכלול בהונה העצמי, האמורים בדוחות הכספיים האחרונים שלה, בסכום השווה להפרש שבין הערך הנקוב לבין התמורה. (ב) בית המשפט רשאי, לבקשת חברה, לאשר לה לבצע הקצאת מניות בתמורה נמוכה מערך הנקוב, שלא כאמור בסעיף קטן (א), בתנאים שיקבע.

תקנות

305. השר רשאי לקבוע הוראות לביצוע פרק זה.

סימן ב': דיבידנד

306. (א) לבעל מניה הזכות לקבל דיבידנד או מניות הטבה, אם החליטה על כך החברה.
(ב) היו בהון החברה מניות שלהן ערכים נקובים שונים, יחולקו דיבידנד או מניות הטבה באופן יחסי לערך הנקוב של כל מניה, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.
307. החלטת החברה על חלוקת דיבידנד תתקבל בדירקטוריון החברה, ואולם חברה רשאית לקבוע בתקנונה כי ההחלטה תתקבל באחת מהדרכים האלה:
- (1) באסיפה הכללית, לאחר שתובא בפניה המלצת הדירקטוריון; האסיפה רשאית לקבל את ההמלצה או להקטין את הסכום אך לא להגדילו;
 - (2) בדירקטוריון החברה, לאחר שהאסיפה קבעה את סכום החלוקה המרבי;
 - (3) בדרך אחרת שנקבעה בתקנון, ובלבד שניתנה הזדמנות נאותה לדירקטוריון לקבוע, בטרם תבוצע החלוקה, כי החלוקה אינה חלוקה אסורה.

סימן ג': רכישה

308. (א) רכשה חברה מניה ממניותיה, רשאית היא לבטלה; לא ביטלה החברה את המניה האמורה, לא תקנה המניה זכויות כלשהן (להלן - מניה רדומה), כל עוד המניה הרדומה היא בבעלות החברה.
(ב) רכשה חברה ניירות ערך שניתן להמירם או לממשם במניות החברה, רשאית היא לבטלם; לא ביטלה החברה את ניירות הערך האמורים, רשאית החברה לחזור ולמכרם, או להמירם או לממשם למניות; מניות שהומרו או שמומשו כאמור, יהיו מניות רדומות כל עוד הן בבעלות החברה.
309. (א) חברה בת או תאגיד אחר בשליטת החברה האם (בסעיף זה - התאגיד הרוכש) רשאים לרכוש מניות של החברה האם או ניירות ערך שניתן להמירם או לממשם במניות החברה האם, באותו היקף שבו החברה האם רשאית לבצע חלוקה, ובלבד שהדירקטוריון של החברה הבת או מנהלי התאגיד הרוכש קבעו כי אם רכישת המניות או ניירות הערך שניתן להמירם או לממשם במניות, היתה מתבצעת בידי החברה האם, היתה הרכישה בגדר חלוקה מותרת.
(ב) נרכשה מניה של חברה אם בידי חברה בת או בידי התאגיד הרוכש, לא תקנה המניה זכויות הצבעה, כל עוד המניה היא בבעלות החברה הבת או התאגיד הרוכש.
(ג) בוצעה חלוקה אסורה, תתבצע ההשבה, כאמור בסעיף 310, לחברה הבת או לתאגיד הרוכש, והוראת סעיף 311 תחול, בשינויים המחויבים, על הדירקטורים בחברה הבת והמנהלים בתאגיד הרוכש; ואולם, אם קבע דירקטוריון החברה האם כי החלוקה מותרת תחול האחריות על הדירקטורים בחברה האם כאמור בסעיף 311.
(ד) על אף הוראות סעיף קטן (א), רכישה בידי חברה בת או בידי התאגיד הרוכש שאינם בבעלות מלאה של החברה האם, היא חלוקה בסכום השווה למכפלת סכום הרכישה בשיעור הזכויות בהון החברה הבת או בהון התאגיד הרוכש המוחזקות בידי החברה האם.

309א. לא תיחשב כחלוקה, רכישה של ניירות ערך שניתן להמירם למניות בגובה הסכום שהוצג בדוחות הכספיים המותאמים האחרונים, כהתחייבות, לזמן קצר או לזמן ארוך, בשל הניירות האמורים.

רכישת ניירות ערך שניתן להמירם למניות (תיקון התשס"ה)

סימן ד': חלוקה אסורה

310. (א) ביצעה חברה חלוקה אסורה, יהיה על בעל מניה להשיב לחברה את שקיבל, זולת אם לא ידע ולא היה עליו לדעת כי החלוקה שבוצעה אסורה.

(ב) חזקה על בעל מניה בחברה ציבורית, שלא היה דירקטור, מנהל כללי או בעל השליטה בחברה במועד החלוקה, שלא ידע ולא היה עליו לדעת, כי חלוקה שבוצעה היא חלוקה אסורה.

311. בוצעה בחברה חלוקה אסורה יראו כל מי שהיה דירקטור במועד החלוקה כמי שהפר בכך את חובותיו לפי סעיפים 252, 253 או 254, לפי הענין לחברה, אלא אם כן הוכיח אחד מאלה:

אחריות דירקטורים לחלוקה אסורה (תיקון התשס"ה)

(1) שהתנגד לחלוקה האסורה ונקט את כל האמצעים הסבירים כדי למנעה;

(2) שהסתמך בתום לב הסתמכות סבירה על מידע שאלולא היה מטעה היתה החלוקה מותרת;

(3) שבנסיבות הענין, לא ידע ולא היה עליו לדעת על החלוקה.

סימן ה': ניירות ערך בני פדיון

312. (א) על אף הוראות סעיף 302 רשאית חברה לכלול בתקנונה הוראה המתירה לה להנפיק ניירות ערך הניתנים לפדיון בתנאים שייקבעו בהוראה כאמור (להלן - ניירות ערך בני פדיון).

(ב) הנפיקה חברה ניירות ערך בני פדיון רשאית היא לפדותם ולא יחולו על הפדיון המגבלות הקבועות בפרק זה.

(ג) הנפיקה חברה ניירות ערך בני פדיון רשאית היא להצמיד להם מתכונותיהן של מניות, לרבות זכויות הצבעה וזכות השתתפות ברווחים.

(ד) ניירות ערך בני פדיון לא ייחשבו כחלק מהונה העצמי של החברה, יהא כינויים אשר יהא, אלא אם כן הזכות לפדיונם הוגבלה למקרה של פירוק החברה לאחר פרעון כל התחייבויות החברה לנושיה בעת הפירוק; הוגבלה הזכות לפדיונם של ניירות הערך כאמור, יחולו, לענין חלוקה, הוראות חוק זה, על אף הוראות סעיף קטן (ב).

313. מניות פדיון שהוקצו בהתאם לסעיף 141 לפקודת החברות, כנוסחה ערב תחילתו של חוק זה, ייחשבו חלק מהונה של החברה, וניתן יהיה לפדותן כפוף להוראות פרק זה, בתנאים ובדרך שנקבעו בתקנון.

הוראות מעבר

חלק שמיני: רכישת חברות

פרק ראשון: מיזוג

314. מיזוג טעון אישור הדירקטוריון והאסיפה הכללית, בכל אחת מן החברות המתמזגות, בהתאם להוראות פרק זה.

אישורים בחברה

מיזוג הפוגע בבושר הפירעון של החברה	315. (א) דירקטוריון חברה מתמזגת, השוקל אם לאשר מיזוג, ידון ויקבע, בשים לב למצבן הכספי של החברות המתמזגות, האם קיים לדעתו חשש סביר שעקב המיזוג לא יהיה ביכולתה של החברה הקולטת לקיים את התחייבויות החברה לנושיה. (ב) קבע הדירקטוריון, כי קיים חשש כאמור בסעיף קטן (א), לא יאשר את המיזוג.
הצעת מיזוג	316. אישרו כל אחד מן הדירקטוריונים של החברות המתמזגות את המיזוג, יערכו במשותף הצעה לאישור המיזוג (להלן - הצעת מיזוג) ויחתמו עליה.
הודעה לרשם החברות	317. (א) חברה מתמזגת תמציא את הצעת המיזוג לרשם החברות בתוך שלושה ימים ממועד זימון האסיפה הכללית. (ב) חברה מתמזגת תודיע לרשם החברות על החלטת האסיפה הכללית, בתוך שלושה ימים ממועד קבלת ההחלטה, תודיע על מתן הודעות לנושים לפי סעיף 318, וכן תמציא לרשם עותק של החלטת בית המשפט לפי סעיפים 319 או 321, בתוך שלושה ימים ממועד מתן החלטה כאמור.
הודעה לנושים	318. (א) חברה מתמזגת תשלח את הצעת המיזוג לנושים המובטחים של החברה לא יאוחר משלושה ימים ממועד ההמצאה של הצעת המיזוג לרשם החברות. (ב) חברה מתמזגת תודיע לנושים הלא מובטחים שלה על הצעת המיזוג ותוכנה, כפי שיקבע השר.
התנגדות נושים	319. בית המשפט רשאי, לבקשת נושה של חברה מתמזגת, להורות על עיכוב או מניעת ביצוע של המיזוג, אם מצא כי קיים חשש סביר שעקב המיזוג לא יהיה ביכולתה של החברה הקולטת לקיים את התחייבויותיה של החברה המתמזגת, וכן רשאי הוא לתת הוראות להבטחת זכויותיהם של נושים.
אישור המיזוג [תיקונים: התשס"ה, התשע"א (מס' 3), (מס' 4)]	320. (א) מיזוג טעון אישורה של האסיפה הכללית בכל אחת מן החברות המתמזגות. (א1) על אף האמור בסעיף קטן (א), מיזוג לא טעון אישורה של האסיפה הכללית בכל אחד מאלה: (1) בחברת יעד הנמצאת בשליטתה ובבעלותה המלאה של החברה הקולטת; (2) בחברה קולטת, אם התקיימו כל אלה: (א) המיזוג אינו כרוך בשינוי התזכיר או התקנון של החברה הקולטת; (ב) החברה הקולטת אינה מקצה במסגרת המיזוג למעלה מעשרים אחוזים מזכויות ההצבעה בחברה, וכתוצאה מההקצאה לא יהפוך אדם לבעל שליטה בחברה הקולטת כהגדרתו בסעיף 268; לענין זה יראו ניירות ערך הניתנים להמרה או למימוש למניות, שאותו אדם מחזיק או שיוקצו לו במסגרת המיזוג, כאילו הומרו או מומשו; (ג) לא מתקיימות הנסיבות המחייבות את אישורה של האסיפה הכללית לפי סעיפים קטנים (ג) ו(ד). (ב) היו מניות חברת היעד מחולקות לסוגים, טעון המיזוג גם אישור אסיפות סוג בחברת היעד.
	(ג) בהצבעה באסיפה הכללית של חברה מתמזגת, שמניותיה מוחזקות בידי החברה המתמזגת האחרת או בידי אדם המחזיק בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מסוג כלשהו של אמצעי שליטה בחברה המתמזגת האחרת, לא יאושר המיזוג אם התנגדו לו בעלי המניות המחזיקים ברוב זכויות ההצבעה מקרב המשתתפים בהצבעה, למעט הנמנעים שאינם נמנים עם החברה המתמזגת האחרת, האדם המחזיק כאמור או מי

מטעמם, לרבות קרוביהם או תאגידים בשליטתם, ואולם לא יראו אדם כמחזיק בחברה המתמזגת האחרת אם ההחזקה נובעת רק מהחזקת מניות בחברה המתמזגת.

(ד) המחזיק אדם בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מסוג כלשהו של אמצעי שליטה במספר חברות מתמזגות, תהיה הצעת המיזוג טעונה אישור בהתאם להוראות סעיף קטן (ג) בכל אחת מן החברות המתמזגות האמורות.

(ה) בעלי המניות המשתתפים בהצבעה יודיעו לחברה לפני ההצבעה, או, אם ההצבעה היא באמצעות כתב ההצבעה, על גבי כתב ההצבעה, אם מניותיהם מוחזקות בידי החברה המתמזגת האחרת או בידי אדם כאמור בסעיף קטן (ג) או שאינן מוחזקות כאמור; לא הודיע בעל מניה כאמור, לא יצביע וקולו לא יימנה.

(ו) על אף הוראות סעיף קטן (ג), על הצעת מיזוג שהיא עסקה הטעונה אישור לפי סעיף 275(א), (ג) ו(ד), יחולו לעניין אישור המיזוג, הוראות הסעיף האמור.

321. (א) אישרה האסיפה הכללית בחברה מתמזגת את הצעת המיזוג לפי סעיף 320(א), רשאי בית המשפט, לבקשת בעלי מניות שלהם לפחות עשרים וחמישה אחוזים מכלל זכויות ההצבעה בחברה, לקבוע כי החברה אישרה את המיזוג, אף אם הצעת המיזוג לא זכתה לאישור של כלל אסיפות הסוג של החברה המתמזגת לפי סעיף 320(ב) או אף אם הצעת המיזוג לא זכתה ברוב הנדרש באסיפה הכללית של החברה המתמזגת לפי סעיף 320(ג).

(ב) בית המשפט לא יאשר בקשה לאישור מיזוג, אלא אם כן שוכנע כי הצעת המיזוג הוגנת וסבירה, בשים לב להערכת שווי החברות המתמזגות והתמורה שהוצעה לבעלי המניות.

322. קיבלה חברה הודעה של הממונה על התחרות, כמשמעותו בחוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988, תודיע החברה לרשם, בתוך שלושה ימים ממועד קבלת ההודעה, אם יש בכך כדי לעכב את ביצוע המיזוג, למנעו, או להסיר עיכוב או מניעה כאמור; נתקבלה הודעה על מניעה או עיכוב ברשם החברות, לא יתבצע המיזוג כל עוד לא תוסר המניעה או העיכוב.

323. נתקבלו ברשם החברות כל האישורים הדרושים לפי פרק זה למיזוג בכל אחת מן החברות המתמזגות, וחלפו שלושים ימים ממועד קבלת החלטת האסיפה הכללית בכל אחת מן החברות המתמזגות וחמישים ימים מהמועד שבו הומצאו הצעות המיזוג לרשם החברות, יבוצע המיזוג כלהלן:

- (1) כל הנכסים והחייבים של חברת היעד, לרבות חיובים מותנים, עתידיים, ידועים ובלתי ידועים, יועברו ויוקנו לחברה הקולטת;
- (2) יראו את החברה הקולטת כאילו היתה חברת היעד בכל הליך משפטי, לרבות בהליכי הוצאה לפועל;
- (3) הרשם יעביר את פנקס השעבודים, כמשמעותו בסעיף 181 לפקודת החברות, של חברת היעד, לפנקס השעבודים של החברה הקולטת;
- (4) חברת היעד תחוסל והרשם ימחק אותה מרשמו;
- (5) הרשם ימסור לחברה הקולטת תעודת המעידה על ביצוע המיזוג וירשום את דבר המיזוג במרשמי החברה הקולטת.

324. אין בהוראות פרק זה, כדי למנוע מחברה להתחייב בחוזה או בתקנון להימנע מביצוע מיזוג או להתנות את ביצוע המיזוג בתנאים.

325. שיעבוד צף על נכסיה של חברה מתמזגת אחת, כולם או מקצתם, המטיל מגבלה על זכות החברה ליצור שיעבודים, לא יהיה עדיף על שיעבוד שנוצר בחברה המתמזגת האחרת קודם למיזוג.

326. השר רשאי לקבוע הוראות לביצוע פרק זה, לרבות לענין הפרטים שיש לכלול בהצעת המיזוג ולענין זכויות נוספות לגבי מידע שיש למסור לנושים או לסוגים של נושים, וכן לגבי רישום העסקאות שנובעות מן המיזוג; לגבי חברה מתמזגת שהיא חברה ציבורית, או שהיא חברה פרטית שהיא חברה איגרות חוב, ייקבעו ההוראות לאחר התייעצות עם רשות ניירות ערך.

תקנות לענין מיזוג
[תיקון התשע"א (מס' 4)]

327. (א) חברה שהתאגדה לפני תחילתו של חוק זה, יראו כאילו נקבעה בתקנונה הוראה לפיה אישור מיזוג טעון רוב באסיפה הכללית של שלושה רבעים מקרב בעלי המניות המשתתפים בהצבעה, למעט הנמנעים, ויחולו הוראות סעיף 20.

הוראות מעבר לענין מיזוג
(תיקון התשס"ה)

(ב) היו מוטלים שעבודים צפים, שלפחות אחד מהם נוצר ערב תחילתו של חוק זה, על נכסיהן של מספר חברות מתמזגות, באופן שלאחר המיזוג, לא ניתן יהיה להפריד בין הנכסים הכפופים לכל שיעבוד צף, יתגבשו השעבודים הצפים עובר למיזוג, אלא אם כן נתקבלה הסכמתם של הנושים, שלהבטחת זכותם מוטלים השעבודים האמורים, לשינוי השעבודים בדרך שתיצור אבחנה בין הנכסים הכפופים לכל שיעבוד, או לחלוקת התמורה ממימוש הנכסים הכפופים לאותם שיעבודים.

חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973

(סעיפים נבחרים)

פרק א': כריתת החוזה

1. חוזה נכרת בדרך של הצעה וקיבול לפי הוראות פרק זה. כריתת חוזה – כיצד
2. פנייתו של אדם לחברו היא בגדר הצעה, אם היא מעידה על גמירת דעתו של המציע להתקשר עם הניצע בחוזה והיא מסויימת כדי אפשרות לכרות את החוזה בקיבול ההצעה; הפנייה יכול שתהיה לציבור. הצעה
3. (א) המציע רשאי לחזור בו מן ההצעה בהודעה לניצע, ובלבד שהודעת החזרה נמסרה לניצע לפני שנתן הודעת קיבול.
(ב) קבע המציע שהצעתו היא ללא חזרה, או שקבע מועד לקיבולה, אין הוא רשאי לחזור בו ממנה לאחר שנמסרה לניצע. חזרה מן ההצעה
4. ההצעה פוקעת -
(1) כשדחה אותה הניצע או עבר המועד לקיבולה;
(2) כשמת המציע או הניצע או כשנעשה אחד מהם פסול-דין או ניתן נגדו צו לקבלת נכסים או צו פירוק, והכל לפני מתן הודעת הקיבול. פקיעת ההצעה
5. הקיבול יהיה בהודעת הניצע שנמסרה למציע והמעידה על גמירת דעתו של הניצע להתקשר עם המציע בחוזה לפי ההצעה. קיבול
6. (א) הקיבול יכול שיהיה במעשה לביצוע החוזה או בהתנהגות אחרת, אם דרכים אלה של קיבול משתמעות מן ההצעה; ולענין סעיפים 3(א) ו-4(2), התנהגות כאמור דינה כדין מתן הודעת קיבול.
(ב) קביעת המציע שהעדר תגובה מצד הניצע ייחשב לקיבול, אין לה תוקף. קיבול דרך התנהגות
7. הצעה שאין בה אלא כדי לזכות את הניצע, חזקה עליו שקיבל אותה, זולת אם הודיע למציע על התנגדותו תוך זמן סביר לאחר שנודע לו עליה. חזקת קיבול
8. (א) אין לקבל הצעה אלא תוך התקופה שנקבעה לכך בהצעה, ובאין תקופה כזאת - תוך זמן סביר.
(ב) נתן הניצע הודעת קיבול בעוד מועד, אך הודעתו נמסרה למציע באיחור מחמת סיבה שאינה תלויה בניצע ולא היתה ידועה לו, נכרת החוזה, זולת אם הודיע המציע לניצע על דחיית הקיבול מיד לאחר שנמסרה לו הודעת הקיבול. מועד הקיבול
9. קיבול של הצעה לאחר שפקעה, כמוהו כהצעה חדשה. קיבול לאחר פקיעה
10. הניצע רשאי לחזור בו מן הקיבול בהודעה למציע, ובלבד שהודעת החזרה נמסרה למציע לא לאחר שנמסרה לו הודעת הקיבול או שנודע לו על קיבול בדרך האמורה בסעיף 6(א). חזרה מן הקיבול
11. קיבול שיש בו תוספת, הגבלה או שינוי אחר לעומת ההצעה, כמוהו כהצעה חדשה. קיבול תוך שינוי

- תוס'לב במשא ומתן
12. (א) במשא ומתן לקראת כריתתו של חוזה חייב אדם לנהוג בדרך מקובלת ובתוס'לב.
- (ב) צד שלא נהג בדרך מקובלת ולא בתוס'לב חייב לצד השני פיצויים בעד הנזק שנגרם לו עקב המשא ומתן או עקב כריתת החוזה, והוראות סעיפים 10, 13 ו-14 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א-1970, יחולו בשינויים המחוייבים.

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א-1970

(סעיפים נבחרים)

פרק א': הוראות כלליות

1. (א) בחוק זה -
"הפרה" - מעשה או מחדל שהם בניגוד לחוזה;
"נפגע" - מי שזכאי לקיום החוזה שהופר;
"אכיפה" - בין בצו לסילוק חיוב כספי או בצרעשה אחר ובין בצו לאתעשה, לרבות צו לתיקון תוצאות ההפרה או לסילוקן;
"נזק" - לרבות מניעת־דיווח.
(ב) כל מקום שמדובר בחוק זה בהפרת־חוזה - גם הפרת חיוב מחיוביו במשמע.
2. הופר חוזה, זכאי הנפגע לתבוע את אכיפתו או לבטל את החוזה, וזכאי הוא לפיצויים, בנוסף על אחת התרופות האמורות או במקומן, והכל לפי הוראות חוק זה.

סימן ב': ביטול החוזה

6. לענין סימן זה "הפרה יסודית" - הפרה שניתן להניח לגביה שאדם סביר לא היה מתקשר באותו חוזה אילו ראה מראש את ההפרה ותוצאותיה, או הפרה שהוסכם עליה בחוזה שתיחשב ליסודית; תניה גורפת בחוזה העושה הפרות להפרות יסודיות ללא הבחנה ביניהן, אין לה תוקף אלא אם היתה סבירה בעת כריתת החוזה.
7. (א) הנפגע זכאי לבטל את החוזה אם הפרת החוזה היתה יסודית.
(ב) היתה הפרת החוזה לא־יסודית, זכאי הנפגע לבטל את החוזה לאחר שנתן תחילה למפר ארכה לקיומו והחוזה לא קויים תוך זמן סביר לאחר מתן הארכה, זולת אם בנסיבות הענין היה ביטול החוזה בלתי־צודק; לא תישמע טענה שביטול החוזה היה בלתי־צודק אלא אם המפר התנגד לביטול תוך זמן סביר לאחר מתן הודעת הביטול.
(ג) ניתן החוזה להפרדה לחלקים והופר אחד מחלקיו הפרה שיש בה עילה לביטול אותו חלק, אין הנפגע זכאי לבטל אלא את החלק שהופר; היתה בהפרה גם משום הפרה יסודית של כל החוזה, זכאי הנפגע לבטל את החלק שהופר או את החוזה כולו.
8. ביטול החוזה יהיה בהודעת הנפגע למפר תוך זמן סביר לאחר שנודע לו על ההפרה; אולם במקרה האמור בסעיף 7(ב) ובכל מקרה אחר שהנפגע נתן למפר תחילה ארכה לקיום החוזה - תוך זמן סביר לאחר שחלפה הארכה.
9. (א) משובטל החוזה, חייב המפר להשיב לנפגע מה שקיבל על פי החוזה, או לשלם לו את שווי של מה שקיבל אם ההשבה היתה בלתי־אפשרית או בלתי־סבירה או שהנפגע בחר בכך; והנפגע חייב להשיב למפר מה שקיבל על פי החוזה, או לשלם לו את שווי של מה שקיבל אם ההשבה היתה בלתי־אפשרית או בלתי־סבירה או שהנפגע בחר בכך.
(ב) בוטל החוזה בחלקו, יחולו הוראות סעיף־קטן (א) על מה שהצדדים קיבלו על פי אותו חלק.

סימן ג': פיצויים

הזכות לפיצויים	10. הנפגע זכאי לפיצויים בעד הנזק שנגרם לו עקב ההפרה ותוצאותיה ושהמפר ראה אותו או שהיה עליו לראותו מראש, בעת כריתת החוזה, כתוצאה מסתברת של ההפרה.
פיצויים ללא הוכחת נזק	11. (א) הופר חיוב לספק או לקבל נכס או שירות ובוטל החוזה בשל ההפרה, זכאי הנפגע, ללא הוכחת־נזק, לפיצויים בסכום ההפרש שבין התמורה בעד הנכס או השירות לפי החוזה ובין שוויים ביום ביטול החוזה. (ב) הופר חיוב לשלם סכום־כסף, זכאי הנפגע, ללא הוכחת־נזק, לפיצויים בסכום הריבית על התשלום שבפיגור, מיום ההפרה ועד יום התשלום, בשיעור המלא לפי חוק פסיקת ריבית, התשכ"א-1961, אם לא קבע בית המשפט שיעור אחר.
שמירת זכות	12. האמור בסעיף 11 אינו גורע מזכותו של הנפגע לפיצויים בעד נזק שהוכיח לפי סעיף 10; אולם אם היתה התמורה שכנגד החיוב שהופר בלתי־סבירה, או שלא היתה תמורה כלל, רשאי בית המשפט להפחית את הפיצויים עד כדי האמור בסעיף 11.
פיצויים בעד נזק שאינו של ממון	13. גרמה הפרת החוזה נזק שאינו נזק־ממון, רשאי בית המשפט לפסוק פיצויים בעד נזק זה בשיעור שייראה לו בנסיבות הענין.
הקטנת הנזק	14. (א) אין המפר חייב בפיצויים לפי סעיפים 10, 12 ו־13 בעד נזק שהנפגע יכול היה, באמצעים סבירים, למנוע או להקטין. (ב) הוציא הנפגע הוצאות סבירות למניעת הנזק או להקטנתו, או שהתחייב בהתחייבויות סבירות לשם כך, חייב המפר לשפות אותו עליהן, בין אם נמנע הנזק או הוקטן ובין אם לאו; היו ההוצאות או ההתחייבויות בלתי־סבירות, חייב המפר בשיפוי כדי שיעורן הסביר בנסיבות הענין.
פיצויים מוסכמים	15. (א) הסכימו הצדדים מראש על שיעור פיצויים (להלן - פיצויים מוסכמים), יהיו הפיצויים כמוסכם, ללא הוכחת־נזק; אולם רשאי בית המשפט להפחיתם אם מצא שהפיצויים נקבעו ללא כל יחס סביר לנזק שניתן היה לראותו מראש בעת כריתת החוזה כתוצאה מסתברת של ההפרה. (ב) הסכם על פיצויים מוסכמים אין בו כשלעצמו כדי לגרוע מזכותו של הנפגע לתבוע במקומם פיצויים לפי סעיפים 10 עד 14 או לגרוע מכל תרופה אחרת בשל הפרת החוזה. (ג) לענין סימן זה, סכומים שהמפר שילם לנפגע לפני הפרת החוזה והצדדים הסכימו מראש על חילוטם לטובת הנפגע, דינם כדין פיצויים מוסכמים.
פיצויים וביטוח	16. בקביעת שיעור הפיצויים לא יובא בחשבון סכום שהנפגע קיבל או זכאי לקבל בשל הפרת החוזה לפי חוזה־ביטוח.

חוק החוזים האחידים, התשמ"ג-1982

(סעיפים נבחרים)

פרק א': הוראות יסוד

1. חוק זה מטרתו להגן על לקוחות מפני תנאים מקפחים בחוזים אחידים. מטרת החוק
2. בחוק זה -
"חוזה אחיד" - נוסח של חוזה שתנאיו, כולם או מקצתם, נקבעו מראש בידי צד אחד כדי שישמשו תנאים לחוזים רבים בינו לבין אנשים בלתי מסויימים במספרם או בזהותם;
"תנאי" - תניה בחוזה אחיד, לרבות תניה המאוזכרת בו וכן כל תניה אחרת שהיא חלק מההתקשרות, ולמעט תניה שספק ולקוח הסכימו עליה במיוחד לצורך חוזה מסויים;
"ספק" - מי שמציע שהתקשרות עמו תהיה לפי חוזה אחיד, ואחת היא אם הוא הנותן או המקבל של דבר;
"לקוח" - מי שספק מציע לו שהתקשרות ביניהם תהיה לפי חוזה אחיד, ואחת היא אם הוא המקבל או הנותן של דבר;
"בית הדין" - בית הדין לחוזים אחידים המוקם לפי חוק זה.
3. בית משפט ובית הדין יבטלו או ישנו, בהתאם להוראות חוק זה, תנאי בחוזה אחיד שיש בו - בשים לב למכלול תנאי החוזה ולנסיבות אחרות - משום קיפוח לקוחות או משום יתרון בלתי הוגן של הספק העלול להביא לידי קיפוח לקוחות (להלן - תנאי מקפח).
4. חזקה על התנאים הבאים שהם מקפחים:
(1) תנאי הפוטר את הספק, באופן מלא או חלקי, מאחריות שהיתה מוטלת עליו על פי דין אילולא אותו תנאי, או המסייג באופן בלתי סביר את האחריות שהיתה מוטלת עליו מכוח החוזה אילולא אותו תנאי;
(2) תנאי המקנה לספק זכות בלתי סבירה לבטל, להשעות או לדחות את ביצוע החוזה, או לשנות את חיוביו המהותיים לפי החוזה;
(3) תנאי המקנה לספק זכות להעביר את אחריותו לצד שלישי;
(4) תנאי המקנה לספק זכות לקבוע או לשנות, על דעתו בלבד, ולאחר כריתת החוזה, מחיר או חיובים מהותיים אחרים המוטלים על הלקוח, זולת אם השינוי נובע מגורמים שאינם בשליטת הספק;
(5) תנאי המחייב את הלקוח באופן בלתי סביר להיזקק לספק או לאדם אחר, או המגביל בדרך אחרת את חופש הלקוח להתקשר או לא להתקשר עם אדם אחר;
(6) תנאי השולל או המגביל זכות או תרופה העומדות ללקוח על פי דין, או המסייג באופן בלתי סביר זכות או תרופה העומדות לו מכוח החוזה, או המתנה אותן במתן הודעה בצורה או תוך זמן בלתי סבירים, או בדרישה בלתי סבירה אחרת;
(6א)¹ תנאי המקנה לספק באופן בלתי סביר תרופה שאינה עומדת לו על פי דין, לרבות תנאי המתיר לספק לצרף תרופות שאין לצרפן על פי דין או תנאי הקובע פיצויים מוסכמים שאינם סבירים לטובת הספק;

1. תחילתה של פסקה 4(א) ביום 17.12.2015.

- (7) תנאי המטיל את נטל ההוכחה על הלקוח, ואלמלא אותו תנאי נטל זה לא היה מוטל עליו ;
- (8) תנאי השולל או המגביל את זכות הלקוח להשמיע טענות מסויימות בערכאות משפטיות, או הקובע כי כל סכסוך בין הספק והלקוח יידון בבוררות ;
- (9) תנאי המתנה על הוראת דין בדבר מקום שיפוט או המקנה לספק זכות בלעדית לבחירת מקום השיפוט או הבוררות שבהם יתברר סכסוך ;
- (10) תנאי הקובע מסירת סכסוך לבוררות כאשר לספק השפעה גדולה יותר מאשר ללקוח על תנאי הבוררות, לרבות קביעת הבורר, מקום הבוררות, תנאים שעל פיהם תתנהל הבוררות, אופן ניהול הבוררות וסדרי הדין בבוררות, והכול אף אם הספק הוכיח כי מסירת הסכסוך לבוררות כשלעצמה כאמור בפסקה (8) אינה מקפחת ;
- (11) תנאי הקובע הצמדה של מחיר או תשלום אחר, לפי החוזה, למדד כלשהו, כך שירידה של המדד או עלייה שלו לא תזכה את הלקוח ;
- (12)¹תנאי שלפיו נדרש הלקוח לאשר או להצהיר כי קרא את החוזה, או תנאי שבו הלקוח מצהיר על מעשה שעשה, על מודעותו לעניין מסוים, או על עובדה שמתקיימת בעניינו, או מאשר אותו, והכול למעט מידע שהלקוח מסר לספק בחוזה.

5. (א) תנאי בחוזה אחיד השולל או המגביל את זכות הלקוח לפנות לערכאות משפטיות - בטל. **תנאים בטלים בחוזה אחיד**
(תיקון התשע"ה)
- (ב) תנאי בחוזה אחיד הפוטר את הספק, באופן מלא או חלקי, מאחריות לנזק גוף או למעשה זדון המוטלת עליו על פי דין - בטל.

1. תחילתה של פסקה 4(12) ביום 17.12.2015.

חוק הירושה, התשכ"ה-1965

(סעיפים נבחרים)

פרק שני: ירושה על פי דין

11. (א) בן־זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין, כולל מכונית נוסעים, השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העזבון - (1) אם הניח המוריש ילדים או צאצאיהם או הורים - חצי; (2) אם הניח המוריש אחים או צאצאיהם או הורי הורים - שני שלישים, ובלבד שאם ערב מותו של המוריש היה בן־זוג נשוי לו שלוש שנים או יותר וגר עמו אותה שעה בדירה הכלולה, כולה או חלקה, בעזבון, יטול בן־זוג את כל חלקו של המוריש בדירה האמורה, ושני שלישים מהנותר משאר העזבון. (ב) אם לא הניח המוריש קרוב מן המנויים בסעיף קטן (א), יורש בן הזוג את העזבון כולו. (ג) המגיע לבן־זוג על פי עילה הנובעת מקשר האישות, ובכלל זה מה שאשה מקבלת על פי כתובה, ינוכה מחלקו בעזבון; הוראה זו לא תחול על מה שמגיע לבן־זוג לפי חוק יחסי־ממון בין בני־זוג, התשל"ג-1973, או לפי הסכם־ממון כמשמעותו באותו חוק, ואינה באה לפגוע בזכותו של בן־זוג לקבל מן העזבון מה שהמוריש קיבל לרגל הנישואין על מנת להחזירו כשיפקעו.
- 12.¹ ילדי המוריש קודמים להוריו, הוריו קודמים להוריהוריו.
13. ילדי המוריש חולקים ביניהם בשווה, וכן חולקים הורי המוריש ביניהם והוריו הוריו ביניהם.
14. (א) ילדו של מוריש שמת לפניו והשאיר ילדים, הילדים יורשים במקומו, ועל דרך זו יורשים ילדים של כל אחד מקרובי המוריש שמת לפניו; הוראות אלה לא יחולו כאשר המוריש הניח בן־זוג וכן הורים או הורי הורים כאמור בסעיף 11(א), או אחד מאלה. (ב) ילדים היורשים לפי סעיף קטן (א) חולקים ביניהם בשווה מה שירשו בדרך זו. (ג) ילדו או צאצא ילדו של מוריש שנמצא פסול לרשת והשאיר ילדים, הילדים יורשים במקומו; ואולם, בית המשפט רשאי לקבוע שהילדים לא יירשו במקומו של הפסול לרשת, אם שוכנע שהיה זה רצון המוריש שלא יירשו. (ד) קרוב של מוריש שאינו ילדו או צאצא ילדו שנמצא פסול לרשת והשאיר ילדים, הילדים אינם יורשים במקומו; ואולם, בית המשפט רשאי לקבוע שהילדים יירשו במקומו של הפסול לרשת, אם שוכנע שהיה זה רצון המוריש.
15. מי שהסתלק מחלקו בעזבון שלא לטובת בן־זוגו, ילדו או אחיו של המוריש, חלקו מתווסף לשאר היורשים על פי חלקיהם.
16. (א) מי שאומץ כדין יורש את מאמצו כאילו היה ילדו, וכן יורשים את המאמץ צאצאי המאומץ; המאמץ יורש את המאומץ כאילו היה הורהו.

1. תיקון התשל"ז (ביטול זכות ההורים לששית מן העזבון) יחול גם על ירושתו של מי שמת לפני תחילתו, ובלבד שביום תחילת התיקון (12.2.1976) לא ניתן עדיין צו ירושה המצהיר על זכויות יורשיו (סעיף 2 לתיקון).

- (ב) המאומץ וצאצאיו זוכים על פי דין בעזבונו של קרובי המאמץ כאילו היו יורשים, וקרובי המאמץ זוכים על פי דין בעזבונו של המאומץ כאילו היו יורשים.
(ג) המאומץ וצאצאיו יורשים את קרובי המאומץ, אולם הורי המאומץ והורי הוריו וצאצאיהם אינם יורשים את המאומץ.

17. זכות הירושה של המדינה (א) באין יורש לפי הסעיפים 10 עד 16, תירש המדינה כיורשת על פי דין.
(ב) מה שירשה המדינה לפי סעיף זה ישמש למטרות חינוך, מדע, בריאות וסעד, אולם רשאי שר האוצר להעניק מנכסי העזבון או לשלם, בתחום שוויים של נכסי העזבון שהגיעו לידי המדינה אחרי סילוק חובות העזבון, תשלום חד-פעמי או תשלומים חוזרים -
(1) לאדם שערב מות המוריש היה מחסורו על המוריש;
(2) לאדם או לתאגיד שערב מות המוריש היה מחסורו של המוריש עליו;
(3) לבן-משפחתו של המוריש או של בן-זוגו שאינו מיורשו על פי דין.

פרק חמישי: צרישה וצוקיום-צוואה

74. הוצאות הכרוכות בהליכים לפי פרק זה, בסכום שיקבע בית-המשפט או הרשם לעניני ירושה, יחולו על העזבון אם לא הורה בית-המשפט או הרשם לעניני ירושה שיחולו, כולן או מקצתן, על צד אחר.
הוצאות (תיקון התשנ"ח)
מסירת צוואה לרשם לעניני ירושה (תיקונים: התשנ"ה, התשנ"ח)
75. מי שיש בידו צוואה חייב למסרה, במקור או בהעתק מאושר, לרשם לעניני ירושה מיד לאחר שנודע לו על מות המצווה.
(ב) המפר הוראות סעיף זה, דינו - מאסר שלושה חדשים או קנס.
76. הופקדו צוואה או זכרון דברים על צוואה שבעל פה אצל רשם לעניני ירושה או נמסרה לו צוואה לפי סעיף 75, ולא הוגשה בקשה לקיום הצוואה תוך שלושה חודשים לאחר מות המצווה או לאחר מסירת הצוואה כאמור, הכל לפי המאוחר יותר, ימסור הרשם לעניני ירושה הודעה על כך לזכאים לפי הצוואה ויודיע על כך ברבים; פרטי ההודעה ברבים ייקבעו בתקנות.
הודעה על צוואה (תיקון התשנ"ח)

פרק ששי: הנהלת העזבון וחלוקתו

סימן א': שמירת העזבון

77. בכל עת לאחר מות המוריש וכל עוד לא נתמנה מנהל עזבון רשאי בית-המשפט, לפי בקשת מעוניין בדבר או מיזמת עצמו, לנקוט אמצעים הנראים לו לשמירת העזבון או לשמירת זכויות בעזבון, לרבות עיכוב זמני של פעולות בנכסי העזבון, מתן צו למכירתם של נכסים פסידים שבעזבון ומינוי מנהל-עזבון זמני.
אמצעים לשמירת העזבון

סימן ב': מנהל עזבון

78. (א) בית-המשפט רשאי, לפי בקשת מעוניין בדבר, למנות, בצו, מנהל עזבון.
(ב) היתה הבקשה בהסכמת כל הצדדים הנוגעים בדבר, תוגש הבקשה לרשם לעניני ירושה; הוגשה בקשה כאמור, רשאי הרשם לעניני ירושה למנות בצו מנהל עזבון לרבות מנהל עזבון זמני לפי סעיף 77, ויהיו לו, לענין המינוי, הסמכויות הנתונות לבית המשפט לפי סעיף 89.
מינוי מנהל עזבון (תיקונים: התשנ"ה, התשנ"ג)
79. למנהל עזבון יכול להתמנות יחיד או תאגיד או האפוטרופוס הכללי.
בשרות להתמנות

80. לא יתמנה למנהל עזבון אלא מי שהודיע לבית־המשפט או לרשם לענייני ירושה, לפי הענין, על הסכמתו לכך.
הסכמה
(תיקון התשנ"ח)
81. קבע המוריש בצוואתו אדם שיבצע צוואתו או שינהל עזבונו, ימנה בית המשפט או הרשם לענייני ירושה, לפי הענין, אותו אדם כמנהל עזבון, זולת אם אינו יכול או אינו מסכים לקבל את המינוי או שבית המשפט או הרשם לענייני ירושה משוכנע, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שיש סיבות מיוחדות שלא למנותו.
- 81א. נתמנה מנהל עזבון לפי סעיף 78(ב) או לפי סעיף 81, יימשכו ההליכים לפי פרק זה בבית המשפט.
הליכים בבית המשפט
(תיקון התשנ"ח)
82. מנהל עזבון חייב, בכפוף להוראות בית־המשפט, לכנס את נכסי העזבון, לנהל את העזבון, לסלק את חובות העזבון, לחלק את יתרת העזבון בין היורשים, לפי צוירושה או צוואה מקויימת, ולעשות כל דבר אחר הדרוש לביצועם של צוירושה או של צוואה מקויימת.
83. בית־המשפט רשאי, בכל עת, לפי בקשת מעוניין בדבר או מיזמת עצמו, לתת למנהל עזבון הוראות בכל דבר הנוגע למילוי תפקידיו.
84. (א) בהקדם האפשרי ולא יאוחר מששים יום לאחר מינויו או במועד אחר - אם קיבל לכך את הסכמת היורשים, יגיש מנהל העזבון ליורשים פרטה של נכסי העזבון ושל חובותיו ויאמת בתצהיר שלפי מיטב ידיעתו הפרטה שלמה.
 (ב) הוגשה פרטה ולאחר מכן נתגלו נכסים או חובות נוספים, יגיש מנהל עזבון, תוך ארבעה־עשר יום מן היום שנתגלו או בתוך פרק זמן אחר - אם קיבל לכך את הסכמת היורשים, תוספת פרטה ויאמתה כאמור בסעיף־קטן (א).
 (ג) (בוטל).
 (ד) מנהל העזבון יגיש ליורשים את הפרטה או את תוספת הפרטה, לפי הענין, לאחר שמסר אותה לשם תיעוד בלבד לאפוטרופוס הכללי, ובצירוף אישור על מסירה כאמור.
85. בית־המשפט רשאי להורות -
 (1) שמנהל העזבון יגיש ליורשים, במועד שקבע, שומת נכסי העזבון ערוכה לתאריך שקבע בית־המשפט;
 (2) שהשומה האמורה תיערך עלידי שמאי או עלידי אדם אחר שקבע בית־המשפט.
- 85א. כספי העזבון שאינם דרושים לצרכי הנהלתו השוטפים, חייב מנהל העזבון להחזיקם או להשקיעם כדרוש לשם שמירת הקרן והבטחת פירות; שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות דרכים להשקעת כספי עזבון, שיהיו חובה על מנהל עזבון.
86. (א) מנהל עזבון חייב, בכל ענייני העזבון, לנהל חשבונות ולהגיש ליורשים דין וחשבון כפי שקבע השר לפי סעיף קטן (ב) וכן למסור להם ידיעות מלאות על פי דרישתם; דין וחשבון לפי סעיף קטן זה יוגש ליורשים אחת לשנה לפחות ועם פקיעת משרתו של מנהל העזבון או במועדים אחרים - אם קיבל לכך את הסכמת היורשים.
 (ב) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע תקנות בענייני ניהול חשבונות ודוחות שעל מנהל עזבון להגיש ליורשים לפי סעיף קטן (א), ובכלל זה צורתם והאופן והמועדים של עריכתם והגשתם.
- חשבונות ודיווח ליורשים**
(תיקונים: התשמ"ה, התשפ"ג)

דיווח לאפוטרופוס הכללי (תיקונים: התשמ"ה, התשפ"ג)	87. (א) במקרים המנויים בתוספת השנייה וכל עוד מתקיימות הנסיבות המפורטות בהם, יגיש מנהל עזבון את הפרטה, השומה והדוחות האמורים בסעיפים 84, 85 ו-86, בהתאמה, גם לאפוטרופוס הכללי לשם בדיקתם; שר המשפטים רשאי להתקין תקנות בדבר אופן בדיקת הפרטה, השומה והדוחות בידי האפוטרופוס הכללי. (ב) האפוטרופוס הכללי רשאי להאריך את התקופות להגשת הפרטה, השומה והדוחות המוגשים אליו לפי סעיף קטן (א).
אחריות	88. מנהל עזבון אחראי לנזק שגרם עקב הפרת חובתו כמנהל עזבון; בית המשפט רשאי לפטרו מאחריותו, כולה או מקצתה, אם פעל בתום לב ונתכוון למילוי תפקידיו; מנהל עזבון אינו נושא באחריות אם פעל בתום לב לפי הוראות בית המשפט.
ערובה	89. (א) בית המשפט רשאי, לפני מינויו של מנהל עזבון או אחרי כן, לדרוש שמנהל העזבון ישעבד נכסים או יתן ערובה אחרת להבטחת מילוי תפקידיו וחובותיו, ורשאי בית המשפט, בכל עת, לדרוש ערובה נוספת או לשחרר ערובה שניתנה, כולה או מקצתה. (ב) הורה המוריש בצוואתו שמבצע צוואתו או מנהל עזבון לא יחוייב לתת ערובה, או שציין בצוואתו אדם שיבצע צוואתו או ינהל עזבון ולא הורה שעליו לתת ערובה, לא ידרוש בית המשפט ממנהל העזבון שיתן ערובה אלא אם שוכנע, מטעמים שיירשמו, שהיו סיבות מיוחדות לעשות כן.
מימוש הערובה (תיקון התשפ"ג)	90. ערובה לפי סעיף 89 תינתן לזכות היורשים, והם מוסמכים לפעול למימושה בהתאם להוראות בית המשפט; במקרים המנויים בתוספת השנייה, רשאי האפוטרופוס הכללי, לבקשת יורש אחד או יותר, לייצג את היורשים בכל הנוגע למימוש הערובה אם מצא האפוטרופוס הכללי או בית המשפט כי בנסיבות העניין יש צורך בכך.
שכר (תיקון התשנ"ח)	91. בית המשפט רשאי לפסוק למנהל עזבון שכר לפי כללים שקבע שר המשפטים בתקנות.

פרק שביעי: משפט בין לאומי פרטי

הגדרה (תיקון התשע"ז)	135. בפרק זה "מושב של אדם" - המקום בו נמצא מרכז חייו; קטין, פסולדין ואדם שמונה לו אפוטרופוס, חזקה עליו שמושבו הוא במקום מושבו של נציגו כמשמעותו בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962, כל עוד לא הוכח שמרכז חייו נמצא במקום אחר.
סמכות בתי המשפט הישראליים	136. בית המשפט בישראל מוסמך לדון בירושתו של כל אדם שמושבו ביום מותו היה בישראל או שהניח נכסים בישראל.
בירת הדין	137. על הירושה יחול דין מושבו של המוריש בשעת מותו, חוץ מן האמור בסעיפים 138 עד 140.
דין נכסים מסויימים	138. נכסים העוברים בירושה לפי דין מקום הימצאם בלבד, יחול על ירושתם אותו דין.
כשרות לצוות	139. על הכשרות לצוות יחול דין מושבו של המצווה בשעת עשיית הצוואה.
צורת הצוואה (תיקון התשל"ז)	140. (א) צוואה כשרה מבחינת צורתה אם היא כשרה לפי הדין הישראלי, לפי דין מקום עשייתה, לפי דין מקום מושבו או מקום מגוריו הרגיל או לפי דין אזרחותו של המצווה בשעת עשייתה או בשעת מותו, ובמידה שהצוואה נוגעת למקרקעין - גם לפי דין מקום הימצאם.

(ב) לענין החלתו של דין זר לפי סעיף זה יראו את הכשרות הדרושה למצווה או לעדי הצוואה כענין שבצורה.

141. לענין קביעת הסמכות והדין לפי הסעיפים 136 עד 140 תהיה לכל מונח המשמעות מיון מונחים שיש לו בדין הישראלי.

142. על אף האמור בחוק זה, כשחל הדין של מדינה פלונית ואותו דין מפנה אל דין־חוץ, אין נזקקים להפנייה, אלא יחול הדין הפנימי של אותה מדינה; אולם כשהדין של אותה מדינה מפנה אל הדין הישראלי, נזקקים להפנייה ויחול הדין הפנימי הישראלי.

143. על אף האמור בחוק זה, כשחל דין־חוץ, אין נזקקים לו במידה שהוא מפלה מטעמי גזע, דת, מין או לאום או סותר תקנת הציבור בישראל.

144. על אף האמור בחוק זה, דין־חוץ המקנה זכויות־ירושה על פי דין למי שאיננו קרוב למוריש קרבת־דם או קרבה של נישואין, חיתון או אימוץ, אין נזקקים לו אלא במידה שאותו דין־חוץ מכיר בזכויות־ירושה כאמור המוקנות בדין הישראלי.

תקנות הירושה (דרכים להשקעת כספי עזבון), התש"ס-2000

(סעיפים נבחרים)

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 85א ו-160 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן - החוק), אני מתקין תקנות אלה:

- הגדרה**
1. בתקנות אלה, "מדד" - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- דרכי השקעה**
2. מנהל עזבון ישקיע את כספי העזבון שאינם דרושים לצורכי הנהלתו השוטפים באחת מדרכים אלה:
- (1) בפיקדונות בנקאיים שקליים, נושאי ריבית או הפרשי הצמדה וריבית ובעזבון שצפוי שניהולו יימשך יותר משנתיים ממועד ההשקעה עד לחלוקת הבספים ליורשים, ושהכספים לא יידרשו לניהול צורכי העזבון השוטפים, לרבות תשלום חובות העזבון - בתכניות חיסכון בנקאיות צמודות מדד, לפרקי זמן מוגדרים מראש, בהתחשב באמור בתקנה 3;
- (2) בניירות ערך שהוציאה המדינה או שהיא ערבה לפירעונם;
- (3) במסירתם לידי האפוטרופוס הכללי לשם השקעה לפי הוראות סעיף 10(ג) ו-(ד) לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978;
- (4) דרך אחרת שאישר בית המשפט מראש.
- התחשבות בצורכי העזבון**
3. דרכי ההשקעה לפי תקנה 2 ומשך תקופת ההשקעה, ייקבעו בהתחשב בצורכי ניהול העזבון השוטפים, לרבות תשלום חובות העזבון, ובמועד הצפוי של החלוקה ליורשים.
- אישור בית משפט**
(תיקונים: התשע"א, התשע"ב, התשע"ג, התשע"ד, התשע"ו, התשע"ח, התשע"ט, התשפ"א, התשפ"ב)
4. השקעת כספי עזבון ששוויים עולה על 1,456,606¹ שקלים חדשים, טעונה הסכמת היורשים בכתב או אישור של בית המשפט; היה בין היורשים חסוי, קטין או נעדר - טעונה השקעת כספים ששווים כאמור, בכל מקרה אישור של בית המשפט.
- כספים שהיו מושקעים ביום המינוי**
5. כספים שביום מינוי מנהל העזבון היו מושקעים בדרך השקעה שלא לפי תקנות אלה ואשר נקבעו בה מועדים מוגדרים מראש למשיכת הכספים או למימוש (להלן - מועדי יציאה), יוסיפו להיות מושקעים באותה דרך עד למועד היציאה הראשון וממועד זה ישקיע מנהל העזבון את הכספים לפי תקנות אלה, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת.
- הגשת בקשה לבית משפט**
6. (א) בקשה לבית המשפט לאישור דרך השקעה לפי תקנות 2(4), 4 ו-5, תוגש בכתב; המשיבים בבקשה יהיו האפוטרופוס הכללי וכל היורשים, ואולם רשאי בית המשפט, בנסיבות מיוחדות שיירשמו, לפטור מחובת המצאת הבקשה למשיב פלוני; צורפה הסכמתו של יורש לבקשה אין צורך להמציאה לו ולהזמינו לדיון אלא אם כן הורה על כך בית המשפט.
- (ב) בבקשה יפורטו -

1. הסכום הנקוב בתקנה 4 עורכן לאחרונה בק"ת 11082, התשפ"ד, עמ' 1374, החל ביום 1.1.24.

- (1) הסכום הכולל של כספי העיזבון, הסכום שמוצע להשקיעו ודרך ההשקעה המוצעת;
- (2) כלל נכסי העיזבון והכנסותיו הנוכחיות והצפויות עד למועד החלוקה ליורשים;
- (3) התחייבויות והוצאות העיזבון הנוכחיות והצפויות עד למועד החלוקה ליורשים.
- (ג) לבקשה לאישור דרך השקעה של כספי עיזבון כאמור בתקנה 4 יצרף מנהל העיזבון חוות דעת של רואה חשבון או של יועץ השקעות, המנמקת את דרך ההשקעה המוצעת.
7. בבוא בית המשפט לאשר בקשה לפי תקנה 4 רשאי הוא להורות על ניהול כספי העיזבון על ידי מנהל תיקי השקעות, כמשמעותו בחוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995.
8. (א) הסכום הנקוב בתקנה 4 יעודכן ב־1 בינואר של כל שנה, בשיעור עליית המדד שפורסם בחודש דצמבר שקדם לו, לעומת המדד שפורסם בחודש דצמבר של השנה שקדמה לה.
- (ב) סכום שהשתנה כאמור, יעוגל לשקל החדש השלם הקרוב, וסכום של מחצית השקל החדש יעוגל כלפי מעלה.
- ניהול על ידי מנהל תיקי השקעות
- הצמדה

חוק לשכת עורכי־הדין, התשכ"א-1961

(סעיפים נבחרים)

פרק שמיני: הוראות שונות

90. דברים ומסמכים שהוחלפו בין לקוח לבין עורך־דין ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן עלידי עורך־הדין ללקוח, לא יגלה אותם עורך־הדין בכל הליך משפטי, חקירה או חיפוש, מלבד אם ויתר הלקוח על חסינותם.

סוד מקצועי

90א. (א) בסעיף זה -
"אבטחת מידע" - כהגדרתה בסעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות;
"חומר ארכיוני" - כל מסמך העשוי לשמש ראיה, שנמצא בידי עורך דין בשל טיפולו בעניין לקוחו, בין שעורך הדין ערך אותו ובין שנמסר לו, ולמעט מסמך פנימי;
"חוק הגנת הפרטיות" - חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981;
"מסמך" - כל מידע כתוב, מוקלט, מוסרט, מצולם או מתועד בכל צורה אחרת, ובכלל זה מסר אלקטרוני;

שמירת חומר ארכיוני
[תיקון התשפ"ד (מס' 2)]

"מסמך פנימי" - מסמך ששימש את עורך הדין לצרכים פנימיים, ובכלל זה תרשומת של התייעצות, התכתבות פנימית וטיוטה, אשר לא נמסר לו בידי הלקוח, לא הוגש לבית משפט או לא נמסר ללקוח או לצד שלישי;

"מסר אלקטרוני" - כהגדרתו בחוק חתימה אלקטרונית, התשס"א-2001.
(ב) עורך הדין ישמור על חומר ארכיוני למשך שבע שנים מיום סיום טיפולו בעניין שמסר לו הלקוח או מיום סיום ההליכים המשפטיים שבהם ייצג את הלקוח, לפי העניין (להלן - תקופת השמירה).

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), עורך הדין ולקוחו רשאים להסכים בכתב על תקופת שמירה אחרת.

(ד) על אף האמור בסעיפים קטנים (ב) ו(ג), עורך דין ישמור על חומר ארכיוני שהוא מסמך המפורט בטור א' לתוספת השנייה לתקופה כמפורט בטור ב' לתוספת האמורה, ובהתאם למפורט בו; שר המשפטים רשאי, בצו, לשנות את התוספת השנייה, ובכלל זה להוסיף סוגי מסמכים שלגביהם יקבע תקופת שמירה שונה.

(ה) היה החומר הארכיוני מסמך שאינו מסר אלקטרוני, רשאי עורך הדין לסרוק אותו ולבער את המסמך המקורי גם בתקופת השמירה, ובלבד שמתקיימים כל אלה:

(1) המסמך נסרק ונשמר בהתאם להוראות לפי פקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, שעניינן השימוש כראיה בהליכים משפטיים של מסמך סרוק שבווער מקורו, ובהתאם להוראות סעיף קטן (ו);
(2) המסמך אינו מסוג המסמכים שניתן להשתמש בהם בצורת מקור בלבד, לפי כל דין;

(3) המסמך אינו מסמך שלפי הוראת הלקוח, בכתב, על עורך הדין לשמור אותו במקורו.

(ו) על שמירה של חומר ארכיוני שהוא מסר אלקטרוני, ובכלל זה העתק סרוק של מסמך שמקורו בוער כאמור בסעיף קטן (ה), יחולו הוראות סעיף זה והוראות אלה:

(1) עורך הדין ינקוט אמצעים סבירים כדי להבטיח את שמירת המסר האלקטרוני בצורה הנאמנה למקור;

(2) בלי לגרוע מההוראות לפי חוק הגנת הפרטיות, עורך הדין ינקוט אמצעים מקובלים בנסיבות העניין ובהתאם לאופי החומר הארכיוני, לשם שמירה על אבטחת המידע, בשים לב לחלופות הטכנולוגיות הקיימות.

- (ז) בתום תקופת השמירה יהיה עורך הדין רשאי לבער את החומר הארכיוני.
(ח) ביעור חומר ארכיוני כאמור בסעיף זה ייעשה באמצעים המקובלים בנסיבות העניין ובהתאם לאופי החומר הארכיוני, תוך שמירה על אבטחת מידע ופרטיות הלקוח, בהתאם להוראות לפי חוק הגנת הפרטיות.
(ט) לקוח רשאי לבקש מעורך הדין לקבל לידיו את החומר הארכיוני בתקופת השמירה.
(י) פורקה שותפות עורכי דין, יחולו הוראות סעיף זה, ממועד פירוקה ואילך, רק על עורך הדין שלידי נמסר החומר הארכיוני אגב הפירוק.
(יא) הוראות סעיף זה יחולו גם על הממונה על ענייני המקצועיים של עורך דין כמשמעותו בסעיף 89א(א).
(יב) הוראות סעיף זה לא יחולו על אלה:
(1) מסמכים שנמסרו לעורך הדין למשמרת, על פי הסכם מפורש, בשביל הלקוח או בשביל אחר;
(2) חומר ארכיוני שחלה לגביו חובת שמירה לפי חיקוק אחר.

91. יפוי כוח שניתן בישראל לעורך דין לפעול בתחום הפעולות שיש להן קשר לשירות המקצועי שנותן עורך דין ללקוח, לרבות קבלת כספים ודברים אחרים בשביל לקוחו בענין כזה, שחתימת הלקוח עליו אושרה בכתב על ידי עורך הדין, אינו טעון אישור אחר, על אף האמור בכל דין.

אישור של יפוי כוח
(תיקון התשמ"ז)

92. עורך דין שניתן לו יפוי כוח לפעול בתחום הפעולות המפורשות בסעיף 20, לרבות קבלת כספים ודברים אחרים בשביל לקוחו בענין כזה, רשאי, בהסכמת הלקוח, להסמך בכתב עורך דין אחר לפעול במקומו.

העברת יפוי כוח

כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986

(סעיפים נבחרים)

פרק ו': חובת הסודיות

19. שמירת סודיות
עורך דין ישמור בסוד כל דבר שיובא לידיעתו בידי לקוח או מטעמו, תוך כדי מילוי תפקידיו, זולת אם הסכים הלקוח במפורש אחרת; הוראה זו אינה חלה על גילוי בהליך משפטי, חקירה או חיפוש שאינו חסוי על פי סעיף 90 לחוק.
20. שמירת סודיות בידי העובדים
עורך דין יעמיד את העובדים בשירותו על חובתם לשמור על סודיות הענינים המגיעים לידיעתם במהלך עבודתם.
21. אי שימוש בידע מהלקוח
לא ישתמש עורך דין בידע שהגיעה אליו מאת לקוחו במילוי תפקידו, ואשר עורך הדין לא יכול היה לקבלה בדרך אחרת, במאמץ סביר.

פרק ז': איסור על הקלטה

22. הקלטת הוולת
(א) לא יקליט עורך דין שיחה עם לקוחו או עם עורך דין אחר, אלא בידיעתם.
(ב) עורך דין המקליט דיון בבית המשפט יודיע על כך לבית המשפט.
(ג) לא יעשה עורך דין שימוש בהקלטה שנעשתה תוך הפרת סעיף זה.

פרק ח': עורך הדין והצד שכנגד

23. יחס כלפי הצד שכנגד
עורך דין ינהג בצד שכנגד בדרך ארץ.
24. איסור על איומים
עורך דין לא ינקוט באיומים בפנותו לצד שכנגד, אך רשאי הוא -
(1) לפרט אמצעים אשר מרשו ינקוט למימוש זכויותיו;
(2) להפנות את תשומת לבו של הצד שכנגד להוראות כל דין.
25. מנע עם אדם מיוצג
(א) עורך דין היודע כי הצד שכנגד מיוצג בענין פלוני בידי עורך דין -
(1) לא יפנה אל הצד שכנגד אלא באמצעות עורך הדין המייצגו באותו ענין;
(2) לא ייפגש עם הצד שכנגד לצורך דיון באותו ענין אלא בנוכחות עורך דינו.
(ב) עורך דין רשאי שלא לנהוג בהתאם לאמור בסעיף קטן (א) -
(1) בהסכמתו של עורך הדין של הצד שכנגד;
(2) כאשר קיימת חובה, על פי דין, למסור דבר לצד שכנגד, בתנאי שעורך הדין ימסור העתק לעורך הדין של הצד שכנגד.

פרק ט': עורך הדין וחברו למקצוע

26. יחסי חברים
בכל ענין מקצועי יגלה עורך דין יחס חברי כלפי חברו למקצוע ולא ימנע ממנו כל הקלה שאין בה כדי לפגוע בענינו של לקוח, ובכלל זה יסכים לבקשה לשינוי מועד כאשר (תיקון התשס"ה)

חברו נקרא לשירות מילואים פעיל, מצוי בחופשת לידה או בחופשה הנובעת משמירת הריון, חלה או שרוי באבל;
לענין סעיף זה,
"פגיעה בענינו של לקוח" - פגיעה משמעותית שיש בה כדי לגרום ללקוח נזק של ממש;
"חופשת לידה" -

לגבי עורכת דין - חופשת לידה לפי סעיף 6 לחוק עבודת נשים, התשי"ד-1954 (להלן - חוק עבודת נשים), חופשת אימוץ או חופשה להורה מיועד, לפי הענין, כמשמעותן בחוק עבודת נשים; ואם היא עורכת דין עצמאית - תקופה שבה היתה זכאית לחופשה כאמור אם היתה עובדת שכירה;
לגבי עורך דין - חופשת לידה לפי סעיף 6(ח) לחוק עבודת נשים, חופשת אימוץ או חופשה להורה מיועד, לפי הענין, כמשמעותן בחוק עבודת נשים; ואם הוא עורך דין עצמאי - תקופה שבה הוא זכאי לדמי לידה לפי סעיף 49 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן - חוק הביטוח הלאומי);

"שמירת הריון" - כהגדרתה בסעיף 58 לחוק הביטוח הלאומי.

27. עורך דין שקיבל עניין לטיפולו וידוע לו כי אותו עניין מטופל על ידי עורך דין אחר, ימסור לעורך הדין האחר, בלא דיחוי, הודעה ולפיה העניין הועבר לטיפולו ויוודא את מסירת ההודעה.

28. (בוטל).

29. (בוטל).

30. עורך דין המעביר ענין לטיפולו המקצועי של חברו לא יהיה זכאי לחלק בשכר הטרחה אלא אם כן הוסכם במפורש אחרת, ובלבד שאם נבצר מעורך הדין המעביר לטפל בענין בשל הוראות סעיף 14, אסור לו לקבל תשלום כלשהו מעורך הדין המקבל את הענין לטיפולו.

31. בטרם יפתח עורך דין בשם לקוחו בהליך משפטי נגד עורך דין אחר, יפנה אל אותו עורך דין בכתב, ואם קיימת אפשרות - אף בעל פה, כדי לנסות וליישב את הסכסוך בדרכי שלום, ובלבד שפניה כאמור לא תגרום נזק ללקוח.

1. בבג"צ 4330/93, גאנץ נ' לשכת עורכי הדין, הוכרו כללים 27 ו-28 כבטלים. בתיקון התשס"ט נחקק במקומם כלל 27 בנוסח חדש.
2. בבג"צ 4330/93, גאנץ נ' לשכת עורכי הדין, הוכרו כללים 27 ו-28 כבטלים. בתיקון התשס"ט נחקק במקומם כלל 27 בנוסח חדש.
3. תחילת ביטולו של הכלל העוסק באחריות לתשלום בעד שירותים, 30 יום מ-19.4.99 והוא יהול על שירות שהוזמן מיום הביטול ואילך.

כללי לשכת עורכי הדין (העסקת טוען), התשע"ו-2016

(סעיפים נבחרים)

בתוקף סמכותה לפי סעיף 109(4) לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961, ובאישור שרת המשפטים, מתקינה המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין כללים אלה:

1.	בכללים אלה, "טוען" - טוען רבני לפי תקנות הטוענים הרבניים, התשס"א-2001, או טוען שרעי לפי תקנות הטוענים השרעיים, התשכ"ג-1963.	הגדרה
2.	(א) עורך דין רשאי להעסיק במשרדו טוען שאינו עורך דין ואולם ייצוג על ידי טוען המועסק במשרד עורכי דין טוען ייפוי כוח נפרד החתום ביד הלקוח.
(ב) לא יעביר עורך דין לטוען ייפוי כוח החתום בידי הלקוח.	העסקת טוען שאינו עורך דין
3.	לא ישתף עורך דין בשימוש משרדו טוען שאינו עובדו.	ייחוד משרד

כללי לשכת עורכי הדין (עיסוק אחר), התשס"ג-2003

בתוקף סמכותה לפי סעיפים 60(ב) ו-109 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961, באישור שר המשפטים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, מתקינה המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין כללים אלה:

1. (א) עורך דין העוסק בעיסוק אחר נוסף על עיסוקו כעורך דין - עיסוק אחר
- (1) לא יטפל במסגרת עיסוקו האחר בענין שהוא מטפל או טיפל בו כעורך דין, ולא יטפל כעורך דין בענין שהוא מטפל או טיפל בו במסגרת עיסוקו האחר;
- (2) לא יטפל -
- (א) במסגרת עיסוקו האחר במי שהוא מטפל בו כעורך דין, אם עלולים להתקיים, במסגרת העיסוק האחר, יחסי תלות של אותו אדם בו;
- (ב) כעורך דין במי שקשור עמו במסגרת עיסוקו האחר, אם מתקיימים, במסגרת העיסוק האחר, יחסי כפיפות לו או תלות בו, של אותו אדם.
- (ב) ועדה מיוחדת בלשכה, שבראשות יושב ראש ועדת האתיקה שליד הועד המרכזי, רשאית להתיר לעורך דין לטפל בענין כאמור בסעיף קטן (א)(1) או באדם כאמור בסעיף קטן (א)(2), אם מצאה כי אין בכך כדי ליצור ניגוד ענינים בין עיסוקו כעורך דין לבין העיסוק האחר.
- (ג) עורך דין העוסק בעיסוק אחר נוסף על עיסוקו כעורך דין, יפריד הפרדה מוחלטת את המסמכים, המידע וניהול החשבונות של עיסוקו כעורך דין מאלה של עיסוקו האחר וייתיקם בנפרד.
- (ד) לענין סעיף זה לא יראו פעולות לפי חוק הנוטריונים, התשל"ו-1976, כפעולות במסגרת עיסוק אחר.
2. כללים אלה באים להוסיף על הוראות כל דין אחר ולא לגרוע מהן. שמירת דינים

חוק המכר, התשכ"ח-1968

(סעיפים נבחרים)

פרק ג': תרופות

27. הוראות פרק זה באות להוסיף על כל דין אחר בענין התרופות בשל הפרת חוזה. **הוראה כללית**
28. הפר המוכר חיוב כאמור בסעיף 11 ולא תיקן את הדבר תוך זמן סביר אחרי שהקונה נתן לו הודעה על כך, ואין הקונה רוצה לתבוע את ביצוע החוזה או לחזור בו ממנו, זכאי הוא לנכות מן המחיר את הסכום שבו פחת שווי הממכר עקב אי-ההתאמה לעומת שווי לפי החוזה. **ניכוי מהמחיר**
29. מסר המוכר לקונה נכסים בכמות יתירה על המוסכם והכמות היתירה ניתנת להפרדה ללא הוצאות או טרחה בלתי-סבירות, אין הקונה זכאי לחזור בו בשל כך מן החוזה, אלא זכאי הוא, תוך זמן סביר, להודיע למוכר שהוא דוחה את הכמות היתירה; לא עשה כן, ישלם את מחירה לפי השיעור המוסכם. **דין כמות עודפת**
30. (א) ניתנה לקונה הזכות לקבוע מידה, מניין, משקל או נתונים אחרים הנוגעים לממכר או לתנאי המכר, והקונה לא קבעם תוך הזמן המוסכם בחוזה, ובאין זמן מוסכם - תוך זמן סביר אחרי שקיבל דרישה לכך מאת המוכר, זכאי המוכר, תוך זמן סביר, לחזור בו מן החוזה כאילו הופר או לקבוע נתונים אלה בעצמו בהתחשב בצרכיו של הקונה במידה שהם ידועים לו. **מכירה עליפי מפרט**
- (ב) קבע המוכר נתונים כאמור והודיע על כך לקונה, תהא קביעתו מחייבת, זולת אם קבע הקונה את הנתונים מיד לאחר שקיבל את ההודעה.
31. (א) למוכר תהא זכות-עכבון על הממכר כדי תשלום הסכומים המגיעים לו מן הקונה עקב עיסקת המכר; וכן תהא זכות-עכבון לקונה כדי תשלום הסכומים המגיעים לו מן המוכר, אם קיבל את הממכר ועליו להחזירו למוכר. **זכות עכבון**
- (ב) מי שיש לו זכות-עכבון לפי סעיף קטן (א) זכאי לדחות את הובלת הממכר או לשמור לעצמו את הזכות לשלוט בו תוך כדי הובלתו ולמנוע את קבלתו על ידי הצד השני.
32. חובות שהצדדים חבים זה לזה עקב עיסקת-מכר אחת ניתנים לקיזוז. **קיזוז**

פרק ד': שונות

33. הבעלות בממכר עוברת לקונה במסירתו, אם לא הסכימו הצדדים על מועד אחר או על דרך אחרת להעברת הבעלות. **העברת הבעלות**
34. נמכר נכס-נד על ידי מי שעוסק במכירת נכסים מסוגו של הממכר והמכירה היתה במהלך הרגיל של עסקיו, עוברת הבעלות לקונה נקיה מכל שעבוד, עיקול וזכות אחרת בממכר אף אם המוכר לא היה בעל הממכר או לא היה זכאי להעבירו כאמור, ובלבד שהקונה קנה וקיבל אותו לחזקתו בתום-לב. **תקנת השוק**

- 34א. נמכר נכס על ידי בית־משפט, לשכת הוצאה לפועל או רשות אחרת על פי דין, מכירה על ידי רשות (תיקון התשל"א) עוברת הבעלות לקונה נקיה מכל שעבוד, עיקול וזכות אחרת בנכס, חוץ מזכות שלפי תנאי המכירה אינה מתבטלת ומזכות שאינה משמשת ערובה לחיוב כספי.
- 34ב. שעבוד, עיקול וזכות אחרת בנכס המשמשים ערובה לחיוב כספי ולפי סעיפים 34 או 34א אין להיזקק להם נגד הקונה, יחולו על הפדיון מן המכירה. תחולת זכויות על הפדיון (תיקון התשל"א)

חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963

(סעיפים נבחרים)

פרק ראשון: פרשנות

1. בחוק זה -
- "מקרקעין" - קרקע בישראל, לרבות בתים, בנינים ודברים אחרים המחוברים לקרקע חיבור של קבע;
- "זכות במקרקעין" - בעלות או חכירה לתקופה העולה על עשרים וחמש שנים בין שבדין ובין שביושר, לרבות הרשאה להשתמש במקרקעין, שניתן לראות בה מבחינת תכנה בעלות או חכירה לתקופה כאמור;
- ולענין הרשאה במקרקעי ישראל - אפילו אם ניתנה ההרשאה לתקופה הקצרה מעשרים וחמש שנים; לענין זה -
- "הרשאה" - למעט הרשאה מסוג שלא נהוג לחדש מעת לעת;
- "מקרקעי ישראל" - כמשמעותם בחוק יסוד: מקרקעי ישראל;
- "חכירה לתקופה" - התקופה המרבית שאלה יכולה החכירה להגיע לפי כל זכות שיש לחוכר או לקרובו מכוח הסכם או מכוח זכות ברירה הנתונה לחוכר או לקרובו בהסכם.
- "חכירה" - חכירה, חכירת-משנה, חכירתה של חכירה מכל דרגה שהיא, שכירות, שכירות-משנה ושכירותה של שכירות מכל דרגה שהיא וכן זכות חזקה ייחודית;
- "מכירה", לענין זכות במקרקעין בין בתמורה ובין ללא תמורה -
- (1) הענקתה של זכות במקרקעין, העברתה, או ויתור עליה;
- (2) הענקתה של זכות לקבל זכות במקרקעין, וכן העברה או הסבה של זכות לקבל זכות במקרקעין או ויתור על זכות כאמור;
- (3) הענקתה של זכות להורות על הענקה, העברה או הסבה של זכות במקרקעין או על ויתור על זכות במקרקעין, וכן העברתה או הסבתה של זכות להורות כאמור או ויתור עליה;
- (4) פעולה באיגוד שהזכות המוקנית בה מקנה לבעליה כוח, יכולת או זכות לתפוש מקרקעין מסויימים של האיגוד בו מוקנית הזכות או אם אותה זכות מקנה לבעליה את הזכות לדרוש מהאיגוד למסור לתפיסתו מקרקעין מסויימים;
- "איגוד" - חברה וחברה נכרית כמשמעותן בפקודת החברות, אגודה רשומה כמשמעותה בפקודת האגודות השיתופיות, שותפות הרשומה לפי פקודת השותפויות, אגודה כמשמעותה בחוק העותומני על האגודות, 1327;
- "איגוד מקרקעין" - איגוד שכל נכסיו, במישרין או בעקיפין, הם זכויות במקרקעין למעט איגוד שהזכויות בו רשומות למסחר בבורסה כהגדרתה בפקודה ולמעט קרן להשקעות במקרקעין כהגדרתה בסעיף 2א64 לפקודה, בתקופה שעד למועד הרישום למסחר בבורסה כהגדרתו בסעיף 3א64(א)(2) לפקודה, ובלבד שמנייתיה נרשמו למסחר בבורסה כאמור באותו סעיף ולענין זה לא יראו כנכסיו של האיגוד - מזומנים, מניות, איגרות-חוב, ניירות-ערך אחרים, ומטלטלין, שאינם משמשים לאיגוד לייצור הכנסתו, או שהם משמשים לייצור הכנסתו אולם, לדעת המנהל, הם טפלים למטרות העיקריות של האיגוד המבוצעות למעשה ולא בדרך ארעית;
- "זכות באיגוד" - כל אחת מאלה בין שהיא מוענקת במסמכי ההתאגדות של האיגוד על פיהם או בהסכם בין חברי האיגוד:
- (1) חברות באיגוד, זכות לנכסי איגוד בשעת פירוק, זכות לרווחיו של איגוד, זכות לניהולו של איגוד או להצבעה בו;

- (2) זכות - שאיננה זכות מכוח מכירת זכות במקרקעין - לתפוס נכסי האיגוד מכוח אחת הזכויות האמורות בפסקה (1);
- (3) זכות - שאיננה זכות מכוח מכירת זכות במקרקעין - לדרוש מהאיגוד או מבעל זכות באיגוד אחת מהזכויות האמורות בפסקאות (1) ו-(2);
- (4) זכות להורות במישרין או בעקיפין למחזיק בזכות מהזכויות האמורות בפסקה (1) על הדרך להפעיל את זכותו;
- פרט לזכות מהזכויות האמורות אם היא אינה מקנה כל טובת־הנאה באיגוד - שאינה שכר סביר - ואינה מקנה זכות לתפוס את נכסי האיגוד ואינה מקנה זכות לדרוש מהאיגוד או מבעל זכות בו אף אחד משני הדברים האמורים;
- "פעולה באיגוד" - הענקת זכות באיגוד, הסבתה, העברתה או ויתור עליה, שינוי בזכויות הנובעות מזכות באיגוד והכל בין בתמורה ובין בלא תמורה, אך למעט הקצאה; לענין זה, "הקצאה" - הנפקה של זכויות באיגוד שלא נרכשו על ידי האיגוד קודם לכן, אשר תמורתה, כולה או חלקה, לא שולמה למי מבעלי הזכויות באיגוד, במישרין או בעקיפין;
- "עושה פעולה" - מי שמקנה זכות באיגוד בפעולה באיגוד;
- "שווי של זכות פלונית" - הסכום שיש לצפות לו ממכירת אותה זכות עלידי מוכר מרצון לקונה מרצון, ובלבד שבמכירות -
- (1) שנעשו בכתב ושבהן שוכנע המנהל כי התמורה בעד הזכות במקרקעין או בעד זכות באיגוד נקבעה בתום־לב ובלי שהושפעה מקיום יחסים מיוחדים בין המוכר לקונה, בין במישרין ובין בעקיפין - התמורה כאמור;
- (2) שלגביהן נקבע בחוק זה אחרת - השווי כפי שנקבע בחוק זה;
- "הורשה" - בין על פי דין ובין על פי צוואה;
- "חודש" - לרבות חלק מחודש;
- "דירת מגורים" - דירה או חלק מדירה, שבנייתה נסתיימה והיא בבעלותו או בחכירתו של יחיד, ומשמשת למגורים או מיועדת למגורים לפי טיבה, למעט דירה המהווה מלאי עסקי לענין מס הכנסה;
- "קבוצת רכישה" - קבוצת רוכשים המתארגנת לרכישת זכות במקרקעין ולבנייה על הקרקע של נכס שהוא אחד המפורטים להלן, באמצעות גורם מארגן, ובלבד שהרוכשים בקבוצה מחויבים למסגרת חוזית -
- (1) נכס שאינו דירת מגורים;
- (2) נכס שהוא דירה המיועדת לשמש למגורים;
- לענין הגדרה זו -
- "גורם מארגן" - מי שפועל בעצמו או באמצעות אחר לארגון קבוצת הרוכשים לצורך הרכישה והבנייה, לרבות הכנת המסגרת החוזית, והכל בתמורה בעבור פעולות הארגון כאמור;
- "מסגרת חוזית" - מערכת חוזים הקשורים זה בזה שבאמצעותם תפעל הקבוצה לקבלת נכס בנוי;
- "תמורה" - במישרין או בעקיפין, לרבות בשווה כסף;
- "מנהל" - מי שנתמנה על ידי שר האוצר בהודעה שפורסמה ברשומות להיות מנהל או סגן־מנהל לענין חוק זה;
- "קרוב" לאדם פלוני -
- (1) בן־זוג;
- (2) הורה, הורי־הורה, צאצא, צאצאי בן־זוג ובני־זוגם של כל אחד מאלה;
- (3) אח או אחות ובני־זוגם;
- (4) איגוד שהוא בשליטתו;
- "מס שבח" או "מס" - כמשמעותו בסעיף 6;
- "הפקודה" - פקודת מס הכנסה;

"הפרשי הצמדה וריבית" - תוספת לסכום שמדובר בו, השווה לסכום האמור כשהוא מוכפל בשיעור עליית מדד המחירים לצרכן בתקופה הנדונה, בתוספת ריבית בשיעור של 4%¹ לשנה על הסכום שמדובר בו לאחר שנוספו לו הפרשי הצמדה כאמור, או בשיעור אחר שקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת; "שיעור עליית המדד", בתקופה פלונית - ההפרש בין המדד שהתפרסם לאחרונה לפני סוף התקופה לבין המדד שפורסם לאחרונה לפני תחילת התקופה, מחולק במדד שפורסם לאחרונה לפני תחילת התקופה; "התקופה הקובעת" - התקופה שמיום כ"א בחשון התשס"ב (7 בנובמבר 2001) עד יום ו' בטבת התשס"ד (31 בדצמבר 2003) אלא אם כן נקבעה בחוק זה, לענין מסוים, תקופה אחרת; "חוק הגנת הדייר" - חוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב-1972; "חוק מס ערך מוסף" - חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975; "חוק התכנון והבניה" - חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965; "חוק לעידוד השקעות הון" - חוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959; "תושב חוץ" - כהגדרתו בסעיף 1 לפקודה; "תושב ישראל" - כהגדרתו בסעיף 1 לפקודה, בשינוי זה: בכל מקום, במקום "פקיד השומה" יקראו "המנהל".

פרק שני: הטלת המס

9. (א) במכירת זכות במקרקעין יהא הרוכש חייב במס רכישת מקרקעין (להלן - מס רכישת מקרקעין); מס הרכישה יהיה בשיעור משווי המכירה או בסכום קבוע, לפי סוג המכירה או המקרקעין, הכל כפי שיקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת ובלבד שלגבי מכירת זכות במקרקעין לרוכש הנמנה עם קבוצת רכישה לגבי נכס שאינו דירת מגורים יהא שווי המכירה - שווי המכירה של הנכס הבנוי שאינו דירת מגורים.

(ב) (1) בפעולה באיגוד מקרקעין יהא הרוכש חייב במס רכישת מקרקעין (להלן - מס רכישת מקרקעין) בשיעור משווי המכירה או בסכום קבוע, לפי סוג המכירה או המקרקעין, הכל כפי שיקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת ובלבד שלגבי מכירת זכות במקרקעין לרוכש הנמנה עם קבוצת רכישה לגבי נכס שאינו דירת מגורים יהא שווי המכירה - שווי המכירה של הנכס הבנוי שאינו דירת מגורים.

(2) (א) החלק היחסי האמור בפסקה (1) הוא כיחס החלק של הזכויות הנמכרות באיגוד המקרקעין לכלל הזכויות באותו איגוד, ואם הזכויות הנמכרות, כולן או חלקן, מעניקות רק זכות לנכסי האיגוד בעת פירוקו (בסעיף זה - זכויות בפירוק) - כיחס האמור או כיחס שבין הזכויות בפירוק הנמכרות כאמור, לכלל הזכויות בפירוק, לפי הגבוה מביניהם; (2) פעולה באיגוד מקרקעין לא תהא חייבת במס בולים החל עליה לפי חוק מס הבולים על מסמכים, התשכ"א-1961.

(ג) במכירת זכות במקרקעין שהם בנין או חלק ממנו, שהוא דירת מגורים, שנעשתה בתקופה שמיום ט"ו בשבט התשנ"ה (16 בינואר 1995) ועד יום כ"ג בטבת התשנ"ו (15 בינואר 1996), ישולם מס רכישת מקרקעין בשיעור משווי הזכות הנמכרת כקבוע להלן: (1)² על חלק השווי שעד 359,175 שקלים חדשים - 0.5%;

מס רכישת מקרקעין

[תיקונים: התשל"ה, התש"ס, התשנ"ה (מס' 5), (מס' 7), התשנ"ט (מס' 3), התשס"ב (מס' 2), התשס"ה (מס' 2), התשס"ח, התשע"א (מס' 2), התשע"ג, התשע"ג (מס' 2), התשע"ה, התשע"ו (מס' 3), התשע"ח (מס' 3), התשפ"ג (מס' 2), התשפ"ג (מס' 2), (מס' 3)]

1. שיעור הריבית שונה מ-12% ל-8% בק"ת 5201, התשמ"ט (16.7.1989), עמ' 1107 החל מ-1.7.1989. שיעור הריבית שונה ל-6% החל מיום 1.3.1991 בק"ת 5342, התשנ"א (21.3.1991), עמ' 744. שיעור הריבית שונה ל-4% החל מיום 15.6.1993 בק"ת 5547, התשנ"ד (23.9.1993), עמ' 2. 2. על פי סמכותו בסעיף 9(ג3) עדכן המנהל סכומים אלה. העדכון האחרון פורסם בק"ת 6020, התש"ס (17.2.2000), עמ' 346. העדכון חל החל ביום 16.1.2000.

- (2)¹ על חלק השווי העולה על 359,175 שקלים חדשים ועד 557,460 שקלים חדשים - 3.5% ;
- (3)² על חלק השווי העולה על 557,460 שקלים חדשים - 4.5% ;
- בסעיף קטן זה ובסעיפים קטנים (ג1), (א1), (ב1), (ג1), (א1) ו-(ג1) -
- "בנין" - בנין שאינו ארעי יחד עם חלקת הקרקע שעליה הוא עומד, למעט בנין המהווה בידי הרוכש מלאי עסקי לענין מס הכנסה ; ובבנין שבנייתו טרם הסתיימה, למעט בנין שאין לגביו התחייבות של המוכר לסיים את בנייתו ;
- "דירת מגורים" - כל אחת מאלה :
- (1)³ דירה המשמשת או המיועדת לשמש למגורים, ובדירה שבנייתה טרם הסתיימה, למעט דירה שאין עמה התחייבות מצד המוכר לסיים את הבניה והכול למעט דירה המנויה בפסקה (3) ;
- (2) זכות במקרקעין שנמכרה לקבוצת רכישה לגבי נכס שהוא דירה המיועדת לשמש למגורים ;
- (3)⁴ דירת מעטפת המיועדת לשמש למגורים, לרבות דירה שבניית קירותיה החיצוניים טרם הסתיימה, אם יש עימה התחייבות מצד המוכר לסיים את בנייתה כדירת מעטפת ; לענין זה, "דירת מעטפת" - דירה, בבנין המיועד לשמש למגורים, שבנייתה טרם הסתיימה, שאין עימה התחייבות מצד המוכר לסיים את הבניה, ובלבד שהסתיימה בנייתם של הקירות החיצוניים של הדירה.
- (ג1) במכירת זכות במקרקעין, שהם בנין או חלק ממנו, שהוא דירת מגורים, שנעשתה בתקופה שמיום כ"ד בטבת התשנ"ו (16 בינואר 1996) עד יום כ"ב בטבת התש"ס (31 בדצמבר 1999), ישולם מס רכישה בשיעור משווי הזכות הנמכרת כקבוע להלן :
- (1)⁵ על חלק השווי שעד 443,605 שקלים חדשים - 0.5% ;
- (2)⁶ על חלק השווי העולה על 443,605 שקלים חדשים ועד 688,505 שקלים חדשים - 3.5% ;
- (3)⁷ על חלק השווי העולה על 688,505 שקלים חדשים - 4.5% .
- (א1) (1) במכירת זכות במקרקעין, שהם בנין או חלק ממנו שהוא דירת מגורים, שנעשתה מיום כ"ג בטבת התש"ס (1 בינואר 2000) עד יום כ"ה באייר התשע"ג (5 במאי 2013), ישולם מס רכישה בשיעור משווי הזכות הנמכרת כקבוע להלן :
- (א)⁸ על חלק השווי שעד 969,330 שקלים חדשים - 3.5% ;
- (ב)⁹ על חלק השווי העולה על 969,330 שקלים חדשים - 5% .
- (2) (א) על אף הוראות פסקה (1), יחיד שרכש דירת מגורים מיום כ' בחשוון התשס"ח (1 בנובמבר 2007) עד יום כ"ה באייר התשע"ג (5 במאי 2013) (בפסקת משנה זו - הדירה), והתקיים בו אחד מאלה :
1. על פי סמכותו בסעיף 9(ג3) ערכן המנהל סכומים אלה. הערכון האחרון פורסם בק"ת 6020, התש"ס (17.2.2000), עמ' 346. הערכון חל החל ביום 16.1.2000.
 2. על פי סמכותו בסעיף 9(ג3) ערכן המנהל סכומים אלה. הערכון האחרון פורסם בק"ת 6020, התש"ס (17.2.2000), עמ' 346. הערכון חל החל ביום 16.1.2000.
 3. הסיפא לפסקה (1) בהגדרה "דירת מגורים", החל במילים "הכול למעט" - חלה מיום 1.1.24 ואילך [תיקון התשפ"ג (מס' 2)].
 4. פסקה (3) בהגדרה "דירת מגורים" חלה החל מיום 1.1.24 ואילך [תיקון התשפ"ג (מס' 2)].
 5. על פי סמכותו בסעיף 9(ג3) ערכן המנהל סכומים אלה. הערכון האחרון פורסם בק"ת 6020, התש"ס (17.2.2000), עמ' 346. הערכון חל החל ביום 16.1.2000.
 6. על פי סמכותו בסעיף 9(ג3) ערכן המנהל סכומים אלה. הערכון האחרון פורסם בק"ת 6020, התש"ס (17.2.2000), עמ' 346. הערכון חל החל ביום 16.1.2000.
 7. על פי סמכותו בסעיף 9(ג3) ערכן המנהל סכומים אלה. הערכון האחרון פורסם בק"ת 6020, התש"ס (17.2.2000), עמ' 346. הערכון חל החל ביום 16.1.2000.
 8. מנהל מס שבח פרסם את הערכון האחרון לסכומים אלה בק"ת 6990, התשע"א, עמ' 889, החל מיום 16.1.2011.
 9. מנהל מס שבח פרסם את הערכון האחרון לסכומים אלה בק"ת 6990, התשע"א, עמ' 889, החל מיום 16.1.2011.

- (1) הדירה שרכש היא דירתו היחידה ;
- (2) בעשרים וארבעה החודשים שלאחר רכישת הדירה, מכר דירת מגורים אחרת שהיתה דירתו היחידה עד למועד רכישת הדירה ; ואולם אם רכישת הדירה היתה מקבלן - בשנים עשר החודשים מהמועד שבו היתה החזקה בדירה שרכש אמורה להימסר לידיו על פי ההסכם עם הקבלן, מכר דירת מגורים אחרת שהיתה דירתו היחידה עד למועד רכישת הדירה, ואם חל עיכוב במסירת החזקה בשל נסיבות שאינן בשליטתו של הרוכש - בשנים עשר החודשים מהמועד שבו נמסרה לידי החזקה בדירה בפועל, מכר את דירת המגורים שהיתה דירתו היחידה עד למועד רכישת הדירה ;

ישלם מס רכישה בשיעור משווי הזכות הנמכרת כקבוע להלן :

- (1) על חלק השווי שעד $1,139,320^1$ שקלים חדשים - לא ישולם מס ;
- (2) על חלק השווי העולה על $1,139,320^2$ שקלים חדשים ועד $1,601,210^1$ שקלים חדשים - 3.5% ;
- (3) על חלק השווי העולה על $1,601,210^3$ שקלים חדשים - 5% ;
- (ב) לענין פסקה זו -

- (1) "דירה יחידה" - דירת מגורים שהיא דירתו היחידה של הרוכש בישראל ובאזור כהגדרתו בסעיף 16א ; לענין הגדרה זו יראו דירת מגורים כדירה יחידה גם אם יש לרוכש, נוסף עליה, דירת מגורים שהושכרה למגורים בשכירות מוגנת לפני יום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997), או דירת מגורים שחלקו של הרוכש בה הוא פחות מ-25% ;
- (2) יראו רוכש ובן זוגו, למעט בן זוג הגר בדרך קבע בנפרד, וילדיהם שטרם מלאו להם 18 שנים, למעט ילד נשוי - כרוכש אחד ;

- (3) לענין סעיף קטן זה, שווי הזכות הנמכרת במכירת זכות במקרקעין לרוכש הנמנה עם קבוצת רכישה יהיה שווי המכירה של הנכס הבנוי שהוא דירה המיועדת לשמש למגורים ; לענין זה, "קבוצת רכישה" - כמשמעותה בפסקה (2) בהגדרה "דירת מגורים" שבסעיף קטן (א).

- (ג1ב) (1) במכירת זכות במקרקעין, שהם בניין או חלק ממנו שהוא דירת מגורים, שלא חלות לגביה הוראות פסקה (2), שנעשתה בתקופה שמיום כ"ו באייר התשע"ג (6 במאי 2013) עד יום כ"ד באב התשע"ג (31 ביולי 2013), ישולם מס רכישה בשיעור משווי הזכות הנמכרת כקבוע להלן :

- (א) על חלק השווי שעד 1,089,350 שקלים חדשים - 5% ;
- (ב) על חלק השווי העולה על 1,089,350 שקלים חדשים ועד 3,268,040 שקלים חדשים - 6% ;
- (ג) על חלק השווי העולה על 3,268,040 שקלים חדשים - 7% ;
- (2) (א) יחיד שרכש דירת מגורים בתקופה שמיום כ"ו באייר התשע"ג (6 במאי 2013) עד יום כ"ד באב התשע"ג (31 ביולי 2013) ; והתקיים בו אחד התנאים כאמור בפסקאות (1) או (2) של סעיף קטן (ג1א)(2)(א), ישלם מס רכישה בשיעור משווי הזכות הנמכרת כקבוע להלן :

1. מנהל מס שבח פרסם את הערכון האחרון לסכומים אלה בק"ת 6990, התשע"א, עמ' 889, החל מיום 16.1.2011.

2. מנהל מס שבח פרסם את הערכון האחרון לסכומים אלה בק"ת 6990, התשע"א, עמ' 889, החל מיום 16.1.2011.

3. מנהל מס שבח פרסם את הערכון האחרון לסכומים אלה בק"ת 6990, התשע"א, עמ' 889, החל מיום 16.1.2011.

- (1) על חלק השווי שעד 1,470,560 שקלים חדשים - לא ישולם מס;
- (2) על חלק השווי העולה על 1,470,560 שקלים חדשים ועד 1,744,270 שקלים חדשים - 3.5%;
- (3) על חלק השווי העולה על 1,744,270 שקלים חדשים - 5%;
- (ב) לעניין פסקה זו יחולו הוראות סעיף קטן (ג1א)(2)(ב) ר(3).
- (ג1) (1) במכירת זכות במקרקעין, שהם בניין או חלק ממנו שהוא דירת מגורים, שנעשתה ביום כ"ה באב התשע"ג (1 באוגוסט 2013) או לאחריו, ישולם מס רכישה בשיעור משווי הזכות הנמכרת כקבוע להלן:
- (א) על חלק השווי שעד 1,089,350 שקלים חדשים - 5%;
- (ב) על חלק השווי העולה על 1,089,350 שקלים חדשים ועד 3,268,040 שקלים חדשים - 6%;
- (ג) על חלק השווי העולה על 3,268,040 שקלים חדשים ועד 4,500,000 שקלים חדשים - 7%;
- (ד) על חלק השווי העולה על 4,500,000 שקלים חדשים ועד 15,000,000 - 8%;
- (ה) על חלק השווי העולה על 15,000,000 שקלים חדשים - 10%.
- (2) על אף הוראות פסקה (1), יחיד תושב ישראל שרכש דירת מגורים ביום כ"ה באב התשע"ג (1 באוגוסט 2013) או לאחריו (בפסקת משנה זו - הדירה), והתקיים בו אחד מאלה:
- (א) הדירה שרכש היא דירתו היחידה;
- (ב) ב־24¹ החודשים שלאחר רכישת הדירה, מכר דירת מגורים אחרת שהיתה דירתו היחידה עד למועד רכישת הדירה; ואולם אם רכישת הדירה היתה מקבלן - ב־12 החודשים מהמועד שבו היתה החזקה בדירה שרכש אמורה להימסר לידיו על פי ההסכם עם הקבלן, מכר דירת מגורים אחרת שהיתה דירתו היחידה עד למועד רכישת הדירה, ואם חל עיכוב במסירת החזקה בשל נסיבות שאינן בשליטתו של הרוכש - ב־12 החודשים מהמועד שבו נמסרה לידי החזקה בדירה בפועל, מכר את דירת המגורים שהיתה דירתו היחידה עד למועד רכישת הדירה;
- (ב1) (1) רכש את הדירה בחלוף אחת התקופות המפורטות להלן לאחר שרכש דירת מגורים אחרת במסגרת קבוצת רכישה (בפסקת משנה זו - הדירה בקבוצת הרכישה), ובעת שרכש את הדירה בקבוצת הרכישה היתה היא דירתו היחידה:
- (א) ארבע שנים ממועד רכישת הדירה בקבוצת הרכישה - אם בנייתה של הדירה בקבוצת הרכישה לא החלה בתוך אותה תקופה, או אם שוכנע המנהל כי חל באותה תקופה עיכוב מהותי אחר בהשלמת בנייתה של הדירה בקבוצת הרכישה;
- (ב) 6.5 שנים ממועד רכישת הדירה בקבוצת הרכישה - אם החזקה בדירה בקבוצת הרכישה לא נמסרה בפועל לידי הרוכש באותה תקופה.
- (2) הוראות פסקת משנה (1) יחולו בהתקיים כל אלה:
- (א) העיכוב בהתחלת הבנייה או בהשלמתה, לפי העניין, חל בנסיבות שאינן בשליטתו של הרוכש ולא היו ידועות במועד רכישת הדירה בקבוצת הרכישה;

1. בתקופה שבין 1.5.16 לבין 1.5.21, ובתקופה של שנתיים מיום 1.6.23 בס"ק 9(ג1א)(2)(ב), במקום "ב־24 החודשים" בא "ב־18 החודשים" [תיקון התשע"ו (מס') (3) ותיקון התשפ"ג (מס') (2)].

- (ב) הרוכש מכר את הדירה בקבוצת הרכישה בתוך 18 חודשים ממועד השלמת בנייתה;
- (ג) אלמלא רכש את הדירה בקבוצת הרכישה, היתה הדירה דירתו היחידה;
- (3) בפסקת משנה זו -
- "התחלת בנייה" - עבודות להקמת הבניין, למעט עבודות תשתית או עבודות להכשרת הקרקע;
- "עיכוב מהותי" - עיכוב בהמשך הבנייה או כל האטה בקצב התקדמות הבנייה שאינה מקובלת ברכישת דירה במסגרת קבוצת רכישה.
- (ג) הדירה שרכש היא דירה חלופית כמשמעותה בסעיף 49ה(א) ישלם מס רכישה בשיעור משווי הזכות הנמכרת כקבוע בפסקה (3).
- (3) (א) על חלק השווי שעד 1,470,560 שקלים חדשים - לא ישולם מס.
- (ב) על חלק השווי העולה על 1,470,560 שקלים חדשים ועד 1,744,270 - 3.5%;
- (ג) על חלק השווי העולה על 1,744,270 שקלים חדשים ועד 4,500,000 שקלים חדשים - 5%;
- (ד) על חלק השווי העולה על 4,500,000 ועד 15,000,000 שקלים חדשים - 8%;
- (ה) על חלק השווי העולה על 15,000,000 שקלים חדשים - 10%.
- (4) בסעיף קטן זה -
- (א) "דירה יחידה" - דירת מגורים שהיא דירתו היחידה של הרוכש בישראל ובאזור כהגדרתו בסעיף 16א; לעניין הגדרה זו יראו דירת מגורים כדירה יחידה גם אם יש לרוכש, נוסף עליה, דירת מגורים שהושכרה למגורים בשכירות מוגנת לפני יום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997), או דירת מגורים שחלקו של הרוכש בה הוא כאמור בסעיף 49ג(3);
- (ב) "תושב ישראלי" - לרבות מי שבתוך שנתיים מיום רכישת הדירה היה לתושב ישראל לראשונה או לתושב חוזר ותיק, כמשמעותם בסעיף 14(א) לפקודה;
- (ג) יראו רוכש ובן זוגו, למעט בן זוג הגר בדרך קבע בנפרד, וילדיהם שטרם מלאו להם 18 שנים, למעט ילד נשוי או ילד יתום מאחד או משני הוריו - כרוכש אחד;
- (ד) שווי הזכות הנמכרת במכירת זכות במקרקעין לרוכש הנמנה עם קבוצת רכישה יהיה שווי המכירה של הנכס הבנוי שהוא דירה המיועדת לשמש למגורים; לעניין זה, "קבוצת רכישה" - כמשמעותה בפסקה (2) בהגדרה "דירת מגורים" שבסעיף קטן (ג).
- (ג1ד) (בוטל).
- (ג1ה) (בוטל).
- (ג1ו) (1) על אף האמור בפסקה (1) של סעיף קטן (ג1ג), במכירת זכות במקרקעין, שהם בניין או חלק ממנו שהוא דירת מגורים, שלא חלות לגביה הוראות פסקה (2) של הסעיף הקטן האמור, שנעשתה בתקופה שמיום תחילתו של חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה) (תיקון מס' 98), התשפ"ב-2021, עד יום ל' בכסלו התשפ"ה (31 בדצמבר 2024), ישולם מס רכישה בשיעור משווי הזכות הנמכרת כקבוע להלן:
- (א) על חלק השווי שעד 5,348,565 שקלים חדשים - 8%;
- (ב) על חלק השווי העולה על 5,348,565 שקלים חדשים - 10%.

- (2) שר האוצר רשאי, בצו, באישור ועדת הכספים של הכנסת, להאריך את התקופה הקבועה בפסקה (1) לתקופה נוספת של שנתיים.
- (2) הסכומים הנקובים בסעיפים קטנים (ג), (ג1), (ג1א), (ג1ב) ו-(ג1ג), יתואמו בהתאם לעליית המדד ב־16 בינואר של כל שנה (להלן - יום העדכון), לפי שיעור עליית המדד החדש לעומת המדד הבסיסי; השווי שהותאם כאמור יעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של 5 ש"ח; בסעיף זה -
- "המדד" - מדד שירותי דיור בבעלות הדיירים שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;
- "המדד החדש" - המדד שיפורסם לאחרונה לפני יום העדכון;
- "המדד הבסיסי" -
- לענין תיאום הסכומים הנקובים בסעיף קטן (ג1א)(1) - המדד שפורסם ביום כ"ז בטבת התשנ"ט (15 בינואר 1999);
- לענין תיאום הסכומים הנקובים בסעיף קטן (ג1א)(2) - המדד שפורסם ביום ג' בחשוון התשס"ח (15 באוקטובר 2007); לענין תיאום הסכומים הנקובים בסעיף קטן (ג1ג) - המדד שפורסם ביום ד' בשבט התשע"ג (15 בינואר 2013);
- לענין תיאום הסכומים הנקובים בסעיף קטן (ג1ה) - המדד שפורסם ביום כ"ד בטבת התשע"ה (15 בינואר 2015);
- לענין תיאום הסכומים הנקובים בסעיף קטן (ג1ו) - המדד שפורסם ביום ב' בשבט התשפ"א (15 בינואר 2021).
- (3) המנהל יפרסם בהודעה ברשומות את סכומי השווי הקבועים בסעיפים קטנים (ג), (ג1), (ג1א), (ג1ב) ו-(ג1ג), כפי שהם מעודכנים עקב עליית המדד.
- (4) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי בצו להעלות את הסכומים הקבועים בסעיפים קטנים (ג), (ג1), (ג1א), (ג1ב) ו-(ג1ג), מעבר לשיעור עליית המדד.
- (ד) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לקבוע כללים למתן פטור ממס הרכישה, כולו או מקצתו, ורשאי הוא לקבוע, באישור כאמור, כללים שונים לסוגי חייבים ולסוגי מקרקעין.
- (ה) דין מס הרכישה לכל דבר וענין, למעט פטורים שלפי פרק חמישי 1 עד פרק ששי - כדין המס.
- (ו) (בוטל).

פרק שלישי: שווי המכירה והרכישה

17. (א) שווי המכירה הוא שווי ביום המכירה של הזכות במקרקעין הנמכרת כשהיא נקיה מכל שעבוד הבא להבטיח חוב, משכנתה או זכות אחרת הבאה להבטיח תשלום.
- (ב) שווי המכירה של זכות במקרקעין שהופקעה הוא השווי שנקבע לענין הפיצויים בשל ההפקעה.
- (ג) שווי המכירה במכירה של זכות במקרקעין או בפעולה באיגוד שסעיף 5 דן בהן, ואיננה הפקעה - הוא התמורה שנתקבלה במכירת הזכות.
- (ד) נקבע בהסכם המכירה כי המס ישולם על ידי הקונה, רשאי המנהל לקבוע את שווי המכירה בדרך של גילום מלא; לענין זה, "גילום מלא" - התמורה בהסכם המכירה, בתוספת סכום המס שהיה על המוכר לשלם על מנת שתיוותר בידו התמורה האמורה, אילו הקונה לא היה מקבל על עצמו את תשלום המס.
18. (בוטל).
19. "יום המכירה" או "יום הפעולה" לענין חישוב השבח והמס הוא היום שבו נעשתה המכירה או הפעולה באיגוד, ואולם -
- שווי המכירה [תיקון התשנ"ז (מס' 3)]
- יום המכירה [תיקונים: התשמ"ד (מס' 2), התשס"ב (מס' 3), התשס"ט, התשע"א (מס' 2)]

- (1) במכירה או בפעולה באיגוד באמצעות הליכי הוצאה לפועל - היום שבו הושלמה המכירה או הפעולה על ידי הרשות המוסמכת לכך;
- (2) בהפקעה - היום שבו הועמד הפיצוי בעד הזכות שהופקעה לרשות מי שהזכות הופקעה ממנו; ואולם, אם נקבע על ידי בית-משפט סופית כי הפיצוי שיש לשלמו בעד הזכות - למעט הריבית עליו - עולה ב-50% על הסכום שהועמד לרשות מי שהזכות הופקעה ממנו, יהיה יום המכירה יום מתן פסק-הדין הסופי;
- (3) במכירת זכות במקרקעין בידי מדינת ישראל, רשות הפיתוח או קרן קיימת לישראל - יום אישור העסקה בידי מנהל רשות מקרקעי ישראל או בידי מי שהוא הסמיך לכך;
- (3א) במכירת זכות במקרקעין המותנית בהתקיימות תנאי עתידי שלפיו יוגדלו אפשרויות הניצול של הזכות לפי תכנית כמשמעותה בחוק התכנון והבניה, שתמורתה הושפעה מהגדלת אפשרויות הניצול כאמור וכולה אינה בכסף - יום אישור התכנית.
- (4) (א) במכירה בתקופה הקובעת של חלק מזכות במקרקעין, שתמורתה היא בניה על יתרת המקרקעין (להלן - עסקת קומבינציה) - יום מכירת החלק כאמור או אם בחר זאת המוכר - המוקדם מבין יום סיום הבניה או יום מכירת הזכויות ביתרת המקרקעין, כולן או מקצתן, על ידי המוכר (להלן - יום התקיים התנאי) ובלבד שהתקיימו כל אלה:
- (1) החל במועד ההתקשרות בעסקת הקומבינציה ועד למכירת הזכויות במקרקעין שבידי הרוכש, היו הזכויות האמורות מלאי עסקי בידי הרוכש;
- (2) המוכר אינו קרוב של הרוכש;
- (3) בתוך 30 ימים מיום עסקת הקומבינציה, מסר המוכר הודעה למנהל בהתאם לכללים שקבע המנהל, על בחירתו בהחלת הוראות פסקה זו.
- (ב) לענין פסקה זו -
- (1) יראו את זכויותיו של המוכר במקרקעין הגובלים זה בזה כזכות אחת במקרקעין;
- (2) "סיום הבניה" - המועד המוקדם מבין אלה: המועד שבו הבנין או חלק הבנין, לפי הענין, שנבנה על יתרת המקרקעין, ראוי לשימוש, או מועד קבלת אישור לאספקת חשמל, מים או חיבור של טלפון לבנין, לפי סעיף 265 לחוק התכנון והבניה (להלן - אישור לאספקת שירותים);
- (3) "קרוב", לענין המוכר - לרבות איגוד השולט בו ואיגוד שבשליטת השולט בו; ולענין זה, "שליטה" - כמשמעותה בסעיף 2 בשינויים אלה: בכל מקום בסעיף האמור, במקום "רובו של הון המניות" יבוא "20% או יותר של הון המניות" ובמקום "את רובו של הסכום" יבוא "20% או יותר".
- (4) "התקופה הקובעת" - התקופה שמיום כ"א בחשון התשס"ב (7 בנובמבר 2001) עד יום י' בטבת התשס"ז (31 בדצמבר 2006).

פרק ששי: פטורים אחרים ודחיית מועדי תשלום

(תיקון התש"ם)

60. מכירת זכות במקרקעין ללאיתמורה, למדינה, לרשות מקומית, לקרן הקיימת לישראל, או לקרן היסוד - המגבית המאוחדת לישראל - תהיה פטורה ממס.

מכירה למדינה, לרשויות מקומיות ולמוסדות לאומיים

61. (א) מכירת זכות במקרקעין ללא תמורה למוסדות ציבור פטורה ממס.
(ב) מכירת זכות במקרקעין בידי מוסד ציבורי -
- (1) אם המקרקעין שהזכות בהם נמכרת היו בידי המוסד במשך תקופה של שנה לפחות, ושימשו במישרין את המוסד במשך תקופה של 80% לפחות מהתקופה שהזכות במקרקעין היתה בידי - תהא פטורה ממס;
(2) אם המקרקעין שהזכות בהם נמכרת שימשו במישרין את המוסד במשך תקופה קצרה מ-80% מהתקופה שהזכות במקרקעין היתה בידי המוסד, או שלא שימשו אותו כלל -
- (א) כשהזכות במקרקעין היתה בידי המוסד במשך תקופה שאינה פחותה משנה ואינה עולה על ארבע שנים - יינתן פטור יחסי מהמס, שהוא כיחס שבין התקופה שבה שימשו המקרקעין במישרין את המוסד לבין כל התקופה שהזכות היתה בידי;
(ב) כשהזכות במקרקעין היתה בידי המוסד במשך תקופה העולה על ארבע שנים - יינתן פטור של מחצית המס, ואם המקרקעין שימשו במישרין את המוסד - יינתן, בנוסף לפטור האמור, גם פטור על חלק יחסי מהמחצית השניה של המס, שהוא כיחס שבין התקופה שבה שימשו המקרקעין במישרין את המוסד לבין כל התקופה שהזכות היתה בידי.
- (ג) מכר מוסד את הזכות במקרקעין שרכישתם היתה פטורה ממס לפי סעיף קטן (א) תוך חמש שנים מיום שרכשה, יהא המוכר חייב גם במס אשר האדם שממנו נרכשה הזכות היה פטור ממנו על פי הוראות הסעיף הקטן האמור.
- (ד) לענין סעיף זה, "מוסדות ציבור" - מוסדות לדת, לתרבות, לחינוך, למדע, לבריאות, לסעד או לספורט או למטרה ציבורית אחרת ושאינם מיועדים להפקת רווחים, שנקבעו לענין זה על ידי שר האוצר¹, באישור ועדת הכספים של הכנסת.
- (ה) מוסד ציבורי שנקבע לענין סעיף 46(א) לפקודת מס הכנסה, יראוהו כאילו נקבע גם לענין סעיף קטן (ד).
62. (א) מכירת זכות במקרקעין והקניית זכות באגוד ללא תמורה מיחיד לקרובו - יהיו פטורים ממס; לענין זה, "קרוב" - קרוב כאמור בפסקאות (1) ו-(2) להגדרה "קרוב" שבסעיף 1, וכן אח או אחות, לגבי זכות שקיבלו מהורה או מהורי הורה בלא תמורה או בירושה.
- (ב) (בוטל).
63. ויתור על זכות ללא תמורה - פטור ממס.
64. הפקעה של זכות במקרקעין שתמורתה ניתנה כפיצוי רק זכות במקרקעין - תהיה פטורה ממס.

מוסדות ציבור
[תיקונים: התשנ"ד (מס' 2),
(מס' 3)]

מתנות לקרובים
[תיקונים: התשנ"ד (מס' 2),
התשע"ג (מס' 2)]

פטור על ויתור וללא
תמורה
פטור בהפקעה שתמורתה
זכות במקרקעין

1. סמכותו של שר האוצר לפי סעיף 61(ד) הואצלה למנהל רשות המיסים (י"פ 7299, התשע"ו, עמ' 8439).

חוק המקרקעין, התשכ"ט-1969

(סעיפים נבחרים)

פרק א': פרשנות

1. בחוק זה -
"חוק התכנון והבנייה" - חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965;
"מקרקעין" - קרקע, כל הבנוי והנטוע עליה וכל דבר אחר המחובר אליה חיבור של קבע, זולת מחוברים הניתנים להפרדה;
"מקרקעין מוסדרים" - מקרקעין שנרשמו לאחר הסדר לפי פקודת הסדר זכויות במקרקעין [נוסח חדש], התשכ"ט-1969;
"רישום" - רישום בפנקסי המקרקעין המתנהלים לפי חוק זה או התקנות על פיו;
"רשם" - רשם שנתמנה לפי סעיף 116 ללשכה שבאזור פעולתה נמצאים המקרקעין הנדונים, לרבות סגן רשם שנתמנה לאותה לשכה ומי שהוסמך בסמכויות של רשם לפי סעיף 116;
"מפקח" - מפקח שנתמנה לפי סעיף 117 ושבאזור סמכותו נמצאים המקרקעין הנדונים;
"הממונה על המרשם" - לרבות סגן הממונה על המרשם ומי שהוסמך בסמכויות של ממונה על המרשם לפי סעיף 118;
"שכירות" - לרבות שכירות משנה.
הגדרות
(תיקונים: התשל"ד,
התשפ"א)
2. הבעלות במקרקעין היא הזכות להחזיק במקרקעין, להשתמש בהם ולעשות בהם כל דבר וכל עיסקה בכפוף להגבלות לפי דין או לפי הסכם.
בעלות
3. שכירות מקרקעין היא זכות שהוקנתה בתמורה להחזיק במקרקעין ולהשתמש בהם שלא לצמיתות; שכירות לתקופה שלמעלה מחמש שנים תיקרא "חכירה"; שכירות לתקופה שלמעלה מעשרים וחמש שנים תיקרא "חכירה לדורות".
שכירות
(תיקון התשל"א)
4. משכנתה היא מישכון של מקרקעין.
משכנתה
5. זיקת הנאה היא שעבוד מקרקעין להנאה שאין עמו זכות להחזיק בהם.
זיקת הנאה

פרק ב': עיסקאות ורישומן

6. עיסקה במקרקעין היא הקניה של בעלות או של זכות אחרת במקרקעין לפי רצון המקנה, למעט הורשה על פי צוואה.
עיסקה במקרקעין
7. (א) עיסקה במקרקעין טעונה רישום; העיסקה נגמרת ברישום, ורואים את השעה שבה אישר הרשם את העיסקה לרישום כשעת הרישום.
(ב) עיסקה שלא נגמרה ברישום רואים אותה כהתחייבות לעשות עיסקה.
גמר העיסקה
8. התחייבות לעשות עיסקה במקרקעין טעונה מסמך בכתב.
צורתה של התחייבות
9. התחייב אדם לעשות עיסקה במקרקעין ולפני שנגמרה העיסקה ברישום חזר והתחייב כלפי אדם אחר לעיסקה נוגדת, זכותו של בעל העיסקה הראשונה עדיפה, אך אם השני פעל בתוס'לב ובתמורה והעיסקה לטובתו נרשמה בעודו בתוס'לב - זכותו עדיפה.
עיסקאות נוגדות

10. מי שרכש זכות במקרקעין מוסדרים בתמורה ובהסתמך בתוס'לב על הרישום, רכישה בתוס'לב יהא כוחה של זכותו יפה אף אם הרישום לא היה נכון.

פרק ד': בנייה ונטיעה במקרקעי הזולת

21. (א) הקים אדם מבנה או נטע נטיעות (להלן - הקמת מחוברים) במקרקעין של חברו בלי שהיה זכאי לכך על פי דין או לפי הסכם עם בעל המקרקעין, הברירה בידי בעל המקרקעין לקיים את המחברים בידו או לדרוש ממי שהקים אותם (להלן - המקים) שישלם ויחזיר את המקרקעין לקדמותם.

(ב) בחר בעל המקרקעין לקיים את המחברים בידו, עליו לשלם למקים את השקעתו בשעת הקמתם או את שוויים בשעת השימוש בברירה לפי סעיף-קטן (א), לפי הפחות יותר.

(ג) דרש בעל המקרקעין סילוק המחברים והמקים לא סילקם תוך זמן סביר, רשאי בעל המקרקעין לסלקם על חשבון המקים.

(ד) סולקו המחברים, יעבור מה שסולק לבעלותו של המקים; סילקם בעל המקרקעין, רשאי הוא להיפרע מהם על חשבון המגיע לו בעד הסילוק.

22. לא בחר בעל המקרקעין באחת הדרכים האמורות בסעיף 21(א) תוך ששה חדשים לאחר שקיבל מהמקים דרישה בכתב לבחור, יראו אותו כמי שבחר לקיים את המחברים בידו.

23. (א) הוקמו המחברים במקרקעין לא-מוסדרים, זכאי המקים לרכוש את המקרקעין במחיר שווים בלי המחברים, בשעת תשלום המחיר, אם נתמלאו שלושה אלה:

(1) המקים סבר בתוס'לב בשעת הקמת המחברים כי הוא בעל המקרקעין;

(2) הסכום שהשקיע המקים במחברים עלה, בשעת הקמתם, על שוויים של המקרקעין בלי המחברים באותה שעה;

(3) רכישת המקרקעין על ידי המקים אינה עלולה לגרום לבעל המקרקעין נזק חמור שאין בתשלום שווים כדי לפצותו עליו.

(ב) ההוצאות הקשורות ברכישת המקרקעין לפי סעיף זה - לרבות כל מס, אגרה ותשלום-חובה אחר המשתלמים אגב העברת מקרקעין, אך למעט תשלום המגיע בעד תקופה שלפני הקמת המחברים - יחולו, על אף האמור בכל דין, על המקים.

(ג) זכויות המקים לפי סעיף זה עדיפות על זכויות בעל המקרקעין לפי סעיף 21.

24. בית המשפט רשאי, אם נראה לו הדבר צודק בנסיבות הענין, לחייב את המקים לשלם לבעל המקרקעין שכר ראוי בעד התקופה שבה החזיק המקים במחברים שלא כדין.

25. בית המשפט רשאי להתיר לבעל המקרקעין לשלם למקים את השקעתו או את שווי המחברים בשיעורים ובתנאים שיקבע בית המשפט, לרבות ריבית והבטחת התשלום; והוא הדין בסכומים המגיעים לבעל המקרקעין לפי סעיפים 23 או 24.

26. חובות שבעל המקרקעין והמקים חבים זה לזה לפי פרק זה ניתנים לקיזוז.

פרק ו': בתים משותפים

סימן ב': דירות ורכוש משותף

55. (א) לכל דירה בבית משותף צמוד חלק בלתי-מסויים ברכוש המשותף של אותו בית משותף.
- (ב) עיסקה בדירה תחול גם על החלק ברכוש המשותף הצמוד אליה, ואין תוקף לעיסקה ברכוש המשותף בנפרד מן הדירה; אין בהוראה זו כדי למנוע פעולה הבאה להקטין או להגדיל את שטח הקרקע שברכוש המשותף.
- (ג) בעלי הדירות רשאים לקבוע בתקנון, כמשמעותו בסימן ג' לפרק זה (להלן - התקנון), שחלק מסויים של הרכוש המשותף יהיה צמוד לדירה פלונית, ובלבד שלא יקבעו זאת ביחס לחדרי-מדרגות, מעליות, מקלטים ומיתקנים המיועדים לשמש את כל בעלי הדירות; הוצמד חלק מסויים מהרכוש המשותף לדירה פלונית, לא יחולו עליו הוראות פרק זה בנוגע לרכוש המשותף, ודינו לכל דבר כדין הדירה שאליה הוצמד.
56. (א) הוראות פרק ה' לא יחולו על הרכוש המשותף.
- (ב) האמור בסעיף-קטן (א) אין בו כדי למנוע בעלות משותפת בדירה או פירוק השיתוף בדירה כזאת.
57. (א) שיעורו של החלק ברכוש המשותף הצמוד לכל דירה יהיה לפי יחס שטח רצפתה אל שטח הרצפה של כל הדירות שבבית המשותף, זולת אם נקבע בתקנון שיעור אחר; בחישוב שיעורו של חלק כאמור לא יעברו את תחום חלקי המאה.
- (ב) בחישוב שטח הרצפה לענין סעיף-קטן (א) לא יובאו בחשבון שטחים של גזוזטראות ושל קירות חיצוניים, אלא אם נקבעה בתקנון הוראה אחרת.
- (ג) הוצמד חלק מסויים של הרכוש המשותף לדירה פלונית, יובא שטחו בחשבון לענין סעיף-קטן (א) בשיעור שנקבע לכך בתקנון, ובאין קביעה כזאת - בשיעור שקבע המפקח לפי הנסיבות.
58. (א) בעל דירה חייב להשתתף בהוצאות הדרושות להחזקתו התקינה ולניהולו של הרכוש המשותף ולהבטחת השירותים המחוייבים על פי דין או המקובלים על פי הנהגה, לפי¹ יחס שטח רצפת דירתו אל שטח הרצפה של כל הדירות שבבית המשותף, זולת אם נקבע בתקנון שיעור-השתתפות אחר.
- לענין זה, "החזקה תקינה" - שמירה על מצבו של הרכוש המשותף כפי שהיה בעת גמר הבניה, לרבות שיפורים שבוצעו בו לאחר מכן בהסכמת בעלי הדירות.
- (ב) (בוטל).
59. (א) מקום שבוית משותף מורכב ממבנים אחדים או מאגפים אחדים אשר לכל אחד מהם כניסה נפרדת או מיתקנים נפרדים (להלן - בית מורכב) ובעלי הדירות קבעו בתקנון כי הרכוש המשותף, כולו או חלק ממנו, שבתחומי כל מבנה או אגף יהיה צמוד לדירות שבאותו מבנה או אגף, או שהחזקתו וניהולו יהיו נפרדים, תחול חובת ההשתתפות בהוצאות החזקה וניהול של הרכוש המשותף כאמור, על בעלי הדירות שבאותו מבנה או אגף בלבד; בעלי הדירות רשאים לקבוע בתקנון שיקיימו אסיפה כללית ונציגות נפרדת לגבי אותו מבנה או אגף.

חלקי הרכוש המשותף
הצמודים לדירות

אי-תחולת פרק ה'

החלק ברכוש משותף

נשיאת הוצאות
[תיקונים: התשנ"ד,
התשנ"ב, התשס"ה (מס' 2)]

בית משותף המורכב
ממבנים או מאגפים
(תיקון התשנ"ב)

1. עד יום 1.8.2006, במקום הטקסט החל במילה זו ועד "שבבית המשותף", יבוא: "הכל בהתאם לחלקו ברכוש המשותף". עוד נקבע כי שינוי זה אין בכוחו כדי לפגוע בתוקפה של הוראה בתקנון המוסכם שהיה בתוקף ערב יום 1.8.2006.

(ב) באין קביעה בתקנון כאמור בסעיף קטן (א), רשאי המפקח להורות כי בית מורכב יתנהל כאמור בסעיף קטן (א) אם נוכח שנסיבות הענין מצדיקות לעשות כן; הורה המפקח כאמור, יקבע את חלקי הרכוש המשותף שיחול עליהם סעיף קטן (א).
(ג) אין בקביעה שבית מורכב יתנהל כאמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מהוראות החוק החלות על הרכוש המשותף בבית כאמור, שהחזקתו וניהולו לא הופרדו.

סימן ג': ניהול הבית המשותף

61. בית משותף יתנהל על פי תקנון המסדיר את היחסים בין בעלי הדירות ואת זכויותיהם וחובותיהם בקשר לבית המשותף. **תקנון**
62. (א) בעלי הדירות רשאים לערוך תקנון ולשנות את הוראותיו ברוב של בעלי הדירות ששני שלישים של הרכוש המשותף צמודים לדירותיהם, אולם אין לקבוע או לשנות בתקנון זכויות של בעלי דירות או להטיל עליהם חובות או תשלומים מסוג או בשיעור שלא פורשו בחוק זה אלא בהסכמתם, ואין לקבוע הצמדה של חלק מסויים מהרכוש המשותף לדירה פלונית אלא בהסכמת כל בעלי הדירות.
(1א) הוצמד חלק מסויים מהרכוש המשותף לדירה פלונית, ניתן להעבירו לדירה אחרת בבית ללא הסכמת בעלי הדירות האחרים ובלבד שנתקיימו הוראות סעיף 145.
(ב) לענין סעיף קטן (א), "בעל דירה" - לרבות המחכיר בדירה המוחכרת בחכירה לדורות ומחכירה משנה בדירה המוחכרת בחכירת-משנה לדורות.
(ג) תקנון וכל שינוי בו ניתנים לרישום, ומשנרשמו, כוחם יפה גם כלפי אדם שנעשה בעל דירה לאחר מכן.
63. תקנון ניתן לרישום אף בשעה שהבית המשותף על כל דירותיו הוא בבעלותו של אדם אחד. **תקנון שנערך על ידי יחיד**
64. מקום שלא נרשם תקנון לפי סעיף 62, ובמידה שאין בתקנון שנרשם הוראה בנדון, יראו את התקנון המצוי שבתוספת כתקנון שנרשם על ידי בעלי הדירות. **התקנון המצוי**
65. לכל בית משותף תהיה נציגות לשם ניהול עניני הבית המשותף; הנציגות תיכון ותפעל לפי הוראות התקנון. **נציגות הבית המשותף**
66. (א) עם רישום הבית בפנקס הבתים המשותפים ימנה המפקח שנתן את צו הרישום נציגות זמנית לאותו בית עד שתיכון הנציגות הראשונה לפי התקנון; הרכב הנציגות הזמנית יהיה בהתאם להמלצת בעלי הדירות שביקשו את הרישום; באין המלצה כזאת, ימנה המפקח נציגות זמנית לפי שיקול-דעתו מבין בעלי הדירות שבבית המשותף או - אם לא היתה אפשרות מעשית לעשות כן - שלא מבין בעלי הדירות, ורשאי הוא לקבוע לה שכר שישולם לה על ידי בעלי הדירות.
(ב) דינה של נציגות שנתמנתה כאמור בסעיף קטן (א) יהא לכל דבר כדין נציגות שנכונה לפי הוראות התקנון.
67. (א) לא נכונה בבית משותף נציגות לפי הוראות התקנון, או שהנציגות אינה פועלת, רשאי המפקח למנות לאותו בית נציגות, והוראות סעיף 66 יחולו, בשינויים המחוייבים, על מינוי הנציגות, על קביעת שכרה ועל מעמדה.
(ב) קבע תקנונו של הבית המשותף בחירת הנציגות באסיפה כללית, לא ישתמש המפקח בסמכותו לפי סעיף קטן (א) אלא לאחר שכינס את בעלי הדירות לאסיפה כללית לבחירת הנציגות והנציגות לא נבחרה באסיפה, או שנוכח כי בנסיבות המקרה כינוס האסיפה לא יהיה מעשי.
- הנהל באין נציגות**

- השכר לנציגות 68. השכר שנקבע על ידי המפקח לנציגות שנתמנתה כאמור בסעיף 66 או בסעיף 67, דינו כדין הוצאה שבעלי הדירות חייבים להשתתף בה כאמור בסעיף 58.
- הנציגות – מורשה של בעלי הדירות 69. הנציגות תשמש מורשה של כל בעלי הדירות בכל ענין הנוגע להחזקתו התקינה ולניהולו של הבית המשותף, והיא זכאית בעינים אלה להתקשר בחוזים ולהיות צד בכל הליך משפטי ובכל משאומתן אחר בשם כל בעלי הדירות.
- אסיפה כללית (תיקון התשנ"ב) 70. קבע תקנונו של בית משותף הוראות בדבר קיום אסיפה כללית של בעלי הדירות והאסיפה לא נתכנסה במועדה בהתאם להוראות התקנון, רשאי המפקח לכנסה ולקבוע את סדריה, והוראות התקנון בדבר אסיפה כללית יחולו כאילו כונסה בהתאם להוראותיו.
- החלטות בעלי הדירות [תיקון התשס"ב (מס' 2)] 71. (א) החלטה של בעלי הדירות שנתקבלה בהתאם לתקנון ונרשמה בספר ההחלטות תחייב כל בעל דירה, בין שהיה בעל דירה בשעת קבלת ההחלטה ובין שהיה לבעל דירה אחרי קבלתה; ספר ההחלטות יהיה פתוח לעיון בכל עת סבירה לכל בעל דירה.
- (ב) (1) בעלי הדירות רשאים לקבוע, בתקנון או בהחלטה שהתקבלה ברוב של בעלי הדירות ששני שלישים של הרכוש המשותף צמודים לדירותיהם, כי הניהול וההחזקה התקינה של הרכוש המשותף, כולם או רובם, יתבצעו על ידי מי שבעלי הדירות יתקשרו עמו למטרה כאמור (בחוק זה - מתחזק).
- (2) החלטה לענין התקשרות עם מתחזק מסוים או לענין החלפתו תתקבל בידי בעלי הדירות שיותר ממחצית הרכוש המשותף צמוד לדירותיהם.
- (ג) דינו של שכר המתחזק כדין הוצאה שבעלי דירות חייבים להשתתף בה, כאמור בסעיף 58(א).
- (ד) על המתחזק יחולו, לענין ניהול החשבונות ואישורם והמצאת מידע לבעלי הדירות, החובות המוטלות על גזבר בסעיף 16 לתקנון המצוי שבתוספת.

פרק ז': זכויות במקרקעי הזולת

סימן א': שכירות

- שכירות של חלק מסויים של מקרקעין 78. על אף האמור בסעיף 13 ניתן להשכיר חלק מסויים של מקרקעין.
- דינה של שכירות קצרה 79. (א) על אף האמור בסעיפים 7 ו-8, שכירות לתקופה שאינה עולה על חמש שנים אינה טעונה רישום, והתחייבות לעשות עיסקה כזאת אינה טעונה מסמך בכתב.
- (ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על שכירות שיש עמה ברירה להאריך את תקופתה לתקופה כוללת העולה על חמש שנים, ולא על שכירות שתקופתה, כולה או מקצתה, חלה כעבור חמש שנים מגמירת חוזה השכירות.
- (ג) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע רישום של שכירות שאינה טעונה רישום, אם ביקשו זאת הצדדים.
- שכירות קצרה נוגדת 80. הושכרו מקרקעין בשכירות שאינה טעונה רישום ולא נרשמה, ולפני שנמסרו לשוכר חזר המשכיר והשכירם לאדם אחר בשכירות שאינה טעונה רישום והנוגדת את השכירות הראשונה, זכותו של השוכר הראשון עדיפה, אך אם השני שכר וקיבל את המקרקעין בתוס'לב - זכותו עדיפה.
- שיעבור שכירות במשכנתה או בזיקת הנאה 81. (א) שכירות שנרשמה, רשאי השוכר, בכפוף למוסכם בתנאי השכירות, לשעבדה במשכנתה בלי הסכמת המשכיר והוראות סימן ב' יחולו, בשינויים המחוייבים.

(ב) שכירות שנרשמה, רשאי השוכר, בכפוף למוסכם בתנאי השכירות, לשעבדה בזיקת הנאה בלי הסכמת המשכיר והוראות סימן ג' יחולו, בשינויים המחוייבים.

82. (בוטל). (תיקון התשל"א)

83. הוראות פרק זה יחולו, בשינויים המחוייבים, על הזכות להחזיק במקרקעין השאלה ולהשתמש בהם שלא לצמיתות, שהוקנתה שלא בתמורה.

84. (א) בכפוף להוראות פרק זה יחולו על שכירות מקרקעין דיני השכירות הכלליים. דיני השכירות וחוקי הגנת הדייר
(ב) הוראות חוק זה אינן באות לגרוע מהוראות החוקים שענינם הגנת הדייר, לרבות חוק דמימפתח, התשי"ח-1958.

סימן ב': משכנתה

85. (א) משכנתה אינה פוגעת בזכותו של בעל המקרקעין להחזיק בהם, להשתמש בהם ולעשות בהם כל עסקה, והכל בכפוף למוסכם בתנאי המשכנתה.
(ב) עיסקה שבעל המקרקעין עשה בהם לאחר שמושכו, אין בה כדי לגרוע מזכותו של בעל המשכנתה לממש אותה, ואין לעיסקה כזאת תוקף כלפי מי שרכש את המקרקעין בהוצאה לפועל של המשכנתה.

86. מושכו מקרקעין במשכנתאות מדרגות שונות ונפדתה אחת מהן, רשאי בעל המקרקעין להביא במקומה משכנתה אחרת מאותה דרגה, אם נקבעה זכות כזאת בתנאי המשכנתה שלאחריה.

87. (א) בכפוף למוסכם בתנאי המשכנתה רשאי בעל המשכנתה להעביר את המשכנתה, או חלק ממנה, לאדם אחר, יחד עם החוב המובטח על ידיה, כולו או מקצתו, ללא הסכמת בעל המקרקעין.
(ב) הועברה המשכנתה ולא נודע לחייב על ההעברה, מופטר הוא על ידי תשלום החוב לבעל המשכנתה הקודם.

88. אין בכוחם של תנאי המשכנתה כדי לגרוע מהזכות לפדות את המקרקעין הממושכנים לפני המועד לקיום החוב בהתאם להוראות סעיף 13(ב) לחוק המשכון, התשכ"ז-1967; האמור בסעיף זה לא יפגע בתנאי שהותנה לפני תחילת חוק זה.

89. רצה בעל המקרקעין לפרוע מה שמוגיע ממנו על פי המשכנתה אלא שבעל המשכנתה לא קיבלהו, רשאי בעל המקרקעין להפקיד את המגיע ממנו, כולו או מקצתו, בידי הרשם ולבקש שהרשם יפקיע את המשכנתה במידה שנפדתה; שר המשפטים רשאי להתקין תקנות לענין סעיף זה.

90. מימוש המשכנתה יהיה על פי פסקדין של בית-משפט או על פי צו ראש ההוצאה לפועל ובדרך האמורה בסעיף 18 לחוק המשכון, התשכ"ז-1967.

91. בכפוף להוראות פרק זה יחולו על משכנתה הוראות חוק המשכון, התשכ"ז-1967; אולם אין למשכן מקרקעין או שכירות רשומה במקרקעין אלא על ידי משכנתה.

התוספת
(סעיף 64)

(תיקונים: התשל"ז,
התשנ"ב)

תקנון מצוי של בעלי הדירות בבית משותף

1. **הגדרות** בתקנון זה -
"בעל דירה" - לגבי דירה שהוחכרה לתקופה שלמעלה מעשרים וחמש שנים - החוכר או חוכרה-משנה, לפי הענין, זולת אם נקבע בחוזה החכירה שלענין התקנון לא יראו אותם כבעלי-דירה;
"רכוש משותף" - כל חלקי הבית המשותף חוץ מן החלקים הרשומים כדירות, ולרבות הקרקע, הגגות, הקירות החיצוניים, המסד, חדריה-מדרגות, מעליות, מיקלטים, וכן מיתקני הסקה או מים וכיוצא באלה המיועדים לשמש את כל בעלי הדירות או מרביתם אפילו הם בתחומי דירה מסויימת.
2. **שינויים ותיקונים בדירה (תיקון התשנ"ד)**
(א) בעל דירה אינו רשאי לעשות בדירתו שינויים או תיקונים הפוגעים ברכוש המשותף או מסכנים או עשויים לסכן את קיומו או משנים או עשויים לשנות את ערכו, אלא אם קיבל תחילה הסכמת האסיפה הכללית של בעלי הדירות.
לענין זה, "פגיעה ברכוש המשותף" - לרבות פגיעה בחזותו החיצונית התקינה והאחידה כפי שהיתה בעת גמר הבניה.
(ב) בעל דירה אינו רשאי לעשות בדירתו שינויים או תיקונים הפוגעים בדירה אחרת או מסכנים או עשויים לסכן את קיומה, או משנים או עשויים לשנות את ערכה, אלא אם קיבל תחילה הסכמת בעל הדירה האחרת.
(ג) כל שינוי או תיקון אחר רשאי בעל דירה לעשות בדירתו על דעת עצמו.
3. **הזכות לתביעה ותיקונים (תיקון התשל"ז)**
(א) בעל דירה זכאי לדרוש מהנציגות שתבצע כל תיקון בבית או ברכוש המשותף, שאי-ביצועו עלול לפגוע בדירתו או בערכה.
(ב) בעל דירה זכאי לדרוש מבעל דירה אחרת שיבצע תיקון בדירה האחרת, שאי-ביצועו עלול לפגוע בדירתו של דורש התיקון.
4. **עבודות לבדיק הרכוש**
(א) בעל דירה חייב להרשות שיבצעו בדירתו העבודות ההכרחיות להחזקתו התקינה של הרכוש המשותף, ולתכלית זו רשאים חברי הנציגות ובני-אדם הפועלים בשמה להיכנס לדירתו ולבצע בה עבודות כאמור.
(ב) פגעו העבודות האמורות בדירה, חייבים בעלי כל הדירות להשתתף בהוצאות החזרת המצב לקדמותו בשיעור שבו הם משתתפים בהוצאות החזקת הרכוש המשותף.
5. **אסיפה כללית רגילה**
(א) בעלי הדירות יקיימו אחת לשנה אסיפה כללית לשם קביעת דרכי ניהולו של הרכוש המשותף והשימוש בו, קביעת ההוצאות הכרוכות בכך, מינוי נציגות, אישור החשבונות והסדר העניינים האחרים הנובעים מהשכנות בבית המשותף.
(ב) הנציגות תקבע את מועד האסיפה הכללית ותועיד אותה; האסיפה הראשונה תתקיים תוך שלושה חדשים מיום רישום הבית בפנקס הבתים המשותפים; לאחר זאת תתקיים האסיפה לא יאוחר מחמישה-עשר חודש מיום האסיפה הקודמת.
6. **אסיפה כללית שלא מן המניין**
(א) נוסף על האסיפות הכלליות לפי סעיף 5 רשאית הנציגות להועיד אסיפה כללית כל אימת שהדבר ייראה לה, והיא חייבת להועידה, אם דרשו זאת בעליהן של שליש מן הדירות לפחות.
(ב) לא הועידה הנציגות אסיפה תוך ארבעה-עשר יום מהיום שהוגשה לה דרישה כאמור בסעיף-קטן (א), רשאים בעלי הדירות שדרשו זאת להועיד את האסיפה.

7. (א) הודעה על מועד קיומה של אסיפה כללית ומקומה תימסר לבעלי כל הדירות כינוס אסיפה ארבעה ימים לפחות לפני המועד.
(ב) הודעה שהוצגה במקום בולט על פני הבית המשותף או בתוכו, רואים אותה כאילו נמסרה לכל בעל דירה יום אחד לאחר שהוצגה.
8. (א) רואים אסיפה כללית כחוקית אם הודעה על קיומה נמסרה כאמור בסעיף 7 המניין באסיפה והשתתפו בה בעליהן של מחצית הדירות לפחות, בעצמם או על ידי באיכוח.
(ב) ההודעה על קיום האסיפה הכללית יכול שתקבע שאם לא יהיה נוכח מנין חוקי בשעה שנקבעה לפתיחת האסיפה, תתקיים האסיפה בשעה אחרת באותו יום, ומשנקבע כן, תהיה האסיפה שנתכנסה בשעה האחרת חוקית בכל מספר של משתתפים.
9. (א) ההודעה על מועד אסיפה כללית תפרט את סדריה.
(ב) בעל דירה רשאי להוסיף נושא לסדריה של האסיפה, ובלבד שהודעה על כך תימסר לבעלי כל הדירות האחרות יומיים לפחות לפני מועד האסיפה בדרך שנמסרת הודעה על מועד קיומה של אסיפה כללית.
(ג) לא תדון אסיפה כללית בנושא שלא נכלל בסדריה, אלא אם כל בעלי הדירות הסכימו שהענין יעמוד לדיון בה.
10. אסיפה כללית תבחר יושב־ראש ומזכיר האסיפה. יו"ר ומזכיר האסיפה
11. יושב־ראש האסיפה הכללית רשאי, בהסכמת האסיפה, לדחות את המשכה לתאריך שייראה לו, והוא חייב לדחותה אם דרשו זאת רוב הנוכחים באסיפה. דחיית האסיפה
12. (א) החלטות האסיפה הכללית יתקבלו ברוב דעות.
(ב) החלטה המטילה על בעל דירה חובות או תשלומים מסוג או שיעור שלא פורשו בפרק ו' לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969, או בתקנון זה, או המשנה את זכויותיו, לא יהיה לה תוקף לגבי אותו בעל דירה אלא אם הסכים לה. החלטות
13. (א) ההצבעה באסיפה הכללית תהיה בהרמת־ידים, אך לפי דרישת רבע לפחות מבעלי הדירות הנוכחים תתקיים הצבעה בקלפי.
(ב) בהצבעה זכאי בעלה של כל דירה לדעה אחת.
(ג) היו הדעות שקולות, יכריע יושב־ראש האסיפה. הצבעות
14. (א) כל בעל דירה רשאי להשתתף באסיפה כללית ולהצביע בה בעצמו או על ידי באיכוח.
(ב) באיכוח שנתמנה לייצג בעל דירה באסיפה כללית יביא לפני הנציגות, סמוך לפתיחת האסיפה, כתב־מינוי חתום בידי בעל הדירה שמינה אותו.
(ג) בעל דירה שהוא תאגיד ישתתף באסיפה ובהצבעה על ידי באיכוח שנתמנה בהתאם לתקנותיו; תעודה חתומה בידי המנהל או המזכיר של התאגיד, והמאשרת שבא־כוחו נתמנה בהתאם לתקנותיו, תשמש ראיה חותכת לכך.
(ד) היה לדירה יותר מבעל אחד, ימנו הבעלים אחד מהם, או אדם אחר, כבא־כוחם באסיפה הכללית; באיכוח שנתמנה כאמור יביא לפני הנציגות, סמוך לפתיחת האסיפה, כתב־מינוי חתום בידי כל בעלי הדירה.
15. (א) האסיפה הכללית הרגילה תבחר בנציגות בת חבר אחד או יותר, אך לא יותר מחמישה חברים; בנציגות של יותר מאחד ייבחר אחד מחבריה כגזבר.
(ב) אסיפה כללית שלא מן המניין רשאית להחליף את הנציגות, לשנות את הרכבה, או להשלימה, אם ירד מספר חבריה מכל סיבה שהיא; נקבע מספר חברי הנציגות הנציגות

ומספר חבריה ירד מכל סיבה עד למטה ממספר זה, יועידו חברי הנציגות הנשארים, תוך עשרה ימים, אסיפה כללית שלא מן המניין לשם השלמת הרכב הנציגות.

(ג) תקופת כהונתה של הנציגות, כולל חבריה שנבחרו לפי סעיף קטן (ב), היא עד לבחירת הנציגות החדשה באסיפה הכללית הרגילה הבאה.

(ד) החלטות הנציגות יתקבלו ברוב דעות; היו הדעות לגבי הצעה מסויימת שקולות, רואים את ההצעה כנדחית.

חשבוניות
(תיקון התשנ"ב)

16. (א) הגזבר יקבל חשבון לכל הוצאה, ימסור קבלה לכל הכנסה וינהל פנקס הכנסות והוצאות; הגזבר יביא לאישור האסיפה הכללית הרגילה את הפנקס וכן יביא עמו את החשבוניות והקבלות שקיבל, העתקי הקבלות שמסר והמסמכים הנוגעים להם.

(ב) הגזבר יערוך דין וחשבון כספי אחת לששה חדשים; הדין וחשבון יכלול גם את פירוט ההשקעות של ההכנסות שהצטברו.

(ג) בעל דירה רשאי בכל עת סבירה לעיין בפנקס ההכנסות וההוצאות, בחשבוניות, בקבלות ובמסמכים הנוגעים להם ובדין וחשבון הכספי.

(ד) הגזבר יפקיד את ההכנסות בחשבון בנק על שם הבית המשותף.

(ה) שנת הכספים של הבית המשותף תתחיל ביום 1 בינואר, ותסתיים ביום 31 בדצמבר של אותה שנה; שנת הכספים הראשונה תתחיל ביום רישומו של הבית בפנקס הבתים המשותפים ותסתיים ביום 31 בדצמבר הראשון שלאחר יום הרישום.

חוק הנאמנות, התשל"ט-1979

(סעיפים נבחרים)

פרק א': הוראות כלליות

1. נאמנות היא זיקה לנכס שעל פיה חייב נאמן להחזיק או לפעול בו לטובת נהנה או למטרה אחרת.
2. נאמנות נוצרת על פי חוק, על פי חוזה עם נאמן או על פי כתב הקדש.
3. (א) פירותיהם ותמורהם של נכסי הנאמנות יהיו אף הם לנכסי הנאמנות.
(ב) אין לרדת לנכסי הנאמנות אלא בשל חובות המוטלים עליהם או הנובעים מפעולות הנאמנות.
(ג) הנאמן חייב להחזיק את נכסי הנאמנות בנפרד מנכסים אחרים או בדרך המאפשרת להבחין ביניהם.
4. היה בנכסי הנאמנות נכס שפעולות בו טעונות רישום בפנקס המתנהל על פי חוק, רשאי הנאמן להודיע על קיום הנאמנות לממונה על הפנקס, והממונה ירשום בו הערה מתאימה.
5. כוחה של נאמנות יפה כלפי כל מי שידע או שהיה עליו לדעת עליה, ומשנרשמה הערה לפי סעיף 4 - כלפי כל העולם.
6. כספי הנאמנות שאינם דרושים לצרכיה השוטפים חייב הנאמן להחזיק או להשקיע כיעיל לשמירת הקרן ולעשיית פירות; שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות דרכים שבהן ניתן להשקיע כספי נאמנות, והנאמן אינו נושא באחריות אם השקיע אותם בהתאם לתקנות אלה.
7. (א) הנאמן חייב לנהל חשבונות בכל עניני הנאמנות.
(ב) הנאמן חייב לתת לנהנים דין וחשבון על עניני הנאמנות אחת לשנה ובגמר כהונתו, ולמסור להם ידיעות נוספות לפי דרישתם הסבירה.
8. (א) נאמן אינו זכאי לשכר בעד מילוי תפקידיו, זולת אם מילויים היה מעיסוקיו; אולם רשאי בית המשפט להקציב לו שכר, אם ראה שהדבר מתחייב מהיקף תפקידיו כנאמן.
(ב) נאמן זכאי לשיפוי על הוצאות סבירות שהוציא ועל התחייבויות שהתחייב בהן באופן סביר עקב מילוי תפקידיו.
(ג) נאמן רשאי להחזיר לעצמו את שכרו והוצאותיו מנכסי הנאמנות, והוא רשאי לעכבם בידו כערובה לסילוק המגיע לו לפי סעיף זה.
(ד) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות לענין שכר, גמול והחזר הוצאות שישולמו לפי סעיף זה לנאמן של הקדש ציבורי כהגדרתו בסעיף 26, לרבות הגבלות לענין תשלומים כאמור; הוראות כאמור בסעיף קטן זה יכול שייקבעו לסוגי הקדש ציבורי.
9. (א) בנאמנות שיש בה יותר מנאמן אחד -
(1) יפעלו הנאמנים ביחד; היו דעותיהם חלוקות, יפעלו לפי הוראות בית המשפט;

- (2) בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מהם לפעול על דעת עצמו ;
 (3) הם אחראים לפעולותיהם יחד ולחוד, פרט לנאמן שהתנגד לפעולה או לא ידע עליה ;
 (4) נתפנה מקומו של אחד מהם או שחדל לפעול, או שהוכרז פסול דין או פושט רגל, על הנותרים או הנותר לעשות מיד למילוי מקומו לפי סעיף 21 ולהמשיך במילוי תפקידיהם ככל שהדבר אינו סובל דיחוי.
 (ב) פעולה של אחד הנאמנים שנעשתה בתמורה כלפי אדם שפעל בתום לב תהא בתוקף אף אם היתה סותרת הוראת סעיף קטן (א)(1).

חובות וסמכויות

10. (א) נאמן חייב לשמור על נכסי הנאמנות, לנהלם ולפתחם ולפעול להשגת מטרות הנאמנות, ומוסמך הוא לעשות כל הדרוש למילוי תפקידיו.
 (ב) במילוי תפקידיו חייב הנאמן לנהוג באמונה ובשקידה כפי שאדם סביר היה נוהג באותן נסיבות.
 (ג) נאמן של כמה נאמנויות לא יפעל בפעולה שביניהן.
 (ד) נאמן אינו רשאי לאצול מתפקידיו לזולתו ; אין בכך כדי למנוע העסקת אדם כדרוש למטרות הנאמנות.

כפיפות לתנאי הנאמנות

11. הוראות סעיפים 3(א) ו-(ג), 6, 7, 8, 9(א), 10(א), (ג) ו-(ד) ו-13 יחולו בכפוף לתנאי הנאמנות.

אחריות
(תיקון התש"ם)

12. (א) נאמן אחראי לנזק שנגרם לנכסי הנאמנות או לנהנים עקב הפרת חובתו כנאמן ; על אחריותו לאבדנם ולנזקם של נכסי הנאמנות המוחזקים בידו יחולו הוראות חוק השומרים, התשכ"ז-1967 ; לענין זה יראו את הנאמן כשומר ואת הנהנים כבעלי הנכסים.
 (ב) בית המשפט רשאי לפטור נאמן מאחריותו, כולה או מקצתה, אם פעל בתום לב ונתכוון למילוי תפקידיו.
 (ג) נאמן רשאי לבקש מבית המשפט הוראות, והוא אינו נושא באחריות אם פעל בתום לב לפי הוראות בית המשפט או באישורו.

איסור טובת הנאה

13. (א) נאמן לא ירכוש לעצמו או לקרובו נכס מנכסי הנאמנות או כל זכות בו, לא יפיק לעצמו או לקרובו טובת הנאה אחרת מנכסי הנאמנות או מפעולותיה, ולא יעשה דבר שיש בו סתירה בין טובת הנאמנות לבין טובתו שלו או של קרובו.
 (ב) "קרוב" של נאמן, לענין סעיף זה -
 (1) בן זוג ;
 (2) הורה, הורה-הורה, צאצא, אח או אחות של הנאמן או של בן זוג ;
 (3) בן זוג של אחד המנויים בפסקה (2) ;
 (4) שותף של נאמן או של אחד המנויים בפסקאות (1) עד (3) ;
 (5) תאגיד שבהונו, ברווחיו או בשליטתו יש לנאמן או למנויים בפסקאות (1) עד (3) חלק העולה על 5% .
 (ג) בית המשפט רשאי לאשר מראש פעולה מן המנויות בסעיף קטן (א) אם ראה שהיא לטובת הנאמנות.
 (ד) הוראות סעיף קטן (א) אינן באות לגרוע ממה שמגיע לנאמן או לקרובו מכוח היותם נהנים.
 (ה) פעולה מן המנויות בסעיף זה שנעשתה בלי אישור בית המשפט - בטלה, זולת אם נעשתה בתמורה כלפי אדם שאינו בין המנויים בסעיף קטן (ב)(1) ו-(2) ושפעל בתום לב.

14. פעולה שנעשתה בהפרת חובת הנאמנות והצד השלישי ידע או היה עליו לדעת על ההפרה, או שנעשתה ללא תמורה, רשאי בית המשפט לבטלה, ועל הצד השלישי יחולו אחריות וחובות כשל נאמן ; ידיעה על קיום הנאמנות, אין בה בלבד משום ידיעה על הפרת חובת הנאמנות.
15. ריווח שהפיק נאמן שלא כדין עקב הנאמנות, דינו כחלק מנכסי הנאמנות.
16. נתבטלה נאמנות, רשאי בית המשפט לקבוע מה ייעשה בנכסיה, והוא יורה על העברתם למטרות חינוך, תרבות, דת, מדע, אמנות, סעד, בריאות או ספורט, הכל לפי תנאי הנאמנות ולפי אומד דעתו של יוצרה.
- ביטול פעולות (תיקון התש"ם)
- דין ריווח אסור
- נכסי נאמנות שנתבטלה

פקודת הנזיקין [נוסח חדש]

(סעיפים נבחרים)

פרק א': פרשנות

1. בכפוף לפקודת הפרשנות תתפרש פקודה זו לפי עיקרי הפרשנות המשפטית המקובלים באנגליה, וביטויים המשמשים בה - חזקה היא - ככל שהדבר מתיישב עם ההקשר ובאין הוראה אחרת מפורשת - שמשמעותם כמשמעות הנודעת למקביליהם במשפט האנגלי ויתפרשו על דרך זו. פירוש
2. בפקודה זו - הגדרות
- "הורים" - לרבות הוריה הורים והורים חורגים ;
- "חיה" - לרבות צפרים, דגים, חרקים וזחלים ;
- "חיית בר" - כל חיה שכנוהג בישראל אין מחזיקים אותה כלואה או בפיקוחו של אדם ;
- "ילד" - לרבות נכד, ילד-חורג, עובר, ילד שלא-מנישואין, או ילד מאומץ ; ובהסקת מסקנה בדבר קירבה משפחתית, הכלולה לפי הוראות פקודה זו בהגדרות הביטויים "הורים" ו"ילד", יראו את הנולד שלא-מנישואין ואת המאומץ כצאצא כשר של אמו ושל הידוע כאביו או של מאמצו, הכל לפי הענין ;
- "מיטלטלין" - דומם או חיה, לרבות כסף, פרי עצים וגפנים, דגנים, ירקות ויבולים אחרים ומים, בין בתלוש ובין במחובר ;
- "מעביד" - מי שיש לו ביחסיו עם אדם אחר שליטה גמורה על הדרך שבו אדם אחר מבצע עבודה בשבילו, ואילו הוא עצמו אין עליו מרות דומה לגבי אותה עבודה, ו"עובד" הוא מי שעבודתו נתונה לשליטה כאמור ; אולם מי שהוא בשירות של המדינה או של רשות מקומית או של אדם אחר - לא יראוהו כמעביד או כעובד של זולתו באותו שירות ;
- "מקרקעין" - קרקע, עצים, בתים, בנינים וקירות או מבנים אחרים ;
- "נזק" - אבדן חיים, אבדן נכס, נזק, נזק, רוחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה ;
- "נזק ממון" - הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים ;
- "נכס" - מקרקעין או מיטלטלין ;
- "נתבע" - לרבות נתבע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד ;
- "פגיעה" - נגיעה שלא-כדין בזכות משפטית ;
- "תובע" - לרבות תובע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד ;
- "תובענה" - כל הליך אזרחי לפני בית-משפט, לרבות קיזוז ותביעה-שכנגד ;
- "תופש" - אדם התופש מקרקעין כדין, או הזכאי כלפי בעל המקרקעין לתפוש אותם או להשתמש בהם, ובאין אדם כאמור - בעל המקרקעין.

פרק ב': זכויות וחבויות בנזיקין

3. הדברים המנויים להלן בפקודה זו הם עוולות, ובכפוף להוראות הפקודה - כל הנפגע או הניזוק על ידי עוולה שנעשתה בישראל יהא זכאי לתרופה המפורשת בפקודה מידי עושה העוולה או האחראי לה. עוולה והזכות לתרופה
4. לא יראו כעוולה מעשה, שאילו היה חוזר ונשנה לא היה בו כדי ליצור תביעה לזכות נוגדת, ואדם ברדעת ומזג כרגיל לא היה בא בנסיבות הנתונות בתלונה על כך. מעשה של מה בכך

5. (א) בתובענה שהוגשה על עוולה תהא הגנה שהתובע ידע והעריך, או יש להניח שידע והעריך, את מצב הדברים שגרמו לנזק וכי חשף עצמו או רכשו למצב זה מרצונו. (ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על תובענה שהוגשה על עוולה הנובעת מאימילוי חובה שהיתה מוטלת על הנתבע מכוח חיקוק. (ג) ילד למטה מגיל שתיים עשרה לא ייחשב כמסוגל לדעת או להעריך את מצב הדברים שגרמו לנזק או כמסוגל מרצונו לחשוף עצמו או רכשו למצב זה.
- 6.¹ בתובענה שהוגשה על עוולה, חוץ מרשלנות, תהא הגנה שהמעשה שמתלוננים עליו היה לפי הוראות חיקוק ובהתאם להן או שנעשה בתחום הרשאה חוקית או מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית; בסעיף זה, "מעשה" - לרבות מחדל.
19. (א) נפטר אדם - כל עילות תביעה בשל עוולה שהיו עומדות לנפטר או נגדו, יוסיפו לעמוד בעינן, בכפוף להוראות סעיף זה, לטובת עזבונו או נגד עזבונו, הכל לפי הענין. (ב) היתה עילת תובענה מוסיפה לעמוד כאמור לטובת עזבונו של נפטר, והמעשה או המחדל היוצר את העילה גרם למותו, יהיו הפיצויים שניתן להיפרע לטובת העזבון מחושבים בלי שים לב להפסד או לריווח שנגרם לעזבון עקב המוות, אבל ניתן לכלול בהם סכום להוצאות קבורה. (ג) נסבל נזק על ידי מעשה או מחדל שהיו משמשים עילה לתובענה בשל עוולה נגד אדם פלוני אלא שנפטר לפני הנזק או בשעת הנזק, יראו, לענין פקודה זו, את עילת התובענה שהיתה קיימת נגדו בשל המעשה או המחדל אילו נפטר אחרי הנזק, כאילו היתה קיימת נגדו לפני שנפטר. (ד) הזכויות הנתונות לפי פקודה זו לעזבון של נפטר באות להוסיף על הזכויות הנתונות לתלויים בנפטר לפי פקודה זו או כל חיקוק אחר ולא לגרוע מהן.
20. עזבון חדל פרעון שניתן להגיש נגדו תובענה לפי סעיף 19, יראו כל חבות בשל עילת התובענה כאילו היא חוב ברה"כחה נגד העזבון אף שלפי טבעה היא דרישה לדמינזק בלתיקצובים שאינם נובעים מחוזה או מהבטחה או מהפרת נאמנות.
21. מי שניתן לגביו צו לפתיחת הליכים לפי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018, יכול לתבוע על עוולה; ואולם - (1) הזכות לתבוע על עוולה שגרמה נזק ממון לנכסי מי שניתן לגביו צו לפתיחת הליכים לפי החוק האמור תעבור לידי הנאמן או תמומש בידיו; (2) (נמחקה); (3) סעיף זה כפוף להוראות סעיף 19.
22. הזכות לתרופה בשל עוולה, וכן החבות עליה, אינה ניתנת להמחאה אלא מכוח הדין.

פרק ג': העוולות

סימן ד': רשלנות

35. עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלחיד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלחיד
1. עד יום 10.2.2006 יקרא סעיף זה כך שאחרי המילה "שהמעשה" יבוא: "או המחדל" וללא הסיפא המתחילה במילים "או שנעשה בתחום". נוסח זה יחול על כל התובענות שהוגשו עד לתאריך האמור.

היה משתמש או נוקט באותן נסיבות - הרי זו התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה.

36. החובה האמורה בסעיף 35 מוטלת כלפי כל אדם וכלפי בעל כל נכס, כל אימת שאדם סביר צריך היה באותן נסיבות לראות מראש שהם עלולים במהלכם הרגיל של דברים להיפגע ממעשה או ממחדל המפורשים באותו סעיף.

חובה כלפי כל אדם

37. האחריות לפי סעיפים 35 ו-36 של בעל מקרקעין או של תופשם, בשל מצבם של המקרקעין, תחזוקתם או תיקונם, לא תחול כלפי מי שנכנס למקרקעין כמסיג גבול, אלא אם הוכיח התובע שנכנס בתום-לב ובלי כוונה לעבור עבירה או לעשות עוולה.

אחריות בעל מקרקעין כלפי מסיג גבול (תיקון התש"ל)

37א. (א) האחריות לפי סעיפים 35 ו-36 בשל מצבו של שטח צבאי, תחזוקתו או תיקונו או בשל השימוש בו, לא תחול כלפי מי שנכנס לאותו שטח כמסיג גבול, אלא אם הוכיח התובע שנכנס בתום-לב ובלי כוונה לעבור עבירה או לעשות עוולה ושהאחראי לאותו שטח, או הפועל מטעמו במקום הכניסה, ידע על הימצאותו של הנכנס באותו שטח בשעה שנגרם הנזק.

אחריות כלפי מסיג גבול בשטח צבאי (תיקון התש"ל)

(ב) בסעיף זה, "שטח צבאי" -

(1) מקרקעין התפזשים בידי צבא-הגנה לישראל או שלוחה אחרת של מערכת הבטחון שאישר אותה שר הבטחון לענין זה;

(2) מקרקעין המשמשים למטרה בטחונית שעל הכניסה אליהם הופקדה שמירה או שהכניסה הוגבלה בהודעה המוצגת מחוצה להם;

(3) מקרקעין שיש בהם מיתקנים המיועדים למנוע כניסה לישראל או יציאה ממנה; לענין זה אישורו של מי שהסמיכו לכך שר הבטחון, כי המיתקן נועד לשמש למניעת כניסה לישראל או יציאה ממנה, יהא ראיה מוחלטת לדבר.

(ג) סעיף זה לא יחול אלא בתקופה שקיים במדינה מצב של חירום בתוקף אכרזה לפי סעיף 9(א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948.

סימן ח': נגישה

60. נגישה היא פתיחתו או המשכתו של הליך נפל - למעשה, ובזדון, ובלי סיבה סבירה ומסתברת - של הליך נפיל, נגד אדם, בפלילים או בפשיטת-רגל או בפירוק, וההליך חיבל באשראי שלו או בשמו הטוב או סיכן את חירותו, ונסתיים לטובתו, אם היה ההליך עשוי להסתיים כך; אך לא תוגש תובענה נגד אדם על נגישה רק משום שמסר ידיעות לרשות מוסמכת שפתחה בהליכים.

נגישה

61. ¹ (בוטל).

סייג לתובענה על נגישה (תיקון התשס"ה)

סימן ט': גרם הפרת-חוזה

62. (א) מי שביודעין ובלי צידוק מספיק גורם לאדם שיפר חוזה מחייב כדין שבינו לבין אדם שלישי הריהו עושה עוולה כלפי אותו אדם שלישי, אולם האדם השלישי לא יוכל להיפרע פיצויים בעד עוולה זו אלא אם סבל על ידי כך נזק-ממון.

גרם הפרת חוזה שלא כדין

(ב) לענין סעיף זה, היחסים הנוצרים על ידי נישואין לא ייחשבו כחוזה, ושבייתה והשבתה לא ייחשבו כהפרת-חוזה.

1. סעיף זה בטל החל ביום 10.2.2006.

סימן י': הפרת חובה חקוקה

63. (א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק - למעט פקודה זו - והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.
- (ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני־אדם בכלל או של בני־אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

חוק העונשין, התשל"ז-1977

(סעיפים נבחרים)

חלק א': כללי

[תיקון התשנ"ה (מס' 3)]

פרק ד': העבירה הפלילית והאחריות לה

[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

סימן ב': היסוד הנפשי שבעבירה

[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

19. אדם מבצע עבירה רק אם עשאה במחשבה פלילית, זולת אם -
(1) נקבע בהגדרת העבירה כי רשלנות היא היסוד הנפשי הדרוש לשם התהוותה; או
(2) העבירה היא מסוג העבירות של אחריות קפידה.

דרישת מחשבה פלילית
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

20. (א) מחשבה פלילית - מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות ולאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה, הנמנים עם פרטי העבירה, ולענין התוצאות גם אחת מאלה:
(1) כוונה - במטרה לגרום לאותן תוצאות;
(2) פזיזות שבאחת מאלה:

מחשבה פלילית
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

- (א) אדישות - בשוויון נפש לאפשרות גרימת התוצאות האמורות;
(ב) קלות דעת - בנטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות האמורות, מתוך תקווה להצליח למנען.
(ב) לענין כוונה, ראייה מראש את התרחשות התוצאות, כאפשרות קרובה לוודאי, כמוה כמטרה לגרמן.
(ג) לענין סעיף זה -

- (1) רואים אדם שחשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות כמי שהיה מודע להם, אם נמנע מלבררם;
(2) אין נפקה מינה אם נעשה המעשה באדם אחר או בנכס אחר, מזה שלגביו אמור היה המעשה להיעשות.

21. (א) רשלנות - אי מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות או לאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה, הנמנים עם פרטי העבירה, כשאדם מן היישוב יכול היה, בנסיבות הענין, להיות מודע לאותו פרט, ובלבד -

רשלנות
[תיקונים: התשנ"ד (מס' 3),
התשע"ו (מס' 7)]

- (1) שלענין הפרטים הנותרים היתה לפחות רשלנות כאמור;
(2) שבעבירה שעם פרטיה נמנית תוצאה שנגרמה על ידי המעשה או סכנה העלולה להיגרם בשלו - העושה נטל סיכון בלתי סביר להתרחשות התוצאה או לגרימת הסכנה כאמור.
(ב) רשלנות יכול שתיקבע כיסוד נפשי מספיק רק לעבירה שאיננה מסוג פשע.

סימן ה': העבירות לפי חומרתן

[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

24. אלה סוגי העבירות לפי חומרתן:
(1) "פשע" - עבירה שנקבע לה עונש חמור ממאסר לתקופה של שלוש שנים;

סיווג עבירות
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

- (2) "עוון" - עבירה שנקבע לה עונש מאסר לתקופה העולה על שלושה חודשים ושאינה עולה על שלוש שנים; ואם העונש הוא קנס בלבד - קנס העולה על שיעור הקנס שניתן להטיל בשל עבירה שעונשה הוא קנס שלא נקבע לו סכום;
- (3) "חטא" - עבירה שנקבע לה עונש מאסר לתקופה שאינה עולה על שלושה חודשים, ואם העונש הוא קנס בלבד - קנס שאינו עולה על שיעור הקנס שניתן להטיל בשל עבירה שעונשה הוא קנס שלא נקבע לו סכום.

פרק ה': עבירות נגזרות

[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

סימן א': הנסיון

[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

25. אדם מנסה לעבור עבירה אם, במטרה לבצעה, עשה מעשה שאין בו הכנה בלבד והעבירה לא הושלמה.
26. לענין נסיון, אין נפקה מינה אם עשיית העבירה לא היתה אפשרית מחמת מצב דברים שהמנסה לא היה מודע לו או טעה לגביו.
27. הוראה שבה נקבע לעבירה עונש חובה או שנקבע לה עונש מזערי, לא תחול על נסיון לעבור אותה.
28. מי שניסה לעבור עבירה, לא יישא באחריות פלילית לנסיון, אם הוכיח שמחפץ נפשו בלבד ומתוך חרטה, חדל מהשלמת המעשה או תרם תרומה של ממש למניעת התוצאות שבהן מותנית השלמת העבירה; ואולם, אין באמור כדי לגרוע מאחריותו הפלילית בשל עבירה מושלמת אחרת שבמעשה.

פטרור עקב חרטה
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

סימן ב': צדדים לעבירה

[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

29. (א) מבצע עבירה - לרבות מבצעה בצוותא או באמצעות אחר.
(ב) המשתתפים בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה, הם מבצעים בצוותא, ואין נפקה מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר.
(ג) מבצע באמצעות אחר הוא אדם שתרם לעשיית המעשה עלידי אדם אחר שעשאו ככלי בידיו, כשהאחר היה נתון במצב כגון אחד המצבים הבאים, כמשמעותם בחוק זה:
- (1) קטינות או אי שפיות הדעת;
 - (2) העדר שליטה;
 - (3) ללא מחשבה פלילית;
 - (4) טעות במצב דברים;
 - (5) כורח או צידוק.
- (ד) לענין סעיף קטן (ג), אם העבירה מותנית בעושה מיוחד, יהיה אדם מבצע אותה עבירה גם כאשר הייחוד מתקיים באדם האחר בלבד.
30. המביא אחר לידי עשיית עבירה בשכנוע, בעידוד, בדרישה, בהפצרה או בכל דרך שיש בה משום הפעלת לחץ, הוא משדל לדבר עבירה.

משדל
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

מסייע
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]
31. מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע.

עונש על סיוע
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]
32. הסיוע לעבור עבירה, עונשו - מחצית העונש שנקבע בחיקוק בשל ביצועה העיקרי; ואולם אם נקבע לה -

- (1) עונש מיתה או מאסר עולם חובה - עונשו מאסר עשרים שנה;
- (2) מאסר עולם - עונשו מאסר עשר שנים;
- (3) עונש מזערי - עונשו לא יפחת ממחצית העונש המזערי;
- (4) עונש חובה כלשהו - הוא יהיה עונש מרבי, ומחציתו תהא עונש מזערי.

נסיון לשידול
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]
33. הנסיון לשדל אדם לבצע עבירה, עונשו - מחצית העונש שנקבע לביצועה העיקרי; ואולם אם נקבע לה -

- (1) עונש מיתה או מאסר עולם חובה - עונשו מאסר עשרים שנים;
- (2) מאסר עולם - עונשו מאסר עשר שנים;
- (3) עונש מזערי - עונשו לא יפחת ממחצית העונש המזערי;
- (4) עונש חובה כלשהו - הוא יהיה עונש מרבי, ומחציתו תהא עונש מזערי.

פטור עקב הרמה
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]
34. (א) משדל או מסייע לא יישא באחריות פלילית לשידול או לסיוע, או לנסיון לשידול, אם מנע את עשיית העבירה או את השלמתה, או אם הודיע בעוד מועד לרשויות על העבירה לשם מניעת עשייתה או השלמתה ועשה למטרה זו כמיטב יכולתו בדרך אחרת; ואולם, אין באמור כדי לגרוע מאחריות פלילית לעבירה מושלמת אחרת שבמעשה.
(ב) "רשויות", לענין סעיף זה - משטרת ישראל, או גוף אחר המוסמך על פי דין למנוע את עשיית העבירה או את השלמתה.

עבירה שונה או נוספת
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]
34א. (א) עבר מבצע, אגב עשיית העבירה, עבירה שונה ממנה או נוספת לה, כאשר בנסיבות הענין, אדם מן היישוב יכול היה להיות מודע לאפשרות עשייתה -
(1) יישאו באחריות לה גם המבצעים בצוותא הנוטרים; ואולם, נעברה העבירה השונה או הנוספת בכוונה, ישאו המבצעים הנוטרים באחריות לה כעל עבירה של אדישות בלבד;
(2) יישא באחריות לה גם המשדל או המסייע, כעבירה של רשלנות, אם קיימת עבירה כזאת באותו יסוד עובדתי.
(ב) הרשיע בית המשפט נאשם על פי סעיף קטן (א)(1) בעבירה שנקבע לה עונש חובה, רשאי הוא להטיל עליו עונש קל ממנו.

נתונים ענייניים ואישיים
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]
34ב. נתון שהוא תנאי להתהוות עבירה, תהיה לו נפקות לגבי כל צד לאותה עבירה, אף אם אינו מתקיים בו; ואולם נתון אישי שנפקותו מכוח חיקוק להחמיר בעונש, להקל בו, לשנותו בדרך אחרת, או למנעו, תהיה הנפקות לגבי אותו צד בלבד שבו הוא מתקיים.

פרק ה'1: סייגים לאחריות פלילית

[תיקונים: התשנ"ד (מס' 3),
התשנ"ה (מס' 3)]

קטינות
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]
134. לא יישא אדם באחריות פלילית בשל מעשה שעשה בטרם מלאו לו שתים עשרה שנים.

העדר שליטה
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]
134ז. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה ולא היה בידו לבחור בין עשייתו לבין ההימנעות ממנו מחמת העדר שליטה על תנועותיו הגופניות, לענין אותו מעשה, כמו מעשה שנעשה עקב כפייה גופנית שהעושה לא יכול להתגבר עליה, תוך תגובה רפלקטורית או עוינית, בשעת שינה, או במצב של אוטומטיזם או של היפנוזה.

ח34. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש -
(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או
(2) להימנע מעשיית המעשה.

ח34ט. (א) לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה במצב של שכרות שנגרמה שלא בהתנהגותו הנשלטת או שלא מדעתו.
(ב) עשה אדם מעשה במצב של שכרות והוא גרם למצב זה בהתנהגותו הנשלטת ומדעת, רואים אותו כמי שעשה את המעשה במחשבה פלילית, אם העבירה היא של התנהגות, או באדישות אם העבירה מותנית גם בתוצאה.
(ג) גרם אדם למצב השכרות כדי לעבור בו את העבירה, רואים אותו כמי שעבר אותה במחשבה פלילית אם היא עבירה של התנהגות, או בכוונה אם היא מותנית גם בתוצאה.
(ד) בסעיף זה, "מצב של שכרות" - מצב שבו נמצא אדם בהשפעת חומר אלכוהולי, סם מסוכן או גורם מסמם אחר, ועקב כך הוא חסר יכולת של ממש, בשעת המעשה, להבין את אשר עשה או את הפסול שבמעשהו, או להימנע מעשיית המעשה.
(ה) סעיפים קטנים (א), (ב) ו-(ג) חלים גם על מי שלא היה חסר יכולת כאמור בסעיף קטן (ד), אך עקב שכרות חלקית לא היה מודע, בשעת מעשה, לפרט מפרטי העבירה.

ח34. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף תקיפה שלא כדין שנשקפה ממנה סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו; ואולם, אין אדם פועל תוך הגנה עצמית מקום שהביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים.

ח34א. (א) לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף מי שמתפרץ או נכנס לבית המגורים, בית העסק או המשק החקלאי המגודר, שלו או של זולתו, בכוונה לבצע עבירה, או מי שמנסה להתפרץ או להיכנס כאמור.
(ב) הוראת סעיף קטן (א) לא תחול אם -
(1) המעשה היה לא סביר בעליל, בנסיבות העניין, לשם הדיפת המתפרץ או הנכנס;
(2) האדם הביא בהתנהגותו הפסולה להתפרצות או לכניסה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים.
(ג) לענין סעיף זה, "משק חקלאי" - לרבות שטח מרעה ושטח המשמש לאחסון ציוד וכלי רכב במשק חקלאי.

ח34א. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי להצלת חייו, חירותו, גופו או רכושו, שלו או של זולתו, מסכנה מוחשית של פגיעה חמורה הנובעת ממצב דברים נתון בשעת המעשה, ולא היתה לו דרך אחרת אלא לעשותו.

ח34ב. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שנצטוו לעשותו תוך איום שנשקפה ממנו סכנה מוחשית של פגיעה חמורה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו, ושאונוס היה לעשותו עקב כך.

ח34ג. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה באחד מאלה:
(1) הוא היה חייב או מוסמך, לפי דין, לעשותו;
(2) עשהו על-פי צו של רשות מוסמכת שהיה חייב לפי דין לציית לה, זולת אם הצו הוא בעליל שלא כדין;

- (3) במעשה הטעון לפי דין הסכמה, כאשר המעשה היה דרוש באופן מיידי לשם הצלת חיי אדם, שלמות גופו, או למניעת נזק חמור לבריאותו, ואם בנסיבות הענין לא היה בידו להשיג את ההסכמה;
- (4) עשהו באדם בהסכמה כדין, תוך פעולה או טיפול רפואיים, שתכליתם טובתו או טובת הזולת;
- (5) עשהו תוך פעילות ספורטיבית או משחק ספורטיבי, שאינם אסורים לפי דין ואינם נוגדים את תקנת הציבור, ובהתאם לכללים הנהוגים בהם.

34 יד. (א) הוראות סעיפים 34 ו-34 יב לא יחולו אם העושה היה מודע או אם אדם מן הישוב במקומו יכול היה, בנסיבות הענין, להיות מודע, לפני היווצרות המצב שבו עשה את מעשהו, כי הוא עלול לעשותו במצב זה, ואם העמיד את עצמו בהתנהגות נשלטת ופסולה באותו מצב; ובלבד שענינו של המעשה שנעשה במצבים האמורים בסעיף 34 יא או בסעיף 34 יב, לא היה הצלת אינטרס הזולת.

כניסה למצב בהתנהגות פסולה
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

(ב) במקרה כאמור בסעיף קטן (א), רואים את האדם כמי שעשה את המעשה במחשבה פלילית, אם העבירה היא של התנהגות, או באדישות אם העבירה מותנית גם בתוצאה; נכנס אדם למצב כדי לעבור את העבירה, והיא מותנית גם בתוצאה, רואים אותו כמי שעבר את העבירה בכוונה.

34 טו. הוראות סעיפים 34 יא ו-34 יב לא יחולו כאשר היתה מוטלת על האדם חובה על-פי דין או מכוח תפקידו לעמוד בסכנה או באיום.

חובה לעמוד בסכנה או באיום
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

34 טז. הוראות סעיפים 34 יא ו-34 יב לא יחולו כאשר המעשה לא היה סביר בנסיבות הענין לשם מניעת הפגיעה.

חריגה מן הסביר
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

34 יז. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה, אם, לאור טיבו של המעשה, נסיבותיו, תוצאותיו והאינטרס הציבורי, המעשה הוא קל ערך.

זוטי דברים
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

34 יח. (א) העושה מעשה בדמותו מצב דברים שאינו קיים, לא יישא באחריות פלילית אלא במידה שהיה נושא בה אילו היה המצב לאמיתו כפי שדימה אותו.

טעות במצב דברים
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

(ב) סעיף קטן (א) יחול גם על עבירת רשלנות, ובלבד שהטעות היתה סבירה, ועל עבירה של אחריות קפידה בכפוף לאמור בסעיף 22(ב).

34 יט. לענין האחריות הפלילית אין נפקה מינה אם האדם דימה שמעשהו אינו אסור, עקב טעות בדבר קיומו של איסור פלילי או בדבר הבנתו את האיסור, זולת אם הטעות היתה בלתי נמנעת באורח סביר.

טעות במצב משפטי
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

34 כ. נושא משרה שיפוטית לא יישא באחריות פלילית למעשה שעשה במילוי תפקידו השיפוטיים, אף אם חרג בכך מתחום סמכותו.

הגנה על רשות שופטת
[תיקון התשנ"ד (מס' 3)]

פרק ו': דרכי ענישה

סימן א'1: הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה

40 א. מטרתו של סימן זה לקבוע את העקרונות והשיקולים המנחים בענישה, המשקל שיש לתת להם והיחס ביניהם, כדי שבית המשפט יקבע את העונש המתאים לנאשם בנסיבות העבירה.

מטרה – סימן א'1
[תיקון התשע"ב]

40ב. העיקרון המנחה בענישה הוא קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו (בסימן זה - העיקרון המנחה).

40ג. (א) בית המשפט יקבע מתחם עונש הולם למעשה העבירה שביצע הנאשם בהתאם לעיקרון המנחה, ולשם כך יתחשב בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה כאמור בסעיף 40ט.

(ב) בתוך מתחם העונש ההולם יגזור בית המשפט את העונש המתאים לנאשם, בהתחשב בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה כאמור בסעיף 40א, ואולם בית המשפט רשאי לחרוג ממתחם העונש ההולם בשל שיקולי שיקום או הגנה על שלום הציבור לפי הוראות סעיפים 40ד ו-40ה.

40ד. (א) קבע בית המשפט את מתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה ומצא כי הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם, רשאי הוא לחרוג ממתחם העונש ההולם ולקבוע את עונשו של הנאשם לפי שיקולי שיקום, וכן להורות על נקיטת אמצעי שיקומי כלפי הנאשם, לרבות העמדתו במבחן לפי סעיפים 82 או 86 או לפי פקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969.

(ב) היו מעשה העבירה ומידת אשמו של הנאשם בעלי חומרה יתרה, לא יחרוג בית המשפט ממתחם העונש ההולם, כאמור בסעיף קטן (א), אף אם הנאשם השתקם או אם יש סיכוי של ממש שישתקם, אלא בנסיבות מיוחדות ויוצאות דופן, לאחר שביט המשפט שוכנע שהן גוברות על הצורך לקבוע את העונש במתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה, ופירט זאת בגזר הדין.

40ה. קבע בית המשפט את מתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה ומצא כי יש חשש ממשי שהנאשם יחזור ויבצע עבירות, וכי החמרה בעונשו והרחקתו מהציבור נדרשות כדי להגן על שלום הציבור, רשאי הוא לחרוג ממתחם העונש ההולם, ובלבד שלא יהיה בעונש שיקבע משום החמרה ניכרת מעבר למתחם העונש ההולם; בית המשפט לא יקבע כאמור אלא אם כן מצא שלנאשם עבר פלילי משמעותי או אם הוצגה לו חוות דעת מקצועית.

140. מצא בית המשפט כי יש צורך בהרתעת הנאשם מפני ביצוע עבירה נוספת, וכי יש סיכוי של ממש שהטלת עונש מסוים תביא להרתעתו, רשאי הוא להתחשב בשיקול זה בבואו לקבוע את עונשו של הנאשם, ובלבד שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם.

140. מצא בית המשפט כי יש צורך בהרתעת הרבים מפני ביצוע עבירה מסוג העבירה שביצע הנאשם, וכי יש סיכוי של ממש שהחמרה בעונשו של הנאשם תביא להרתעת הרבים, רשאי הוא להתחשב בשיקול זה בבואו לקבוע את עונשו של הנאשם, ובלבד שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם.

40ח. קבע בית המשפט כי מתחם העונש ההולם כולל עונש קנס, יתחשב, נוסף על האמור בסעיף 40ג(א), במצבו הכלכלי של הנאשם, לצורך קביעת מתחם עונש הקנס ההולם.

40ט. (א) בקביעת מתחם העונש ההולם למעשה העבירה שביצע הנאשם כאמור בסעיף 40ג(א), יתחשב בית המשפט בהתקיימותן של נסיבות הקשורות בביצוע העבירה, המפורטות להלן, ובמידה שבה התקיימו, ככל שסבר שהן משפיעות על חומרת מעשה העבירה ועל אשמו של הנאשם:

(1) התכנון שקדם לביצוע העבירה;

- (2) חלקו היחסי של הנאשם בביצוע העבירה ומידת ההשפעה של אחר על הנאשם בביצוע העבירה;
 - (3) הנזק שהיה צפוי להיגרם מביצוע העבירה;
 - (4) הנזק שנגרם מביצוע העבירה;
 - (5) הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה;
 - (6) יכולתו של הנאשם להבין את אשר הוא עושה, את הפסול שבמעשהו או את משמעות מעשהו, לרבות בשל גילו;
 - (7) יכולתו של הנאשם להימנע מהמעשה ומידת השליטה שלו על מעשהו, לרבות עקב התגרות של נפגע העבירה;
 - (8) מצוקתו הנפשית של הנאשם עקב התעללות בו על ידי נפגע העבירה;
 - (9) הקרבה לסייג לאחריות פלילית כאמור בסעיף 1' לפקדון;
 - (10) האכזריות, האלימות וההתעללות של הנאשם בנפגע העבירה או ניצולו;
 - (11) הניצול לרעה של כוחו או מעמדו של הנאשם או של יחסיו עם נפגע העבירה.
- (ב) לעניין נסיבות כאמור בסעיף קטן (א) עד (9), בית המשפט יתחשב בהן ככל שסבר שהן מפחיתות את חומרת מעשה העבירה ואת אשמו של הנאשם, ולעניין נסיבות כאמור בסעיף קטן (א) עד (11) - ככל שסבר שהן מגבירות את חומרת מעשה העבירה ואת אשמו של הנאשם.

40א. (א) בית המשפט יקבע כי התקיימו נסיבות הקשורות בביצוע העבירה, על בסיס ראיות שהובאו בשלב בירור האשמה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) -

הוכחת נסיבות הקשורות
בביצוע העבירה
(תיקון התשע"ב)

- (1) בשלב הטיעונים לעונש, הנאשם רשאי להביא ראיות מטעמו, ובלבד שאינן סותרות את הנטען על ידו בשלב בירור האשמה, והצדדים רשאים להביא ראיות שנקבע בחיקוק כי יובאו בשלב זה;
- (2) בית המשפט רשאי, לבקשת אחד מהצדדים, להתיר להביא ראיות בעניין נסיבות הקשורות בביצוע העבירה בשלב הטיעונים לעונש, אם שוכנע כי לא היתה אפשרות לטעון לגביהן בשלב בירור האשמה או אם הדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין.
- (ג) בית המשפט יקבע כי התקיימה נסיבה מחמירה הקשורה בביצוע העבירה אם היא הוכחה מעבר לספק סביר; בית המשפט יקבע כי התקיימה נסיבה מקילה הקשורה בביצוע העבירה אם היא הוכחה ברמת ההוכחה הנדרשת במשפט אזרחי.
- (ד) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (ב)2, הודה הנאשם בעובדות כתב האישום, בין לאחר שמיעת הראיות ובין לפני כן, יכלול כתב האישום שבו הודה את כל העובדות והנסיבות הקשורות בביצוע העבירה.

40א. בגזירת העונש המתאים לנאשם כאמור בסעיף 40ג(ב), רשאי בית המשפט להתחשב בהתקיימות נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, המפורטות להלן, ובמידה שבה התקיימו, ככל שסבר כי ראוי לתת להן משקל בנסיבות המקרה, ובלבד שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם:

נסיבות שאינן קשורות
בביצוע העבירה
(תיקון התשע"ב)

- (1) הפגיעה של העונש בנאשם, לרבות בשל גילו;
- (2) הפגיעה של העונש במשפחתו של הנאשם;
- (3) הנזקים שנגרמו לנאשם מביצוע העבירה ומהרשתו;
- (4) נטילת האחריות של הנאשם על מעשיו, וחזרתו למוטב או מאמציו לחזור למוטב;

- (5) מאמצי הנאשם לתיקון תוצאות העבירה ולפיצוי על הנזק שנגרם בשלה;
- (6) שיתוף הפעולה של הנאשם עם רשויות אכיפת החוק; ואולם כפירה באשמה וניהול משפט על ידי הנאשם לא ייזקפו לחובתו;
- (7) התנהגותו החיובית של הנאשם ותרומו לחברה;
- (8) נסיבות חיים קשות של הנאשם שהיתה להן השפעה על ביצוע מעשה העבירה;
- (9) התנהגות רשויות אכיפת החוק;
- (10) חלוף הזמן מעת ביצוע העבירה;
- (11) עברו הפלילי של הנאשם או העדרו.
- 40יב. אין בהוראות סעיפים 40טו ו-40יא כדי לגרוע מסמכות בית המשפט לשקול נסיבות נוספות הקשורות בביצוע העבירה לשם קביעת מתחם העונש ההולם, וכן נסיבות נוספות שאינן קשורות בביצוע העבירה לשם גזירת העונש המתאים לנאשם.
- 40יג. (א) הרשיע בית המשפט נאשם בכמה עבירות המהוות אירוע אחד, יקבע מתחם עונש הולם כאמור בסעיף 40ג(א) לאירוע כולו, ויגזור עונש כולל לכל העבירות בשל אותו אירוע.
- (ב) הרשיע בית המשפט נאשם בכמה עבירות המהוות כמה אירועים, יקבע מתחם עונש הולם כאמור בסעיף 40ג(א) לכל אירוע בנפרד, ולאחר מכן רשאי הוא לגזור עונש נפרד לכל אירוע או עונש כולל לכל האירועים; גזר בית המשפט עונש נפרד לכל אירוע, יקבע את מידת החפיפה בין העונשים או הצטברותם.
- (ג) בגזירת העונש לפי סעיף זה, יתחשב בית המשפט, בין השאר, במספר העבירות, בתדירותן ובזיקה ביניהן, וישמור על יחס הולם בין חומרת מכלול המעשים ומידת אשמו של הנאשם לבין סוג העונש, ואם גזר עונש מאסר - לבין תקופת המאסר שעל הנאשם לשאת.
- 40יד. בית המשפט יפרט וינמק בגזר הדין, בין השאר, את אלה:
- (1) קביעת מתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה והנסיבות הקשורות בביצוע העבירה שבהן התחשב לצורך קביעת מתחם העונש ההולם;
- (2) גזירת העונש המתאים לנאשם והנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה שבהן התחשב לצורך גזירת העונש;
- (3) חריגה ממתחם העונש ההולם לשם שיקומו של הנאשם או לשם הגנה על שלום הציבור, ככל שהיתה, והטעמים לחריגה;
- (4) הדרך שבה גזר את דינו של הנאשם לאחר הרשעה בכמה עבירות המהוות כמה אירועים.
- 40טו. (א) על ענישת קטין יחולו הוראות חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971.
- (ב) בלי לגרוע מהאמור בסעיף קטן (א), בית המשפט רשאי להתחשב בעקרונות ובשיקולים המנחים בענישה המנויים בסימן זה, תוך התאמתם לענישת הקטין, ככל שסבר שראוי לתת להם משקל בנסיבות המקרה.

חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975

(סעיפים נבחרים)

פרק א': פרשנות

1. בחוק זה -
"תאונת דרכים" - מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה; יראו כתאונת דרכים גם מאורע שאירע עקב התפוצצות או התלקחות של הרכב, שנגרמו בשל רכיב של הרכב או בשל חומר אחר שהם חיוניים לכושר נסיעתו, אף אם אירעו עלידי גורם שמחוץ לרכב, וכן מאורע שנגרם עקב פגיעה ברכב שחנה במקום שאסור לחנות בו או מאורע שנגרם עקב ניצול הכוח המיכני של הרכב, ובלבד שבעת השימוש כאמור לא שינה הרכב את ייעודו המקורי; ואולם לא יראו כתאונת דרכים מאורע שאירע כתוצאה ממעשה שנעשה במתכוון כדי לגרום נזק לגופו או לרכושו של אותו אדם, והנזק נגרם על ידי המעשה עצמו ולא על ידי השפעתו של המעשה על השימוש ברכב המנועי;
"נזק גוף" - מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי, לרבות פגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאברי הגוף שהיה מחובר לגוף הנפגע בעת אירוע תאונת הדרכים;
"שימוש ברכב מנועי" - נסיעה ברכב, כניסה לתוכו או ירידה ממנו, החנייתו, דחיפתו או גרירתו, טיפול בדרך או תיקון בדרך ברכב, שנעשה בידי המשתמש בו או בידי אדם אחר שלא במסגרת עבודתו, לרבות הידרדרות או התהפכות של הרכב או התנתקות או נפילה של חלק מהרכב או מטענו תוך כדי נסיעה וכן הינתקות או נפילה כאמור מרכב עומד או חונה, שלא תוך כדי טיפולו של אדם ברכב במסגרת עבודתו ולמעט טעינתו של מטען או פריקתו, כשהרכב עומד;
"נפגע" - אדם שנגרם לו נזק גוף בתאונת דרכים, למעט אם נגרם מפגיעת איבה כמשמעותה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970;
"פקודת הביטוח" - פקודת ביטוח רכב מנועי (סיכוני צד שלישי) [נוסח חדש], התש"ל-1970;
"מבטח" - כמשמעו בפקודת הביטוח, לרבות מי שפטור מחובת ביטוח לפי סעיפים 4 עד 6 לפקודת הביטוח;
"רכב מנועי" או "רכב" - רכב הנע בכוח מיכני על פני הקרקע ועיקר יעודו לשמש לתחבורה יבשתית, לרבות רכבת, טרקטור, מכונה ניידת הכשירה לנוע בכוח מיכני בכביש ורכב נגרר או נתמך על ידי רכב מנועי, ולמעט כסא גלגלים, עגלת נכים ומדרגות נעות;
"ישראלי" - אדם הרשום במרשם האוכלוסין המתנהל לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965, וכן מי שבידו אשרה לישיבת ארעי לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952;
"האזור", "ההסכם", "שטחי האחריות הפלסטינית", "מבטח מהאזור" ו"מבטח משטחי האחריות האזרחית הפלסטינית" - כהגדרתם בפקודת הביטוח;
"האזורים" - כמשמעותם בחוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995;
"נוסע יוצא", "נוסע נכנס", "עובד", "ר"שדה התעופה" - כהגדרתם בחוק יישום מזכר ההבנה בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית (שימוש משותף בשדה התעופה עקבה) (הוראת שעה), התשנ"ז-1997;

הגדרות

[תיקונים: התשמ"ג,
התשמ"ה, התשנ"א,
התשנ"ה, התשנ"ה (מס' 2),
התשנ"ח, התשנ"ח (מס' 2)]

פרק ב': אחריות

סימן א': פיצויים על נזקי גוף

2. (א) המשתמש ברכב מנועי (להלן - הנוהג) חייב לפצות את הנפגע על נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב.
- (א1) הנוהג ברכב ישראלי חייב לפצות נפגע שהוא ישראלי או תייר חוץ על נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב אף אם התאונה אירעה באזור או בשטחי האחריות האזרחית הפלסטינית או באזורים ויראו את התאונה כאילו אירעה בישראל; לענין סעיף זה -
- "תייר חוץ" - כמשמעותו בחוק שירותי תיירות, התשל"ו-1976 למעט תושב האזור או תושב שטחי האחריות האזרחית הפלסטינית ובלבד שהוא נפגע במהלך סיור כמשמעותו בחוק האמור;
- "רכב ישראלי" - רכב הרשום בישראל או החייב ברישום בישראל לפי כל דין, או רכב שאינו חייב ברישום שבעליו הוא ישראלי.
- (ב) היה השימוש ברכב על פי היתר מאת בעל הרכב או המחזיק בו, תחול האחריות גם על מי שהתיר את השימוש.
- (1) (1א) על אף הוראות סעיפים קטנים (א), (1א) ו-(ב), חובתו של הנוהג, וכן של מי שהתיר את השימוש ברכב כאמור בסעיף קטן (ב), לפצות את הנפגע, לא תחול לגבי נפגע שהוא תושב כהגדרתו בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 (להלן - חוק ביטוח בריאות ממלכתי), בשל שירותי בריאות הכלולים בתוספת השניה או בצו לפי סעיף 8(ז) לחוק האמור, ובלבד שהנפגע זכאי להם לפי אותו חוק;
- (2) אין באמור בפסקה (1), כדי לגרוע מהחובה לפצות נפגע שהוא תושב בתקופת המתנה לפי סעיף 58 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, חייל שחוק ביטוח בריאות ממלכתי אינו חל עליו לפי סעיף 55 לחוק האמור, או מי שזכאי בשל הפגיעה לגמלה לפי פרק ה' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.
- (ג) האחריות היא מוחלטת ומלאה, ואין נפקא מינה אם היה או לא היה אשם מצד הנוהג ואם היה או לא היה אשם או אשם תורם של אחרים.

אחריות נוהג ברכב
[תיקונים: התשנ"ה, התשנ"ה
(מס' 2), (מס' 3), התשנ"ה,
התשנ"ח (מס' 2), התשס"ט
(מס' 2)]

פקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971

(סעיפים נבחרים)

פרק ג': ראיות חסויות

48. (א) דברים ומסמכים שהוחלפו בין עורך־דין לבין לקוחו או לבין אדם אחר מטעם הלקוח ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח, אין עורך הדין חייב למסרם כראיה, אלא אם ויתר הלקוח על החסיון; והוא הדין בעובד של עורך־דין אשר דברים ומסמכים שנמסרו לעורך הדין הגיעו אליו אגב עבודתו בשירות עורך הדין.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות עורך־דין או עובד של עורך הדין.

עדות עורך דין

חוק השכירות והשאלה, התשל"א-1971

(סעיפים נבחרים)

פרק א': שכירות

סימן ד': תקופת השכירות

18. תקופת השכירות תתחיל עם מסירת המושכר לשוכר.
- תחילת השכירות
19. (א) לא הוסכם על תקופת השכירות, או שהצדדים המשיכו לקיימה לאחר תום התקופה שהוסכם עליה בלי לקבוע תקופה חדשה, רשאי כל צד לסיים את השכירות על ידי מתן הודעה לצד השני זמן סביר מראש.
- (ב) (בוטל).
- סיום השכירות
(תיקון התשע"ז)
20. (א) עם סיום תקופת השכירות ישיב השוכר למשכיר את המושכר, כשהוא פנוי מכל אדם או נכס, למעט נכס של המשכיר המשמש את המושכר.
- (ב) השיב השוכר את המושכר כאמור בסעיף קטן (א), יקבל המשכיר את המושכר.
- (ג) היה המושכר נכס שהוא מיטלטלין, ישיב השוכר את המושכר במקום שבו נמסר המושכר לשוכר.
- השבת המושכר בסיום תקופת השכירות
(תיקון התשע"ז)
- 20א. (א) ביצע השוכר שינויים במושכר בהסכמת המשכיר, זכאי השוכר לבחור בין השבת המושכר כפי שהוא לאחר ביצוע השינויים ובין החזרת המושכר לקדמותו והשבתו כפי שהיה טרם ביצוע השינויים; בחר השוכר להשיב את המושכר כפי שהוא לאחר ביצוע השינויים, אין הוא זכאי לתמורה בשל השינויים שביצע.
- (ב) ביצע השוכר שינויים במושכר בלי שקיבל את הסכמת המשכיר לכך יחולו הוראות אלה:
- (1) דרש המשכיר השבה של המושכר לקדמותו, ישיב השוכר את המושכר למשכיר כפי שהיה טרם ביצוע השינויים; אין בהוראות פסקה זו כדי לגרוע מהוראות חוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט-1979;
- (2) היה השינוי שביצע השוכר במושכר שהוא מקרקעין, הקמת מחוברים כמשמעותם בסעיף 21 לחוק המקרקעין, יחולו הוראות פרק ד' לחוק האמור.
- השבת מושכר שבוצעו בו שינויים
(תיקון התשע"ז)